

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
ERAÕIGUSE OSAKOND

Eva Arumets

**INFOÜHISKONNA TEENUSE JA PÕHITEENUSE ERISTAMINE
INTERNETIPLATVORMI VAHENDUSEL SÕLMITUD TEHINGUTES**

Magistritöö

Juhendajad
Dots. Martin Käerdi
Prof. Irene Kull

Tartu
2020

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Infoühiskonna teenus osana internetiplatvormil pakutavatest teenustest	9
1.1. Infoühiskonna teenuse mõiste	9
1.2. Teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja	13
1.3. Andmete vahemällu salvestaja	14
1.4. Teabe talletaja	16
2. Lepingutingimuste läbinähtavus infoühiskonna teenuse ja põhiteenuste eristamise alusena	18
2.1. Lepingutingimuste läbinähtavuse seos teavitamiskohustusega	18
2.2. Lepingutingimuste tõlgendamine	24
3. Otsustav mõju platvormil sõlmitud lepingule infoühiskonna teenuse ja põhiteenuste eristamise alusena	31
3.1. Otsustava mõju kriteerium	31
3.2. Kvalifitseerimine teenuse pakkuja alusel	39
3.3. Kvalifitseerimine isikuandmete või lepingutingimuste avaldamise viisi alusel	42
3.4. Kvalifitseerimine teenuse hinna kujunemise ja kasutatava maksevahendi alusel	43
3.5. Kvalifitseerimine turunduse subjekti alusel	49
3.6. Kvalifitseerimine tingimuste sätestamise võimaluse ja teenuse osutajale seadusest tulenevatele nõuetele täiendavate tingimuste seadmise alusel	51
4. Internetiplatvormide eristamisaluste kasutamine platvormide kvalifitseerimisel	57
4.1. Internetiplatvormide kvalifitseerimise praktilised näited	57
4.2. Internetiplatvormide kvalifitseerimine infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse samaaegsel osutamisel	59
Kokkuvõte	64
Differentiation of Information Society Service and the Underlying Service from Transactions Concluded via Internet Platform Upon Submission of Claims	67
Kasutatud kirjandus	73
Kasutatud muud allikad	74
Kasutatud õigusaktid	75
Kasutatud kohtupraktika	77

Sissejuhatus

Jagamismajandus on areneva tehnoloogia ajastul üks kiiremini arenevaid ärimudeleid, kus peamiseks võtmesõnaks on tegevust hõlbustavad koostööplatvormid, mis on peamisteks ettevõtluse, uute ärimodelite ning innovatsiooni võimaldajateks, suurendades seejuures kauba- ja teenusevalikut ning aidates kaasa hinnakonkurentsile, mis kokkuvõttes tarbijate heaolu suurendab.¹ Jagamismajanduse ärimudel hõlmab kolme liiki turuosalisi: teenuseosutajad (nii eraisikud kui ka kutseoskuste raames tegutsevad isikud), teenusekasutajad ja -vahendajad, kes ühendavad eelnevad turuosalisel internetiplatvormi abil ning hõlbustavad kahe eelneva turuosalise vahelist suhtlust.

Internetiplatvormide poolt osutatava teenuse eest vastutavate isikute soov on kvalifitseeruda infoühiskonna teenuse osutajaks infoühiskonna teenuse seaduse (edaspidi InfoTS²) § 2 punkti 1 mõistes ehk lihtsustatult öeldes vahendajaks. Seejuures on internetiplatvormi eesmärk tegutseda vahendajana, et välistada internetiplatvormi teenuse pakkuja vastutus platvormi abil osutatavate teenuste või müüdavate kaupade eest ehk põhiteenuse eest. Veelgi täpsemalt on internetiplatvormi teenuse pakkujal soov osutada infoühiskonna teenust, mis langeb infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud kolme erineva infoühiskonna eriteenuse hulka, sest sellisel juhul ei ole internetiplatvorm muuhulgas vastutav ka vahendatava teabe sisu eest. Vaatamata internetiplatvormi kvalifitseerimisele vahendajaks, võib platvormi tegevuses olla ka tunnuseid, mis võimaldavad platvormi vastutust laiendada. Ka Euroopa Komisjon on julgustanud internetiplatvorme käituma vastutustundlikumalt ja võtma kasutusele vabatahtlikke meetmeid vahendatava teenuse või müügi kvaliteedi tõstmiseks.³ Üha suurem sõltuvus internetiplatvormidest suurendab aga ka internetiplatvormide teenuse pakkuja ülekaalukat läbirääkimisjõudu, mis omakorda võimaldab kõrvale kalduda heast äritavast ning hea usu ja ausa kauplemise põhimõtetest.⁴

¹ 20. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks. – ELT L 186/57, põhjenduspunkt 1.

² Infoühiskonna teenuse seadus. – RT I, 12.12.2018, 39.

³ Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Veebiplatvormid ja digitaalne ühtne turg Euroopa võimalused ja probleemid. Brüssel: 25.05.2016, p 2.1. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288> (20.02.2020).

⁴ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 2.

Ühelt poolt on olemasoleva internetiplatvormi kui vahendaja vastutussüsteemi säilitamine oluline Euroopa Liidu digitaalmajanduse edasiseks arenguks, kuna internetiplatvormid toimivad peamise jagamismajanduse tõekehjõuna.⁵ Teisalt tuleb aga kaitsta eelkõige nii teenusekasutajaid kui ka -osutajaid, mistõttu on õigustatud vahendaja vastutussüsteemi rangemaks muutmine. Võrreldes perioodiga, mil algselt internetiplatvormidest vahendajate suhtes kohaldatavad vastutuse erandid kasutusele võeti, on käesolevaks ajaks turg oluliselt muutunud ning õiguskirjanduses on avaldatud seisukohta, et vahendajate vastutuse põhimõte on asendunud vahendajatele seatavate kohustustega.⁶ Siiski jõudis Euroopa Komisjon 2016. aastal järeldusele, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/31/EÜ⁷ sätestatud vastutuse põhimõtted, mis on omakorda üle võetud infoühiskonna teenuse seadusesse, on ka käesoleval ajal sobilikud, rõhutades seejuures, et vaatamata vastutuse põhimõtete sobivusele on siiski esile kerkinud mitmed probleemsed küsimused, mis vajavad adresseerimist sektorite põhiselt.⁸

Platvormide suurenev osalemine platvormil sõlmitavates lepingulistes suhetes on põhjustanud põhiteenusekasutajate ning teenuseosutajate suurema kaitsevajaduse, mis on mõjutanud ka riigisiseste kohtute ja Euroopa Kohtu kohtupraktikat platvormide poolt pakutavate teenuste analüüsimisel. Internetiplatvormi tegevuse kvalifitseerimisaluste mitmekesisuse tõttu ei ole üheselt mõistetav, millal on võimalik internetiplatvormi teenus kvalifitseerida infoühiskonna teenuseks ning kuidas mõjutab poolte lepingulisi suhteid olukord, kus platvormi teenust ei ole võimalik kvalifitseerida üksnes infoühiskonna teenuseks. Teisisõnu, platvormi poolt pakutavat teenust on võimalik kvalifitseerida nii infoühiskonna kui ka põhiteenuseosutajaks. Direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunkti 40 kohaselt takistavad nii olemasolevad kui ka tekkivad lahknevused liikmesriikide õigusaktides ja kohtupraktikas siseturu ladusat toimimist, kahjustades piiriüleste teenuste arengut ja tekitades konkurentsimoonusi.⁹

Eeltoodule tuginedes on käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks välja selgitada, milliste tunnuste alusel saab kvalifitseerida internetiplatvormi ainult infoühiskonna teenuse pakkujaks

⁵ Euroopa Komisjoni teatis, p 4.

⁶ Frosio, F., G. *Reforming Intermediary Liability in the Platform Economy: A European Digital Single Market Strategy*. *Northwestern University Law Review*, p 19.

⁷ 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). – ELT L 178, lk 1 - 16. põhjenduspunkt 40.

⁸ *European Commission. Full report on the results of the public consultation on the Regulatory environment for Platforms, Online Intermediaries and the Collaborative Economy. 25.05.2016, p 2.* - <https://perma.cc/5UJ2-RANY> (02.02.2020).

⁹ Direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunkt 40.

ning millistel tunnustel on tegemist põhiteenust osutava või selle osutamises osaleva platvormiga. Internetiplatvormi kvalifitseerimise tulemusena on võimalik määrata, milline on internetiplatvormile kohalduv vastutusstandard. Eelnev määrab omakorda, milliseid õiguskaitsevahendeid on võimalik internetiplatvormi vastu kohaldada, juhul kui interneti platvorm rikub teenusest tulenevaid kohustusi.

Uurimisküsimustele, milliste tunnuste alusel saab kvalifitseerida internetiplatvormi ainult infoühiskonna teenuse pakkujaks ning millistel tunnustel on tegemist põhiteenust osutava või selle osutamises osaleva platvormiga, vastamiseks on vajalik hinnata internetiplatvormide tegevust neljast erinevast lähtepunktist, mis omakorda väljendub käesoleva magistritöö struktuuris. Kuivõrd kokkuvõtlikult saab asuda seisukohale, et internetiplatvorm asub osutama põhiteenust, kui see ületab infoühiskonna teenuse pakkamises sätestatud tingimusi, defineeritakse esmalt esimeses peatükis infoühiskonna teenuse mõiste ning kolm infoühiskonna eriteenust, mis piiravad internetiplatvormi vastutuse ulatust. Et käesoleval ajal puuduvad selged tingimused, mille alusel kindlaks määrata, kas internetiplatvorm asub osutama põhiteenust, on teise ja kolmanda peatüki eesmärk analüüsida nii siseriiklikust, rahvusvahelisest kui ka kohtupraktikast tulenevaid põhiteenuse hindamise kriteeriume. Põhiteenuse kriteeriumite leidmiseks on võetud aluseks Euroopa Õiguse Instituudi loodud mudelreeglid internetiplatvormidele,¹⁰ täpsemalt selles sätestatud internetiplatvormi lepingutingimuste läbinähtavuskriteerium ning platvormi omatav otsustav mõju põhiteenusele. Seejuures lähtuvad kõik kolmanda peatüki alapeatükid mudelreeglites sätestatud tingimustest, mida otsustava mõju hindamisel arvesse võtta. Neljanda peatüki esimeses alapeatükis tehakse koondjärelused infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse eristamise aluste kohaldamisest magistritöös läbivalt analüüsitud internetiplatvormide suhtes. Neljanda peatüki teises alapeatükis on analüüsitud, kas olukorras, kus osutatakse siiski põhiteenust, on infoühiskonna teenuse osutamine sellise platvormi poolt välistatud või asub platvorm osutama põhiteenust ning infoühiskonna teenust samaaegselt.

Töös kasutatakse läbivalt mõisteid „internetiplatvorm“ ning „põhiteenus“. Põhiteenus tähendab käesolevas töös internetiplatvormi vahendusel nii teenuse osutamist kui ka kauba müüki teenuseosutaja poolt. Põhiteenust on õiguskirjanduses tähistatud ka teiste terminitega: näiteks

¹⁰ *European Law Institute. Draft Report of the European Law Institute, Model Rules on Online Platforms. Vienna, Austria: 2019.*

on Euroopa Komisjoni Euroopa jagamismajanduse tegevuskava teatises¹¹ kasutatud mõistet „alusteenus“. Seejuures ei ole aga vastavat mõistet defineeritud. Kuivõrd õigusaktides ning õiguskirjanduses kasutatakse mõisteid „põhikohustus“ ja „põhileping“, on ka käesoleval juhul korrektsem kasutada mõistet põhiteenus.

Internetiplatvormid või lühendatult platvorm on üks võimalikest vahenditest, mille abil osutada infoühiskonna teenuseid. Levinuimateks infoühiskonna teenusteks on andmete ülekande ja salvestuse teenus, otsinguteenus, elektroonilised ajakirjad ja -lehed, pangandus-, kindlustusteenused, investeringud ja teised finantsteenused, ekspertteenused (nt juriidiline nõustamine), meelelahutusteenused, reklaamteenused ja muud turundusteenused ning kaupade müük, mis hõlmab ka kaupade pakkumist.¹² Mõistetel „internetiplatvorm“ ja „platvorm“ puudub Eesti õiguses legaaldefiniitsioon, kuid sellele vaatamata on mõistet „platvorm“ kasutatud tarbijakaitseaduse¹³ § 26 lõikes 5, § 39 lõikes 1, § 73 lõikes 1 ning võlaõigusseaduse¹⁴ § 869 lg 2 punktis 14, mille aluseks on omakorda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 524/2013.¹⁵ Määruse 524/2013 artikkel 4 lõike 1 punkti f alusel on internetipõhine platvorm käsitatav internetipõhise kauplemiskohana direktiivi 2000/31/EÜ artikli 2 punkti b tähenduses, mille kohaselt on internetipõhine platvorm infoühiskonna teenus, mis võimaldab tarbijatel ja kauplejatel sõlmida internetipõhiseid müügi- ja teenuse osutamise lepinguid internetipõhise kauplemiskoha veebisaidil. Internetiplatvormile kui infoühiskonna teenusele viitab ka võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaanne, mille kohaselt on internetiplatvorm „infoühiskonna teenus, millele saab ligipääsu interneti või sarnase digitaalkeskonna kaudu ning see võimaldab teenusetarbijatel sõlmida lepinguid teiste teenuste ja kaupade pakkujatega.“¹⁶ Lähtudes eeltoodust on internetipõhine platvorm, internetipõhine kauplemiskoht ning internetiplatvorm samatähenduslikud mõisted ning selguse huvides lähtutakse käesolevas töös enamasti mõistest „internetiplatvorm“.

Infoühiskonna teenuse mõiste ja infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud infoühiskonna eriteenuste mõiste väljaselgitamiseks on läbi töötatud infoühiskonna teenuse seaduses

¹¹ Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa jagamismajanduse tegevuskava. Brüssel: 02.06.2016. p 1. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0356&from=ET> (20.01.2020).

¹² Seletuskiri infoühiskonna teenuse seaduse eelnõu juurde, lk 3.

¹³ Tarbijakaitseadus. – RT I, 08.01.2020, 3.

¹⁴ Võlaõigusseadus. – RT I, 08.01.2020, 10.

¹⁵ 21. mai 2013. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 524/2013, tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus). – ELT L 165/1.

¹⁶ Kull, I. Võlaõigusseadus I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2016. § 9/4.6.4.

infoühiskonna teenuse kohta sätestatu, infoühiskonna teenust reguleerivad Euroopa Liidu määrused ja direktiivid ning infoühiskonna teenust käsitlevad siseriiklik ja rahvusvaheline kohtupraktika. Hindamaks, kas infoühiskonna teenuse osutamine on välistatud sellise internetiplatvormi poolt, kes osutab ka põhiteenust, on analüüsitud asjakohast õiguskirjandust ja kohtupraktikat ning lähtuvalt siseriiklikust õigusest täiendavalt analüüsitud, kas mõlema teenuse kohta seaduses sätestatud on võimalik kohaldada üheaegselt. Järgnevalt olen infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse piiritlemisel analüüsinud konkreetse internetiplatvormiga sõlmitava lepingu tingimusi, kohtupraktikat, õigusakte ning õiguskirjandust, mille põhjal on koondatud tingimused, mis välistavad internetiplatvormi teenuse infoühiskonna teenuseks kvalifitseerimise.

Infoühiskonna ning põhiteenuse eristamist võimaldavate kriteeriumite leidmiseks on vaadeldud avalikult kättesaadavate tingimuste alusel nii teenuse osutamist kui ka võõrandamislepinguid vahendavaid tuntumaid internetiplatvorme. Töös on analüüsitud taksoveoteenuse platvorme Uber ja Bolt, toidujagamisplatvorme Bolt Food ja Wolt, müügiplatvormi Osta.ee, kasutades seejuures internetiplatvormi Amazoni tüüptingimusi ja Amazoniga seonduvaid rahvusvahelisi kohtulahendite näiteid, ning majutusplatvorme Booking.com ja Airbnb. Infoühiskonna teenusest tulenevate õiguste ja kohustuste hindamisel ei ole oluline, et internetiplatvormi asukoht oleks Eestis. Isegi kui ainuüksi platvormi tegevuskohaks on Eesti, peab tulenevalt infoühiskonna teenuse seaduse § 3 lõikest 1 platvormi abil osutatav infoühiskonna teenus vastama Eesti õigusest tulenevatele nõutele, olenemata sellest, millised Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis teenust osutatakse. Lisaks eelnimetatud internetiplatvormide lepingutingimustele on töö koostamisel kasutatud valitud internetiplatvormide või muude sarnast teenust osutavate internetiplatvormide kohta käivat kohtupraktikat ja õiguskirjandust. Kuna internetiplatvormi poolt osutatav teenus on globaalne teenus, mis ületab sagedasti riigipiire, on põhjendatud internetiplatvormi teenuse kvalifitseerimisel internetiplatvorme käsitlevate erinevate õigusallikate kasutuselevõtt, pidades siiski silmas, millises õiguskorras allikas on avaldatud.

Internetiplatvormi teenuse olemust on käsitletud ka varasemates magistritöödes. Peamiselt seonduvad käesoleva magistritööga kaks magistritööd „Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi“¹⁷ ja „Jagamismajanduses osalejate vahelised õigussuhted“.¹⁸ Sarnaselt käesoleva magistritööga selgitavad eelnimetatud magistritööd

¹⁷ Valberg, M. Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi. Tartu: 2017.

¹⁸ Otsa, E. Jagamismajanduses osalejate vahelised õigussuhted. Tallinn: 2017.

infoühiskonna teenust ning analüüsivad internetiplatvormiga tekkivaid võimalikke õigussuhteid. Käesolevas magistritöös on aga erinevalt eelnevatest magistritöödest koondatud tingimused, mille alusel on võimalik kvalifitseerida internetiplatvormi poolt osutatav teenus põhiteenuseks. Tulenevalt internetiplatvormide kiirest arengust ning Euroopa Liidu seadusandluse soovist internetiplatvormide õigusi ja kohustusi üha enam Euroopa Liidu tasandil reguleerida, ei ole internetiplatvormide õigusliku analüüsi vajalikkus ennast varasemates teadustöodes ega ka õiguskirjanduses ammendanud.

Antud töös ei käsitleta internetiplatvormi poolt osutatavale põhiteenusele kohalduvat vastutusstandardit ega selgitata, milliseid õiguskaitsevahendeid on võimalik tulenevalt internetiplatvormi poolt osutatavast teenusest esitada. Samuti ei käsitleta internetiplatvormi pakkuja võimalikku kolmiksuhtest tekkivat regressiõigust põhiteenuseosutaja või -kasutaja vastu ega analüüsita internetiplatvormide kvalifitseerimist tööõiguslikel alustel.

Tööd iseloomustavad märksõnad lepingulised teenused, võlasuhtes, õigussuhted, tüüptingimused.

1. Infoühiskonna teenus osana internetiplatvormil pakutavatest teenustest

1.1. Infoühiskonna teenuse mõiste

Internetiplatvormide pidajad on huvitatud internetiplatvormi poolt osutatava teenuse kvalifitseerimisest infoühiskonna teenuseks, sest kvalifitseerudes üksnes infoühiskonna teenuseks Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2000/31/EÜ mõttes, ei vastuta internetiplatvorm Euroopa Liidu õiguse ja liikmesriikide siseriikliku õiguse alusel internetiplatvormi vahendusel osutatava põhiteenuse, s.o infoühiskonna teenuseosutaja poolt säilitatud või edastatud teabe eest. Vastutusest vabastamise eesmärk on kaitsta vahendajaid, kelle vastu esmajärjekorras hagi esitatakse, ehkki teabe algne esitaja on olnud muu isik.¹⁹ Seejuures kohaldatakse vastutusest vabastamist ainult nendele internetiplatvormidele, kelle tegevus on võimalik õiguslikke ja faktilisi asjaolusid arvesse võttes kvalifitseerida infoühiskonna teenuseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/31/EÜ mõttes.²⁰ Seega on oluline selgitada infoühiskonna teenuse mõistet ning tunnuseid, mille alusel on võimalik hinnata, kas internetiplatvorm osutab infoühiskonna teenust.

Eesti õiguses on infoühiskonna teenuse mõiste reguleeritud infoühiskonna teenuse seaduses. InfoTS § 2 p 1 kohaselt on infoühiskonna teenuseks selline teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenusekasutaja otsesel taotlusel ja mille raames töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmeid töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled sellel hetkel üheaegselt samas kohas ei viibi. Sama punkti alusel peab infoühiskonna teenus olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil ning infoühiskonna teenusena ei käsitata faksi ega telefonikõne abil edastatud teenust ega televisiooni- või raadioteenust.

Infoühiskonna teenuse seaduses defineeritud infoühiskonna teenuse mõiste tugineb direktiivi 2015/1535 artiklile 1. Direktiivi 2015/1535 artikli 1 kohaselt on infoühiskonna teenuseks kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenusekasutaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused. Eelviidatud artikli 1 (1) tähenduses on teenus mõistetav kui infoühiskonna iga teenus ehk kõik vahemaa tagant elektroonilisel teel ja teenuse kasutaja isikliku taotluse alusel ning tavaliselt tasu eest osutatavad teenused ning teenuse osutamine

¹⁹ Seletuskiri infoühiskonna teenuse seaduse eelnõu juurde, lk 4.

²⁰ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.2.

elektroonilisel teel mõistetav, kui teenus saadetakse lähtepunktist ja võetakse sihtkohas vastu elektrooniliste andmetöötlus- (sh pakkimisseadmete) ja säilitusseadmete abil ning see saadetakse, edastatakse ja võetakse vastu täielikult juhtmete või raadio kaudu, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil. Seejuures võib tasu maksmise tingimus olla täidetud ka kaudselt internetiplatvormil esitatava reklaamteenuse kaudu.²¹ Ainsaks erinevuseks direktiivis 2015/1535 ja infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud infoühiskonna teenuse mõiste vahel on tasu kriteerium. Nimelt ei ole InfoTS § 2 punktis 1 otseselt viidatud tasu kriteeriumile. Sellegipoolest on võimalik infoühiskonna teenuse tunnusena tuletada tasu maksmine VÕS § 28 lõikest 1, mille kohaselt eeldatakse, et majandus- ja kutsetegevuses sõlmitud lepingud on tasulised.

Direktiivis 2015/1535 ja InfoTS-s kasutatud infoühiskonna teenuse mõisted sisaldavad omakorda defineerimata mõisteid, mille selgitamisel on asjakohane võtta arvesse direktiivi 2000/31/EÜ artiklis 1 (1) sätestatud definitsioone. Direktiivi 2000/31/EÜ artikkel 2 kohaselt on teenusekasutajaks iga füüsiline või juriidiline isik, kes kutsealastel või muudel eesmärkidel kasutab infoühiskonna teenust, eelkõige on teabe otsimise või selle kättesaadavaks tegemise huvides. Teenuseosutajaks on aga eelviidatud direktiivi tähenduses iga infoühiskonna teenust osutav füüsiline või juriidiline isik. Seejuures infoühiskonna teenuse seaduses teenuseosutaja mõistet defineeritud ei ole.

Infoühiskonna teenuse seaduses on sätestatud kolm internetiplatvormi vastutust välistavat alust, mille alusel on võimalik eristada ka kolme erinevat infoühiskonna teenuseosutajat, kelleks on esiteks pelk teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja (InfoTS § 8), teiseks vahemällu salvestaja (InfoTS § 9) ning kolmandaks teabe talletaja (InfoTS §10). Edastatava teabe eest vastutusest vabastamist kohaldatakse vaid juhul, kui internetiplatvormil ei ole aktiivset rolli, mis annaks talle teavet edastatava ebaseadusliku teabe kohta või puudub kontroll eelneva üle ning saades teada sellisest ebaseaduslikust teabest või teabe olemasolust, tegutseb internetiplatvorm viivitamatult selle eemaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamise nimel.²² Kolme vastutust välistavad infoühiskonna teenuseosutajat on käsitletud lähemalt alljärgnevas punktides 1.2 - 1.4.

²¹ EKo C-291/13, Sotiris Pappasavvas versus O Fileleftheros Dimosia Etaireia Ltd jt. ECLI:EU:C:2014:2209, p 30; EKo C-352/85, Bond van Adverteerders ja teised versus Madalmaade riik. ECLI:EU:C:1988:196, p 16.

²² Euroopa Komisjoni teatis, p 2.2.

Internetiplatvormid infoühiskonna teenuse osutajana on huvitatud enda kvalifitseerimisest üheks kolmest infoühiskonna teenuse osutajaks, kellel on seadusega välistatud vastutus edastava teabe sisu eest. InfoTS §-des 8-10 sätestatud tunnustele vastavad teenuse osutajad vabanevad vastutusest tingimustel, mis on loetletud vastavalt InfoTS § 8 lõikes 1, § 9 punktides 1-5 ja § 10 lõikes 1. Seaduses sätestatud erandite tõlgendamisel on kohtud toonud välja täpsustavaid tunnuseid, mille alusel on võimalik tuvastada, kas platvormi poolt pakutav teenus on kvalifitseeritav ainult infoühiskonna teenuseks või on tegemist platvormiga, millele vastutuse erand ei kohaldu. Euroopa Kohtu kohtujurist M. Poiares Maduro on ettepanekus ühendatud kohtuasjas C-236/08, C-237/08 ja C-238/08 asunud seisukohale, et kõik teenuseosutajad, kes soovivad kasutada vastutusest vabastust, peaksid jääma nende edastatava või talletatava teabe suhtes neutraalseks.²³ Teabe suhtes neutraalsuse tingimus ei pruugi aga kõigi kolme vastutust välistava infoühiskonna teenuse suhtes ühemõtteliselt kohalduda. Nimelt on Euroopa Kohtu kohtujurist Niilo Jääskinen kohtuasjas L’Oreal SA vs eBay International AG asunud teistsugusele arvamusele ning leidnud, et neutraalsuse tingimus on kohaldatav vaid direktiivi 2000/31/EÜ artiklitele 12 ja 13 ehk infoühiskonna teenuse seaduse kohaselt teabe edastajale ja vahemällu salvestajale.²⁴

Samuti on internetiplatvormi neutraalsuse kohustusele kõigi kolme infoühiskonna eriteenuse suhtes viidanud Euroopa Komisjon jagamismajanduse tegevuskava teatises, tuginedes liidetud kohtuasjale C236/08 – C238/08: Google France / Louis Vuitton. Euroopa Kohus on direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunktile 42 ja neljandale jaole tuginedes selgitanud, et infoühiskonna teenuste otstarve on tagada sellise sidevõrgu käitamise tehniline protsess ja sellele juurdepääs, mille kaudu edastatakse või ajutiselt säilitatakse kolmandate isikute poolt kättesaadavaks tehtud teavet, ainsa eesmärgiga muuta edastamine tõhusamaks, ning selline tegevus on oma laadilt pelgalt tehniline, automaatne ja passiivne.²⁵ Direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunkti 42 kohaselt viitab internetiplatvormi tehnilise, automaatse ja passiivse iseloomuga tegevus infoühiskonna teenuse osutaja kontrolli ja teadmiste puudumisele edastatava või talletatava teabe kohta.²⁶ Liidetud kohtuasjades C236/08 – C238/08: Google France/Louis Vuitton

²³ EK C-236/08, C-237/08 ja C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. versus Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL versus Viaticum SA ja Luteciel SARL (C-237/08) ja Google France SARL versus Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja teised (C-238/08). ECLI:EU:C:2009:569, kohtujuristi M. Poiares Maduro ettepanek, p 143.

²⁴ EK C-324/09, L’Oréal SA ja teised versus eBay International AG ja teised. ECLI:EU:C:2010:757, kohtujuristi Niilo Jääskinen ettepanek, p 141.

²⁵ Euroopa Komisjoni teatis, viide 25.

²⁶ Direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunkt 42.

kohtuasjas hinnatigi platvorm Google direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 (InfoTS § 10) mõttes teabe tallejaks, võttes arvesse vaidlusaluse platvormi tehnilisust, automaatsust ja passiivsust.²⁷

K. Turk on magistritöös leidnud, et direktiivi 2000/31/EÜ põhjenduspunkti 42 kohaldamine artiklile 14 ehk teabe talletajale ei ole korrektne, kuivõrd vastav põhjendus selgitab vaid direktiivi artiklites 12 ja 13 sätestatud pelga edastaja ning vahemällu salvestaja poolt osutatavat teenust.²⁸ K. Turki hinnangul kohaldub direktiivi põhjenduspunkt vaid pelgale edastajale ja vahemällu salvestajale, sest selles viidatakse teabe edastamisele ja ajutisele talletamisele ehk ajutisuse kriteeriumile.²⁹ Kuivõrd direktiivi põhjenduspunktis 46 on sätestatud eraldi teabe talletaja lisakohustused teabe eemaldamisel, tõkestamisel ja muul säärasel, on K. Turki arvates selge, et seadusandja soov ei ole olnud teabe talletajale kehtestada ajutise iseloomu nõuet ning vastupidise tõlgendamise korral oleks põhjenduspunkti 46 lisamine direktiivi 2000/31/EÜ ainuüksi normitehniliselt põhjendamatu.³⁰

Käesoleva magistritöö autor nõustub K. Turki ja kohtujurist N. Jääskineni seisukohtadega, et direktiivi põhjenduspunktis 42 viidatakse teabe edastamisele direktiivi artikli 12 tähenduses ja ajutisele talletamisele side tõhustamise eesmärgil direktiivi artikli 13 tähenduses, kuid välja on jäetud artiklis 14 sätestatud teabe talletaja, mis on omakorda sätestatud direktiivi põhjenduspunktis 46. See tähendab, et teabe talletaja kvalifitseerimisel tuleb tuvastada infoühiskonna teenuse tehnilisus, automaatsus ja passiivsus ainult direktiivi 2000/31/EÜ artiklites 12 ja 13 ning InfoTS § 8 ja § 9 sätestatud infoühiskonna teenuste puhul.

Vaatamata sellele, et erinevad võivad olla infoühiskonna teenuse pakkuja vastutust välistavad kriteeriumid ning sekkumise ulatus edastavasse teabesse, on nii direktiivis 2000/31/EÜ kui ka infoühiskonna teenuse seaduses ettenähtud kohustused ja õigused, mis on omased kõigile kolmele infoühiskonna teenuse pakkuja liigile. Kõigil kolmel infoühiskonna teenuse pakkujal puudub vastavalt InfoTS §-le 11 kohustus jälgida teavet, mida ta vaid edastab või millele juurdepääsu pakub, mida ta edastamise eesmärgil ajutiselt salvestab või teenuste kasutaja jaoks talletab. Sama sätte alusel puudub sellisel infoühiskonna teenuseosutajal ka kohustus otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid. Vastav jälgimis- ja otsimiskohustuse

²⁷ EKo C-236/08, C-237/08 ja C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. versus Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL versus Viaticum SA ja Luteciel SARL (C-237/08) ja Google France SARL versus Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja teised (C-238/08). ECLI:EU:C:2010:159, p-d 113 – 120.

²⁸ Turk, K. Teabe talletaja deliktiõiguslik vastutus. Tartu: 2010, lk 18.

²⁹ *Ibidem*, lk 18.

³⁰ *Ibidem*, lk 18.

puudumine on infoühiskonna teenuse seadusesse üle võetud direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 lõikest 1.

Seega, kui internetiplatvorm ei osuta käesoleva magistratöö alljärgnevatel punktides 1.2 – 1.4 välja toodud infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud infoühiskonna teenuseid, on tegemist siiski infoühiskonna teenusega, kuid internetiplatvorm osutub vastutavaks edastatava teabe sisu eest ning internetiplatvormil tekib tulenevalt InfoTS § 11 lõikest 1 kohustus jälgida edastatavat teavet ning kohustus otsida ebaseaduslikule tegevusele viitavaid fakte ja asjaolusid.

Lisaks eelnevalt väljatoodud kohustustele on kõigil infoühiskonna teenuseosutajatel, sh ka infoühiskonna teenuse osutajatel, kelle vastutus on teabe sisu osas välistatud, siiski teatavad üldised kohustused. Õigus selliste kohustuste sätestamiseks siseriiklikult tuleneb direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 lõikest 2, mille kohaselt võivad liikmesriigid kehtestada infoühiskonna teenuseosutajale kohustuse teatada kiiresti pädevatele ametivõimudele nende teenusekasutajate väidetavalt ebaseaduslikest tegevustest või pakutavast teabest või kohustuse edastada pädevatele asutustele nende taotluse põhjal teavet, mis võimaldab identifitseerida nende teenusekasutajaid, kellega teenuseosutajal on talletamise kohta lepinguid. InfoTS § 11 lõike 3 alusel on infoühiskonna teenuse osutaja kohustatud viivitamata teatama teenusekasutaja võimalikust ebaseaduslikust tegevusest või pakutavast teabest ning võimaldama selliste teenusekasutajate identifitseerimise. Samuti on infoühiskonna teenuse osutaja kohustatud InfoTS § 11 lõigete 4 ja 5 kohaselt esitama prokuratuurile, uurimisasutusele ja kohtule tõe tuvastamiseks teavet teenuse kasutaja kohta, kes osutab andmete talletamise teenust.

1.2. Teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja

InfoTS § 8 reguleerib infoühiskonna teenuse pakkujat kui teabe edastajat ja üldkasutatavale andmesidevõrgule juurdepääsu pakkujat. Nimetatud infoühiskonna teenuse pakkujaga on tegemist juhul, kui osutatakse teenust, mis seisneb üksnes teenusekasutaja pakutava teabe edastamises üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu või üldkasutatavale andmesidevõrgule juurdepääsu pakkumises (InfoTS § 8 lg 2). Seejuures on oluline, et sellise teenuse korral internetiplatvorm ehk infoühiskonna teenuse pakkuja ei algata edastust, ei vali edastuse vastuvõtjat ja ei vali ega muuda edastuses sisalduvat teavet. Teisisõnu, sellise edastuse ainus eesmärk võib InfoTS § 8 lõike 2 kohaselt olla edastamise sooritus üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu ja sellist teenust tuleb osutada eeldusel, et teavet ei talletata pikema ajavahemiku vältel kui see on edastamiseks põhjendatult vajalik. Kuivõrd InfoTS § 8 viitab, et

teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja võib üksnes edastada teenusekasutaja pakutava teabe üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu või pakkuda juurdepääsu üldkasutatavatele andmesidevõrgule, siis ei tohi selline infoühiskonna teenus pakkuda ühtegi muud teenust lisaks nimetatud edastamisele ja juurdepääsu pakkumisele.

Nimetatud InfoTS §-s 8 sätestatud infoühiskonna teenus on sätestatud ka direktiivis 2000/31/EÜ artiklis 12, mille kohaselt on vastav infoühiskonna teenuse pakkuja nimetatud pelgaks edastajaks. Seejuures on infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja tingimused identsed direktiivi 2000/31/EÜ artiklis 12 sätestatud tingimustega.

Kui infoühiskonna teenuse osutajal puhul on InfoTS §-s 8 sätestatud teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja tingimused täidetud, ei vastuta selline infoühiskonna teenuseosutaja ehk teabe edastaja või juurdepääsu pakkuja InfoTS § 8 lõike 1 kohaselt edastatava teabe sisu eest. Õiguskirjanduses on sellist infoühiskonna teenuseosutajat võrreldud tavakeskkonnas osutavate teenustega, kus on vastavat vahendust võrreldud telefoniteenust pakkuva ettevõtja või postiteenuse osutajaga.³¹ Seega, pidades silmas kasvavas jagamismajanduses järjest arenevaid internetiplatvorme, tuleb asuda seisukohale, et selliseid infoühiskonna teenuse osutajaid on järjest keerulisem leida.

1.3. Andmete vahemällu salvestaja

Andmete vahemällu salvestamine seisneb InfoTS § 9 kohaselt teenusekasutaja pakutava teabe edastamises üldkasutatava andmesidevõrgu kaudu, kus vastav edastusmeetod tehnilistel põhjustel nõuab andmete vahemällu salvestamist ja teenuse ainus eesmärk on teabe tõhusam edastamine teistele teenusekasutajatele nende taotluse alusel. Seejuures on oluline, et sellise teenuse korral internetiplatvorm ehk infoühiskonna teenuse pakkuja ei muuda antud teavet, järgib teabe juurdepääsu tingimusi ning järgib teabe asjakohastumise kohta vastavas majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatud nõudeid ega takista vastavas majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatud tehnoloogia seaduslikku kasutamist, et saada andmeid teabe kasutamise kohta (InfoTS § 9). Lisaks tekib nimetatud infoühiskonna teenuse pakkujale

³¹ Lodder, A. R. *Directive 2000/31/EC on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market. – eDirectives: Guide to European Union Law on E-Commerce. Commentary on the Directives on Distance Selling, Electronic Commerce, Copyright in the Information Society, and Data Protection.* A. R. Lodder, H. W. K. Kaspersen (eds.). Kluwer Law International 2002, p 87.

kohustus kõrvaldada kohe vastav talletatud teave või tõkestada sellele juurdepääs saanud teada, et teave on edastuse algpunktist võrgust eemaldatud, juurdepääs sellele tõkestatud või et kohus, politsei või riiklik järelevalveasutus on andnud korralduse see kõrvaldada. Seejuures on vahemällu salvestamise eesmärgiks teha teave selle korduva kasutajale kiiremini kättesaadavaks, milleks hangitakse teave korduva teabe kasutamise soovil kasutaja arvuti vahemälust, mitte algallikast.³²

InfoTS §-s 9 sätestatud vahemällu salvestaja on reguleeritud direktiivi 2000/31/EÜ artiklis 13, mis erineb küll kohati infoühiskonna teenuse seaduses sätestatud sõnastusest, kuid kattub kokkuvõtlikult siiski vahemällu salvestajale sätestatud tingimustes. Kui infoühiskonna teenuse osutajal on täidetud vahemällu salvestajale kohaldatavad tingimused, ei vastuta InfoTS § 9 kohaselt selline infoühiskonna teenuse osutaja teabe automaatse, vahepealse ja ajutise talletamise eest.

Punktis 1.2 selgitatud teabe edastaja ja juurdepääsu pakkuja ning käesolevas punktis selgitatud vahemällu salvestaja ühiseks tunnuseks on osutatava infoühiskonna teenuse ajutisus.³³ See tähendab, et nii teabe edastaja, juurdepääsu pakkuja kui ka vahemällu salvestaja hoiavad teenuse osutamisel saadavat teavet vaid ajutiselt.

E. Tohvri on analüüsinud A. R. Lodderi ning K. J. Koelmani seisukohti ja toonud välja kolm erisust, mille alusel on võimalik eristada teabe edastajat (sh juurdepääsu pakkujat) ning vahemällu salvestajat. E. Tohvri hinnangul on võimalik kahte infoühiskonna teenuse osutajat on võimalik eristada hinnates koopiate arvutis hoidmise aega, kuivõrd vahemällu salvestamise käigus tehtud koopiaid hoitakse arvutis kauem kui teabe edastamiseks tehtud koopiaid.³⁴ Lisaks on neil kahel infoühiskonna teenuse osutajal erinevad teenuse osutamise eesmärgid – vahemällu salvestamise teenuse osutamise eesmärk, erinevalt teabe edastamise teenusest, on kvaliteetsema teabe edastamine kasutajale.³⁵ Viimaseks erinevuseks on võimalik välja tuua infoühiskonna teenuse abil teabele juurdepääsu saavate isikute arvu. Vahemällu salvestajaks on infoühiskonna teenuse osutaja, kelle vahemällu salvestatud koopiale pääseb ligi rohkem kui üks isik.³⁶

³² Tohvri, E. Interneti-teenuse vahendaja vastutus reprodutseerimisõiguse rikkumise näitel. – *Juridica* 2008/IV, lk 245.

³³ Turk, K., lk 18.

³⁴ Tohvri, E., lk 245.

³⁵ *Ibidem*, lk 245.

³⁶ *Ibidem*, lk 245.

1.4. Teabe talletaja

InfoTS § 10 lõike 1 kohaselt seisneb andmete talletamine teenusekasutaja pakutava teabe talletamises, seejuures ei tea teenuseosutaja teabe sisu ega ole kahju hüvitamise nõude esitamisel teadlik faktidest või asjaoludest, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave, kuid sellistest asjaoludest teadlikuks saades kõrvaldab kohe vastava teabe või tõkestab sellele juurdepääsu. Teabest teadlikuks olemiseks on Euroopa Kohtu kohtujurist oma ettepanekus kohtuasjas L’Oreal SA vs eBay International AG pidanud näiteks olukorda, kus teenuseosutaja teab, et tema internetiplatvormil on reklaamitud ning müüdud kaupu, mis rikuvad kaubamärgist tulenevaid õigusi ja teenuseosutaja võib sellist rikkumise toimumist pidada tõenäoliseks ka edaspidi, sest samade või sarnaste toodete müük jätkub internetiplatvormi vahendusel.³⁷

Vastav infoühiskonna teenuse osutaja on sätestatud direktiivis 2000/31/EÜ artiklis 14. Ka teabe talletaja on direktiivis 2000/31/EÜ sätestatud infoühiskonna teenuse seadusega samas tähenduses. Direktiivi 2000/31/EÜ artiklis 14 sätestatud teabe talletaja mõistet on käsitletud veel Euroopa Õiguse Instituudi loodud internetiplatvormide mudelreeglite artiklis 8 (mudelreeglitest täpsemalt käesoleva magistritöö punktis 2.1), mille kohaselt on internetiplatvorm vastutav, kui saades usaldusväärseid tõendeid põhiteenuseosutaja või kasutaja kuritegelikust või muust kahju tekitavast käitumisest teiste internetiplatvormi kasutajate suhtes, ei võta kasutusele vajalikke meetmeid internetiplatvormi kasutajate kaitseks. Kui direktiivis 2000/31/EÜ on sätestatud vaid vastutust välistavad tingimused, siis mudelreeglite artiklis 8 on seevastu sätestatud internetiplatvormi vastutuse alus. Teabe talletaja vastutuse erinev käsitlus annab selgust direktiivi ja mudelreeglite erinevast eesmärgist. Kui direktiiviga 2000/31/EÜ soovitakse tagada internetiplatvormide liberaalsem kasutus, siis mudelreeglitega soovitakse internetiplatvormidele seada minimaalsed kohustused ja sanktsioneerida vastavate kohustuste rikkumised.

Euroopa Komisjoni jagamismajanduse tegevuskavas on internetiplatvormide vastutusest vabastamisel peetud silmas just eelkõige teabe talletajaid. Euroopa Komisjoni hinnangul tuleb jagamismajanduse kontekstis internetiplatvorme käsitleda kui teenuse kasutajate andmete salvestamise ning teenuseosutajate ja teenusekasutaja kohtumispaika, millele suhtes direktiivi 2000/31/EÜ artiklite 12 ja 13 kohaseid erandeid tavaliselt ei kohaldata, sest internetiplatvorm

³⁷ C-324/09, L’Oréal, kohtujuristi N. Jääskinen ettepanek, p 9c.

ei osuta üldiselt „pelga edastuse“ või „vahemällu salvestamise“ teenuseid direktiivis sätestatud tähenduses.³⁸ Seega on Euroopa Komisjon leidnud, et lisaks teabe edastaja ja juurdepääsu pakkujale, mille kohaldamine on käesoleval ajal jõudsalt arenevas jagamismajanduses kaheldav, on ka infoühiskonna teenuse kvalifitseerimine samal põhjusel vahemällu salvestajaks samal põhjusel üha keerulisem. Tulenevalt eeltoodust, on võimalik infoühiskonna teenuse osutaja vabastada vastutusest, kui ta on käsitletav teabe talletajana InfoTS § 10 alusel.

Infoühiskonna teenuseosutaja on teabe talletaja InfoTS § 10 mõttes näiteks juhtudel, kui teenusekasutaja on kohustatud teenuse osutamiseks sisestama enda kohta teavet ehk nime, aadressi, krediitkaardi numbreid jms. Sellisel juhul talletab internetiplatvorm, tulenevalt platvormi omadusest eelnimetatud,³⁹ mistõttu tähendab teabe talletamine infoühiskonna teenusena sisuliselt serveriruumi pakkumist.⁴⁰

Nagu käesoleva magistritöö punktis 1.3. on selgitatud, erineb teabe talletaja teabe edastajast, juurdepääsu pakkujast ning vahemällu salvestajast eelkõige teabe hoiustamise alalisuse tõttu. Pelk edastaja ja vahemällu salvestaja salvestavad teavet nii kaua, kuni see on põhjendatult vajalik teabe edastamiseks. Teabe talletajal on aga lubatud teavet hoiustada pikema perioodi jooksul. Alalisusest tulenevale erisusele viitab ka InfoTS §-s 10 sätestatud infoühiskonna teenuse osutaja keeleline väljendus, kuivõrd teenuse talletaja ei hoiu teenuse osutamisel saadavat teavet ajutiselt, vaid teeb seda pikema perioodi jooksul ning erineb seetõttu eelnevatest infoühiskonna teenustest.

Kui infoühiskonna teenuseosutajal on täidetud teabe talletajale kohaldatavad tingimused, ei vastuta InfoTS § 10 kohaselt selline infoühiskonna teenuse osutaja teenusekasutaja taotluse põhjal talletatava teabe sisu eest. Selline infoühiskonna teenuse osutaja ei vabane aga vastutusest InfoTS § 10 lõike 2 kohaselt, kui teenusekasutaja tegutseb teenuseosutaja alluvuses või järeelvalve all.

³⁸ Euroopa Komisjoni teatis, viide 24.

³⁹ Valber, M., lk 48.

⁴⁰ Koelman, K. J. *Online Intermediary Liability. Copyright and Electronic Commerce. Legal Aspects of Electronic Copyright Management*. P. B. Hugenholtz (ed.). Kluwer Law International 2000, p 36.

2. Lepingutingimuste läbinähtavus infoühiskonna teenuse ja põhiteenuste eristamise alusena

2.1. Lepingutingimuste läbinähtavuse seos teavitamiskohustusega

Internetiplatvormi poolt osutatava teenuse kvalifitseerimiseks infoühiskonna teenuseks või põhiteenuseks on vajalik leida tunnused, mille alusel on võimalik hinnata, kas tegemist on ainult infoühiskonna teenuse pakkujaga või osutab platvorm lisaks infoühiskonna teenusele veel täiendavalt põhiteenust või mõnda muud kõrvalteenust. Internetiplatvormi teenuse kvalifitseerimisel on mudelreeglite järgi peetud üheks võimalikuks kriteeriumiks lepingutingimuste läbinähtavust. Internetiplatvormide läbinähtavus infoühiskonna ja põhiteenuste eristamise alusena sõltub sellest, kas internetiplatvorm on täitnud vajalikud teavitamiskohustused ehk kas vastavate teavitustega luuakse läbinähtavus internetiplatvormi poolt osutatava teenuse suhtes. Käesolevas peatükis uuritakse, millised on internetiplatvormi teavitamiskohustused põhilepingu osapoolte ees ning millise vastutuse toob kaasa lepingutingimuste läbinähtavuse puudumine. See, kas kindel internetiplatvorm osutab lepingutingimustest lähtuvalt ainult infoühiskonna teenust või lisaks ka põhiteenust või muid teenuseid, määratakse kindlaks iga hinnatava platvormi puhul eraldi.

Internetiplatvormide üha suurem sekkumine põhiteenusesse ning jagamismajandusse ehk internetiplatvormidel põhineva majanduse suur kasv, on tekitanud diskussiooni, kas käesoleval ajal kehtiv Euroopa Liidu õigus on kooskõlas turustruktuuriga, eelkõige vaadeldes kolmiksuhet platvormi pakkuja, teenuseosutaja ja teenusekasutaja vahel.⁴¹ Euroopa Õiguse Instituut on 2019. aastal koostanud ettepaneku internetiplatvormidele kohaldatavate mudelreeglite kohta, mis peaksid olema liikmesriikide ja EL seadusandjatele eeskujuks, kuidas platvormide tegevust reguleerida.⁴² Nimetatud mudelreeglite eesmärk on parandada põhiteenuste kvaliteeti, tehes ka internetiplatvormi pakkujad vastutavaks osutatava põhiteenuse eest.

Euroopa Õiguse Instituudi internetiplatvormide mudelreeglite projekt on jätk 2015. aastal alguse saanud projektile, milles arutati vahendajast internetiplatvormide direktiivi kehtestamist. Mudelreeglite koostamisel on lisaks muudele õigusaktidele võetud paljustki arvesse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist

⁴¹ *Model Rules*, p 7.

⁴² *Ibidem*, p 7 and art 1 (1).

veebipõhistes vahendusteenustes ärikasutajate jaoks. Määruse 2019/1150 artikli 15 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus kehtestada õigusnormid käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavate meetmete kohta ning tagada nende rakendamine. Seejuures peavad olema ettenähtud meetmed tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Seega vaatamata asjaolule, et Euroopa Õiguse Instituudi poolt loodud mudelreeglid ei ole käesoleval ajal kohustuslikud, tulenevad mudelreeglites sätestatud nõuded määrusest 2019/1150. Määrust 2019/1150 hakatakse määruse artikli 19 lõike 2 kohaselt kohaldama liikmesriikide suhtes alates 12. juulist 2020, mistõttu on nii määruses kui ka mudelreeglites sätestatud nõuete analüüs internetiplatvormidele aktuaalne.

Samas kehtestavad Euroopa Õiguse Instituudi koostatud internetiplatvormide mudelreeglid koostoimes määrusega 2019/1150 internetiplatvormidele mitmeid teatamiskohustusi, mis erinevad üksteisest nii teavituse subjekti kui ka teavituskohustuse rikkumisest tuleneva vastutuse ulatuse poolest.

Kõige üldisemaks läbinähtavust tagavaks teavitamiskohustuseks saab lugeda internetiplatvormi mudelreeglite artiklis 3 sätestatud kohustust, mille kohaselt peavad lepingutingimused olema selged, arusaadaval viisil esitatud ning masinloetavas vormis. Samuti peavad mudelreeglite artikli 3 kohaselt olema lepingutingimused internetiplatvormi kasutajatele kättesaadavad igas internetiplatvormi pakkujaga tekkiva suhte faasis, sh ka lepingueelsetel läbirääkimistel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu hinnangul ei tohiks „tingimusi pidada lihtsas ja arusaadavas sõnastuses koostatuks, kui need on laialivalguvad, mittespetsiifilised, ei käsitle üksikasjalikult olulisi kaubanduslikke küsimusi ega võimalda seega ärikasutajatele piisavat prognoositavust lepingulise suhte kõige olulisemates tingimustes. Seejuures ei tohi lihtsaks ja arusaadavaks pidada eksitavat sõnastust.“⁴³

Mudelreeglid on lepingutingimustele esitatavate nõuete formuleerimisel aluseks võtnud määruse 2019/1150 artikkel 3, mille kohaselt peavad lepingutingimused sisaldama internetiplatvormi teenuse peatamise, lõpetamise ja piirangute aluseid, teavet turustuskanalite ja sidusprogrammide kohta ning mõjust ärikasutajate intellektuaalomandile. Lisaks on määruse 2019/1150 artiklis 3 lõikes 5 sätestatud kohustus tagada veebipõhiste vahendusteenusepakkujatele selgus veebipõhiste vahendusteenustes kaupu või teenuseid pakkuva ärikasutaja isikus. Mudelreeglite artiklis 3 sätestatud masinloetavuse nõude põhjuseks

⁴³ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 15.

on soov võimaldada lepingute automaatsete analüüsi võimaldavate vahendite kasutamine. Veebipõhiste vahendusteenuste pakkujate kohustus teha oma tingimused kasutajatele hõlpsasti kättesaadavaks, sealhulgas lepingu sõlmimisele eelnevas etapis, aitab tagada, et kasutajaid ei jäeta ilma 2019/1150 määruses (sh ka mudelreeglites) sätestatud läbipaistvusest, sest ainult lepingutingimuste läbipaistvus võimaldab pidada edukalt läbirääkimisi.⁴⁴

Mudelreeglite artikkel 13 seab internetiplatvormi pakkujale kohustuse teatada põhiteenuse kasutajale esimesel võimalusel ja mitte hiljem kui vahetult enne põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist, kas põhiteenuse kasutaja asub lepingulisse suhtesse põhiteenuse osutaja või internetiplatvormi pakkujaga. Lisaks on mudelreeglite artikli 14 kohaselt internetiplatvormi pakkujal kohustus teavitada põhiteenuse kasutajat vahetult enne põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist, kas põhiteenuse osutaja pakub kaupa, teenust või tegutseb digitaalsisu kauplejana. Kui põhiteenust kauplejana ei osutata, on internetiplatvormi pakkujal sama artikli alusel kohustus teavitada põhiteenuse kasutajat, et põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisele suhtele ei laiene tarbija erioigused. Mudelreeglite artikli 13 allikaks on tarbijaõiguste direktiivi 2008 ettepanek artikkel 7 lõige 1⁴⁵ ja tarbijaõiguste direktiiv 2011/83/EL⁴⁶, mida on muudetud direktiiviga 2019/2161.⁴⁷ Direktiiv 2011/83/EL artikkel 6a lõike 1 (b) kohaselt tuleb tarbijale teatavaks teha teave selle kohta, kas kaupu, teenuseid või digitaalset infosisu pakkuv kolmas isik on kaupleja või mitte ning seda lähtuvalt kolmanda isiku avaldusest internetipõhise kauplemiskoha teenuseosutajale. Seega soovitakse mudelreeglitega laiendada tarbijate kaitseks seatud teavitamiskohustust ka mittetarbijast põhiteenuse kasutajatele.

Lisaks põhiteenuse kasutaja suhtes seatud teavitamiskohustusele on mudelreeglite artikli 15 alusel internetiplatvormile seatud ka kohustus teavitada põhiteenuse osutajat enne põhiteenuse osutajaga lepingu sõlmimist püsival andmekandjal järgnevalt:

⁴⁴ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 14.

⁴⁵ *European Parliament. Draft European Parliament legislative resolution, on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer rights (COM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)).* – <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?reference=A720110038&type=REPORT&language=EN&redirect#title1> (03.02.2020).

⁴⁶ 25. oktoobri 2011. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. – ELT L 304/64.

⁴⁷ 27. novembri 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/2161, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitse norme ja tagada paremini nende täitmine. – ELT L 328/7.

- a) kas põhiteenuse osutaja sõlmib põhiteenuse osutamiseks lepingu põhiteenuse kasutaja, mitte internetiplatvormiga;
- b) millistel tingimustel on põhiteenuse osutajal võimalik leping internetiplatvormi pakkujaga lõpetada;
- c) millistel tingimustel on võimalik internetiplatvormi pakkujal leping põhiteenuse osutajaga lõpetada;
- d) internetiplatvormi pakkujale tasutavad tasud, sh mille alusel vastavad tasud on arvutatud;
- e) milliseid maksevahendeid pakub internetiplatvormi pakkuja põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu tarvis;
- f) võimalikest kommunikatsioonivahenditest põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahel.

Mudelreeglite artikkel 15 aluseks on määruse 2019/1150 artikkel 3 ning peamiseks eesmärgiks on selgitada põhiteenuse osutajatele, et lepingulisse suhtesse ei astuta mitte ainult internetiplatvormiga, vaid ka põhiteenuse kasutajaga.⁴⁸

Lisaks saab teavitamiskohustuseks pidada ka mudelreeglite artiklis 12 ning selle allikaks olevas määruse 2019/1150 artiklis 3 lõikes 2 sätestatud ühepoolse lepingutingimuste muutmise ning mudelreeglite artiklis 17 ja määruse 2019/1150 artiklis 4 sätestatud lepingu lõpetamise teavitust. Lepingutingimuste muutmise prognoositavus ning läbipaistvus tähendab, et internetiplatvormi kasutajal peab olema reaalne võimalus saada teada tingimuste muutmisest, mistõttu on välistatud tingimuste tagasiulatuvalt muutmine juhul, kui selle aluseks ei ole õiguslik kohustus või kui selline tingimuste muutmine ei too internetiplatvormi kasutaja jaoks kaasa kasulikku tagajärge.⁴⁹ Lepingutingimuste läbipaistvus tähendab lisaks muule ka internetiplatvormi kasutajale selgust, millistel tingimustel on võimalik platvormiga leping lõpetada.⁵⁰

Samas sisaldub määruses 2019/1150 teavitamiskohustusi, mida ei ole mudelreeglitesse üle võetud. Määruse 2019/1150 artikli 6 kohaselt juhul, kui internetiplatvormi pakkujad või kolmandad isikud pakuvad tarbijatele internetiplatvormi vahendusel kaupu ja teenuseid, on internetipakkujal kohustus platvormi tingimustes neid kirjeldada ning selgitada, kas ja millistel tingimustel võivad ka ärikasutajad internetiplatvormi kaudu selliseid kaupu ja teenuseid

⁴⁸ *Model Rules*, p 36.

⁴⁹ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 32.

⁵⁰ *Ibidem*, põhjenduspunkt 32.

pakkuda. Samuti on määruse 2019/1150 artiklis 7 sätestatud kohustus anda teada võimalikust erikohtlemisest. Nimetatud sätte tähenduses on erikohtlemine internetiplatvormi enda või tema kontrollitava ärikasutaja vahendatavatele kaupadele või teenustele teistsuguste tingimuste kohaldamine võrreldes teiste ärikasutajatega. Seetõttu tuleb kirjelduses osutada erikohtlemise peamistele majanduslikele, kaubanduslikele ja juriidilistele kaalutlustele.

Eelnevalt selgitatud ja mudelreeglites sätestatud teavitamiskohustuste rikkumised toovad internetiplatvormile kaasa erinevad vastutusstandardid. Internetiplatvorm võib vastutada teavitamiskohustuse rikkumisest tuleneva kahju eest, kuid samas vastutada ka põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust tulenevate kohustuste eest. Mudelreeglite artikli 24 kohaselt on internetiplatvormi pakkuja vastutav artiklis 3 sätestatud lepingutingimuste avaldamisel esitatud nõuete rikkumise eest ja artiklis 15 sätestatud teavitamiskohustuste rikkumisest tekitatud kahju eest. Samuti on mudelreeglite artikli 24 kohaselt internetiplatvormi pakkuja vastutav artiklis 14 sätestatud tarbijaõiguste mittekohaldatavusest tuleneva teavitamiskohustuse rikkumise eest, vastutades kohustuse rikkumisega tekitatud kahju eest.

Vastava mudelreeglite sätte allikaks on direktiiv 2019/2161⁵¹, millega muudeti muuhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ, et ajakohastada Euroopa Liidu tarbijakaitseenorme ja tagada paremini nende täitmine. Direktiivi 2019/2161 alusel lisatakse direktiivi 2005/29/EÜ artikkel 11a, mille kohaselt peab ebaausa kaubandustava tõttu kahju kandnud tarbijatel olema juurdepääs proportsionaalsetele ja tõhusatele õiguskaitsevahenditele, sealhulgas hüvitisele tarbija kantud kahju eest ja asjakohasel juhul hinna alandamisele või lepingu lõpetamisele. Siinjuures on liikmesriikidel direktiivi 2019/2161 artikli 7 lõike 1 kohaselt õigus määrata kindlaks õiguskaitsevahendite kasutamise tingimused ja mõju. Kuivõrd liikmesriigid on kohustatud vastava direktiivi järgimiseks vajalikud normid vastu võtma ning avaldama alles hiljemalt 28. november 2021, ei ole käesoleval hetkel selge, kas ja kuidas Eesti siseriiklikult direktiivis sätestatud õigust kasutab ning sellest tulenevalt vajadusel tarbijakaitseadust täiendab. Siiski on direktiivi 2005/29/EÜ artiklist 11a selge, et liikmesriigid peavad tagama kahju hüvitamise, hinna alandamise ja lepingu lõpetamise õiguskaitsevahendite kohaldamise. Seega, lisaks eesmärgile laiendada mudelreeglitega tarbijate kaitseks seatud teavitamiskohustusi ka teistele teenusekasutajatele, on sealjuures

⁵¹ 18. detsembri 2019. aasta Euroopa Parlamendi Nõukogu Direktiiv 2019/2161 millega muudetakse Nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitseenorme ja tagada paremini nende täitmine, p-d 7 - 28. – ELT L 328/7.

laiendatud ka direktiivis 2019/2161 sätestatud vastutust juhuks, kui teavitamiskohustust rikutakse muu põhiteenuse kasutaja kui tarbija suhtes.

Mudelreeglite artikli 19 alusel on internetiplatvormile seatud rangem vastutus juhuks, kui põhiteenuse kasutajale ei ole läbinähtav, kellega ta põhiteenuse saamiseks lepingu sõlmib ehk juhuks, kui internetiplatvorm mudelreeglite artiklis 13 sätestatud kohustusi ei täida. Sellisel juhul on põhiteenuse kasutajal õigus kasutada põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust tulenevaid võimalikke õiguskaitsevahendeid ka internetiplatvormi pakkuja suhtes. Mudelreeglite artiklis 19 sätestatud vastutuse eeskujuks on pakettreise direktiivi 2015/2302⁵² artikkel 13 lõige 1. Direktiivist 2015/2302 erinevalt on mudelreeglite artiklis 19 sätestatud internetiplatvormi vastutuse aluseks teavitamiskohustuse ehk läbinähtavuse rikkumine ning internetiplatvorm ei muutu kohustuse rikkumisega põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu osapooleks nagu näeb ette direktiivi 2015/2302 artikkel 13 lõige 1.⁵³

Mudelreeglite artiklis 19 sätestatud vastutuse kujundamist on mõjutanud ka Euroopa Kohtu otsus ning kohtujuristi arvamus asjas C-149/15 Wathelet.⁵⁴ Selles vaidluses ei olnud tegemist internetiplatvormil sõlmitud lepinguga, vaid kasutatud auto ostmisega töökojast. Õigusliku vaidluse esemeks oli aga küsimus, kelle vahel oli leping sõlmitud. Kui ostja soovis kasutada tarbijale müügilepingu rikkumise korral ettenähtud õigusi, teatas töökoda, et osales lepingus vahendajana ning leping ise on sõlmitud kahe eraisiku vahel. Euroopa Kohus leidis, et „müüjat“ direktiivi 1999/44 artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka kauplejat, kes tegutseb eraisiku arvel vahendajana ning kes ei ole teavitanud ostjast tarbijat nõuetekohaselt asjaolust, et müüdava kauba omanik on eraisik. Olukorras, kus tarbijal võib kergesti tekkida eksimus müügitehingu tingimuste osas, tuleb Euroopa Kohtu otsuse kohaselt tagada talle tugevam kaitse, st panna müüja vastutus vahendajale, kes tekitab tarbijaga suheldes võimaluse tarbija eksitamiseks, võimaldades viimasel uskuda, et ettevõtja on müüdava kauba omanik.

Euroopa Kohus rõhutas, et tarbija on suhtes kauplejaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ning omab vähem teavet.⁵⁵ Vastupidisel korral ei ole tarbija kursis oma õigusliku olukorra ja

⁵² 25. novembri 2015. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ. – ELT L 326/1.

⁵³ *Model Rules*, p 38.

⁵⁴ EKo C-149/15, Sabrina Wathelet v Garage Bietheres & Fils SPRL. ECLI:EU:C:2016:840, p 41.

⁵⁵ C-149/15 Wathelet, p 39.

õiguskaitsevahenditega, mis on tema käsutuses.⁵⁶ Sellele vaatama, ei tohi aga korvata tarbija täielikku passiivsust olukorras, kus kirjalikus müügilepingus on näidatud mittekutselise müüja nimi ja selline dokument on tarbijale üle antud enne müügilepingu sõlmimist, sest see on ilmne märk sellest, et tegelik müüja oli tarbijale teada.⁵⁷

Seega on internetiplatvormi läbinähtavuse hindamisel primaarne tuvastada, kas internetiplatvormi pakkuja on mudelreeglite artikli 13 kohaselt teatanud põhiteenuse kasutajale esimesel võimalusel ja mitte hiljem kui vahetult enne põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist asjaolust, et põhiteenuse kasutaja asub lepingulisse suhtesse põhiteenuse osutaja ja mitte internetiplatvormi pakkujaga. Vastava kohustuse rikkumine loob põhiteenuse kasutajale õiguse kasutada põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust tulenevaid võimalikke õiguskaitsevahendeid ka internetiplatvormi pakkuja suhtes.

Hinnates, kas internetiplatvormi pakkuja on teavitanud põhiteenuse kasutajale asjaolust, et põhiteenuse kasutaja asub lepingulisse suhtesse põhiteenuse osutaja ja mitte internetiplatvormi pakkujaga, on võimalik analüüsida osapoolte tahteavaldusi ning osapoolte vahel sõlmitud lepingu tingimusi.

2.2. Lepingutingimuste tõlgendamine

Lepingu tõlgendamise üldreeglid on sätestatud VÕS §-s 29 ja need kohalduvad juhul, kui lepingutingimused on individuaalselt läbiräägitud.⁵⁸ Lepingutingimusi tuleb tõlgendada koos teiste lepingutingimustega, mille koostoimes tuleneb lepingu kui terviku olemus ja eesmärk (VÕS § 29 lg 6). VÕS § 29 lõike 1 kohaselt lähtutakse lepingu tõlgendamisel lepingupoolte ühisest tegelikust tahtest ning kui selline tahe erineb lepingus kasutatud sõnade üldlevinud

⁵⁶ EKo C-149/15, Sabrina Wathelet v Garage Bietheres & Fils SPRL. ECLI:EU:C:2016:217, kohtujuristi Henrik Saugmandsgaard Øe ettepanek, p 79.

⁵⁷ C-149/15 Wathelet kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe ettepanek p 87.

⁵⁸ Internetiplatvormi pidaja ja põhiteenuse kasutaja tahte välja selgitamiseks on võimalik tõlgendada osapoolte tahteavaldusi TsÜS § 75 kohaselt. „Tahteavaldust tõlgendatakse juhul kui on tekkinud kahtlus või vaidlus selles, milliste õiguslike tagajärgede saavutamise eesmärgiga oli tahteavaldus tehtud. /.../ Juhul kui tekib vaidlus, kas leping on sõlmitud või mitte, tuleb tahteavaldusi tõlgendada vastavalt TsÜS § 75 lõikele 1, kuid vaidluse korral lepingu sisu üle aga kohaldatakse VÕS § 29 sätteid.“⁵⁸ Kuna käesoleval juhul on selge, et internetiplatvormi kasutamise alustamisel internetiplatvormi tingimustega nõustumisel astuvad internetiplatvormi pidaja ja põhiteenuse kasutaja lepingulisse suhtesse, olenemata lepingulise suhte iseloomust, ei ole asjakohane hinnata internetiplatvormi teavituse sisu lähtuvalt esitatud tahteavaldusest ning on asjakohane hinnata poolte tahet lähtuvalt sõlmitud lepingu tingimustest.; Kull, I. Tsiiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2010. § 75/3.1.1 ja 3.1.3.

tähendusest, on määrav lepingupoolte ühine tahe. Läbinähtavuse hindamisel on oluline, et VÕS § 29 lõike 2 kohaselt ei või lepingu tõlgendamise aluseks olla ebaõige tähistus või väljendusviis, mida lepingupooled kasutasid eksimuse tõttu või soovist varjata oma tegelikku tahtet. VÕS § 29 lõike 3 kohaselt, kui üks lepingupool mõistis lepingutingimust teatud tähenduses ja teine lepingupool lepingu sõlmimise ajal seda tähendust teadis või pidi teadma, siis tõlgendatakse lepingutingimust selliselt, nagu esimene pool seda mõistis. Kuivõrd poolte ühist tahtet ei ole paljudel juhtudel võimalik üheselt kindlaks teha, tuleb sellisel juhul VÕS § 29 lõiget 4 tõlgendada lepingus nii, nagu lepingupooltega sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel pidi mõistma, võttes seejuures arvesse VÕS § 29 lõikes 5 sätestatud asjaolusid.

Kuna aga internetiplatvormiga lepingu sõlmimiseks on internetiplatvorm eelnevalt välja töötanud lepingutingimused tüüplepingutes kasutamiseks ja selliseid lepingutingimusi ei ole lepingupooled eraldi läbi rääkinud ning seejuures ei ole internetiplatvormiga sõlmiv lepingupool võimeline mõjutama tingimuse sisu, on internetiplatvormiga sõlmitud lepingutingimused enamasti tüüptingimused VÕS § 35 lõike 1 kohaselt. Selliste „üldtingimuste läbipaistvuse tagamine võib osutada jätkusuutlike ärisuhete edendamisel ja ärikasutajat kahjustava ebaõiglase käitumise ärahoidmisel mõödapääsmatuks.“⁵⁹ Olenemata tingimuste sätestamise viisist tuleb siiski igal üksikjuhtumil eraldi hinnata, kas tingimused määrati kindlaks ühepoolselt ning seejuures ei ole osapoolte suurus, pooltevahelised läbirääkimised, vaidlusaluse tingimuse käsitlemine läbirääkimistel ning tingimuse määramine iseenesest otsustav tingimuse tüüptingimuseks kvalifitseerimisel.⁶⁰

Tüüptingimuste esitamisel võib lisaks nende tõlgendamisele esineda ka probleeme lähtuvalt sellest, kuidas on tüüptingimustele viidatud ja kuidas need kättesaadavaks tehakse. VÕS § 37 lõike 1 kohaselt muutub tüüptingimus lepingu osaks, kui sellele on enne lepingu sõlmimist või sõlmimise ajal selgelt viidatud või tulenevalt lepingu sõlmimise viisist võis nende olemasolu eeldada ning lepingupoolel on võimalik tingimustega tutvuda. Euroopa Kohus on asunud asjas C-49/11 Content Services seisukohale, et juhul kui lepingutingimuste informatsioon on paigutatud üksnes müüja veebilehele ja on kättesaadavaks tehtud hüperlingi vahendusel, ei ole see tarbijale kättesaadavaks tehtud ega tarbija poolt vastuvõetud ning seejuures ei ole veebileht käsitletav püsiva andmekandjana.⁶¹ Antud kohtuasjas ei arvestatud aga uute tehnoloogiliste

⁵⁹ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 18.

⁶⁰ *Ibidem*, põhjenduspunkt 14.

⁶¹ EKo C-49/11, Content Services Ltd v Bundesarbeitskammer Reference for a preliminary ruling from the Oberlandesgericht Wien. ECLI:EU:C:2012:419, p 51.

arengutega, millest tulenevalt tuleb eristada „tavalisi veebilehti“ ning „keerulisi veebilehti“.⁶² Viimased võimaldavad veebilehtede väljatöötamist, mis võimaldavad tarbijal salvestada, kätte saada ja vajaliku ajavahemiku jooksul taasesitada vajalikku teavet, omamata seejuures selle üle kontrolli.⁶³ Tüüptingimustest teadasaamine peab olema teisele osapoolle tagatud ning tüüptingimuste kasutaja peab suutma tõendada, et teisele osapoolle on tüüptingimustega tutvumise võimalust ka tutvustatud.⁶⁴ Seejuures peavad arvutivõrgu kaudu lepingu sõlmimisel esitatavad lepingutingimused olema esitatud pooltele viisil, mis võimaldab nende salvestamist ja taasesitamist ning lepingutingimustele viitamise koht ning nendega tutvumise koht peavad olema ruumilises seoses.⁶⁵ Eelnevale vaatamata ei ole käesolevas magistritöös analüüsitud tingimuste kvalifitseerimist tüüptingimusteks üksikasjalikult ning on lähtunud eeldusest, et internetiplatvormide poolt sätestatud tingimused internetiplatvormi kasutamiseks on tüüptingimused VÕS § 35 lõike 1 tähenduses.

Kuna tüüptingimus on osa lepingust, mille sisu on kindlaks määratud ühe lepingupoole tahtega, ei saa sellise tahteavalduse tõlgendamisel kohaldada TsÜS § 75 ja VÕS § 29 sätestatud tõlgendusreegleid, vaid kohaldada tuleb VÕS §-i 39.⁶⁶ Tüüptingimusi tuleb tõlgendada viisil nagu teise lepingupoolega ehk põhiteenuse kasutajaga sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel mõistma pidi. Kahtluse korral tõlgendatakse tüüptingimust tingimuse kasutaja ehk internetiplatvormi kahjuks (VÕS § 39 lg 1).

Kuivõrd mudelreeglite artiklitest 13 ja 19 tuleneva teavitamiskohustuse korral on oluline vaid põhiteenuse kasutaja teavitamine esimesel võimalusel ja mitte hiljem kui vahetult enne põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist, on oluline eelkõige vaadata põhiteenuse kasutajale esitatavaid tüüptingimusi ning jätta kõrvale näiteks põhiteenuse osutajale seatud üldtingimused.

Bolt Technology OÜ hallatav internetiplatvorm Bolt reguleerib põhiteenuste kasutajatele kohaldatavaid tingimusi kahe erineva kasutustingimuste dokumendi alusel, eristades seejuures Bolt Business alusel vahendatavaid põhiteenuse kasutajaid. Bolt Business erineb tavalisest Bolt internetiplatvormi abil osutatavast teenusest sellega, et võimaldab põhiteenuse kasutajateks registreerida vaid ettevõtteid ning registreeritud ettevõtetel on omakorda võimalus registreerida

⁶² RKTko 3-2-1-135-15, p 18.

⁶³ C-49/11, Content Services, p 48.

⁶⁴ Kull, I. Võlaõigusseadus I. § 37/4.2.3.

⁶⁵ *Ibidem*, § 37/4.2.3.

⁶⁶ *Ibidem*, § 39/1.; RKTko 3-2-1-59-05, p 177 ja 3-2-1-118-05, p 26.

enda töötajad ettevõtte poolt lubatud sõitjateks ning Bolt Businessi võimalust kasutades hüvitab taksoteenuse eest tasu põhiteenuse osutajale ettevõtte, mitte tegelik taksoteenuse kasutaja. Bolt Business lepingutingimustes 5.1 on sätestatud, et Bolt ei osuta ega vahenda taksoveoteenuseid ning ei vastuta seejuures taksoteenuse kvaliteedi eest.⁶⁷ Teiste Bolt internetiplatvormi kasutavate põhiteenuse kasutajate ning internetiplatvormi vahelised tingimused on sätestatud Bolt rakenduse kasutustingimustega, mille preambuli kohaselt on Bolt veebis toimiv takso sõidu tellimise rakendus, mis edastab taksotellimise soove Bolt süsteemiga liitunud takso sõidu teenusepakkujatele.⁶⁸ Lisaks on kasutustingimuste punktides 4.3 - 4.4 sätestatud, et Bolt rakendus ei ole taksoveo pakkuja, sh ei korraldata rakenduse abil veoteenuse korraldamist, ning seetõttu ei saa Bolt mõjutada ega vastutada teenuse kvaliteedi ega puuduste eest. Nii Bolt Businessi kui ka tavalise Bolt internetiplatvormiga liitumisel on põhiteenuse kasutaja kohustatud nõustuma Bolt Business või Bolt rakenduse kasutustingimustega ning platvormi kasutamisel on võimalik tüüptingimustega lihtsasti tutvuda. Seega vaatamata sellele, et Bolt ei sõnasta mõlemates tüüptingimustes, et põhiteenuse osutaja astub lepingulisse suhtesse põhiteenuse osutajaga, on seda võimalik siiski kergesti tõlgendada tüüptingimuste sätetest, millega sätestatakse, et Bolt internetiplatvorm ei osuta taksoveoteenust. Taksoveoteenuse osutamise kohta esitatud teavitused tüüptingimustes on põhiteenuse kasutajatel lihtsasti kättesaadav ning nimetatud tingimused ei ole tüüptingimustes esitatud varjatult, mistõttu on vastavad teavitused esitatud ka nähtaval viisil. Bolt Business tüüptingimused on sätestatud vaid ingliskeelsena, mistõttu võib tekkida küsimus, kas võõrkeelsed tingimused on kooskõlas üldise mudelreeglite artiklis 3 ja määruse 2019/1150 artikli 3 punktis 1 a sätestatud sõnastuse lihtsuse ja arusaadavuse kriteeriumiga, kuid eelduslikult ei hõlma antud kriteerium keelenõuet, kuivõrd tegemist on äriklientidele suunatud teenusega.

Bolt internetiplatvormiga konkureeriv Uberi platvormi tingimuste kohaselt moodustavad Uberi teenused „tehnoloogiaplatformi, mis võimaldab Uberi teenuste osana pakutavate mobiilirakenduste ja veebisaitide kasutajatel korraldada ja plaaneerida Uberi või Uberi sidusettevõtetega sõlmitud lepingu alusel transpordi- ja/või logistikateenuseid selliste teenuste sõltumatute muu osapoole teenusepakkujatega, sealhulgas sõltumatud muu osapoole transporditeenusepakkujad ja sõltumatud muu osapoole logistikateenusepakkujad.“⁶⁹ Seejuures kinnitavad Uberi internetiplatvormi kasutajad lepingu sõlmimisel, et „Uber ei paku transpordi

⁶⁷ Terms and Conditions for Bolt Business, p 5.1. - https://bolt.eu/en/legal/ee/terms-for-business/_/07.01.2020.

⁶⁸ Bolt rakenduse kasutustingimused. - https://bolt.eu/et/legal/ee/terms-for-riders/_/07.01.2020.

⁶⁹ Uber B.V. Tingimused, p 2. - <https://www.uber.com/legal/et/document/?name=general-terms-of-use&country=estonia&lang=et> (07.01.2020).

ja logistikateenuseid ega funktsioneerid transpordiettevõttena ning et kõiki transpordi- ja logistikateenuseid pakuvad sõltumatud muu osapoole töövõtjad, kes ei tööta Uberi ega selle sidusettevõtete alluvuses.“⁷⁰ Selliste tüüptingimustega peab põhiteenuse kasutaja nõustuma internetiplatvormi kasutama hakkamisel ning vastavad tingimused on esitatud põhiteenuse kasutajale nähtav viisil, kajastades nimetatud tüüptingimuses osati läbiva suure tähega. Kuivõrd tüüptingimuses on selgelt sätestatud, et transpordi- ja logistikateenuseid pakuvad sõltumatud muu osapoole töövõtjad, on mõistlikule põhiteenuse kasutajale teavitatud, et lepingulisse suhtesse asutakse põhiteenuse osutajaga.

Lisaks taksoveoteenusele on Bolt internetiplatvormi vahendusel võimalik ka osutada toidujagamise teenust, mille üldtingimustes on platvormi lepinguline suhe põhiteenuse osutajaga sätestatud selgemini võrreldes taksoteenuse vahendamise teenuses sätestatud kasutustingimustega. Bolt Food lepingutingimuste kohaselt tegutseb Bolt toiduplatvormi ja turu haldamisel ainult infoühiskonna teenuse osutajana ning ei ole müügilepingu ega ko haletoimetamise lepingu osapool.⁷¹ Vaatamata pealtnäha sarnastele teenustele, osutab internetiportaal Wolt aga teistsugust lepingulist lähenemist. Wolt pakub internetiplatvormi, mille kaudu saab kasutaja osta toitu kasutaja enda poolt väljavalitud partnerilt ning lisaks osutab Wolt ka kullerteenust oma kasutajatele.⁷² Seega osutab Wolt tingimuste kohaselt lisaks internetiplatvormi teenusele ka kullerteenust. Sellele viitab ka Wolt kasutaja kasutustingimuste punkt 3.2, mille kohaselt sõlmivad kasutaja ehk põhiteenuse kasutaja ja internetiplatvormi partner ehk põhiteenuse osutaja ostulepingu ning lisaks ostulepingule on võimalik kasutajal täiendavalt sõlmida leping Wolt internetiplatvormi pakkujaga kullerteenuse osutamiseks.⁷³

Lisaks teenuseosutamise lepingutele, mis sisaldavad takso- või kullerteenuse osutamist, on populaarne ka internetiplatvormi abil majutusteenuste osutamine ning üheks populaarseimaks platvormiks majutusteenuse osutamisel on Airbnb. Airbnb kasutustingimuste kohaselt on Airbnb internetiplatvormi pakkuja ega oma, loo, müü, varusta, kontrolli, halda, paku, anna üle ega tarni ühtegi majutusteenust ja avaldamist ning ei ole pakettreiside korraldaja ega vahendaja.⁷⁴ Sealjuures sätestab Airbnb, et majutajad on vastutavad majutusteenuse ning teenuse avaldamise eest ning broneeringuga nõustudes asuvad osapooled ehk majutaja ja

⁷⁰ Uber B.V. Tingimused, p 2.

⁷¹ Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 2.2. – https://food.bolt.eu/static/bolt_client_tc_ee-7198c27b9ff41ff1a885a323958f4ac7.pdf (07.01.2020).

⁷² Wolt Kasutaja Kasutustingimused, p 3.1. – <https://wolt.com/et/terms> (07.01.2020).

⁷³ *Ibidem*, p 3.2.

⁷⁴ Airbnb Terms of Service, p 1.2. - [https://www.airbnb.com/ee/terms_\(07.01.2020\)](https://www.airbnb.com/ee/terms_(07.01.2020)).

majutusteenuse kasutaja omavahel lepingulisse suhtesse.⁷⁵ Võttes arvesse eeltoodud sõnastust ja asjaolu, et vastavate tüüptingimustega tuleb nõustuda kasutaja loomisega platvormil, on Airbnb sätestatud tingimused kooskõlas mudelreeglite artiklis 13 sätestatud teavituskohustusega, kuivõrd sätestatakse selgelt, et lepingulisse suhtesse asuvad majutaja ja majutusteenuse kasutaja. Sarnaselt Bolt Business tüüptingimustega, on kõik Airbnb tüüptingimused sätestatud inglise keeles. Seega tõstatub ka Airbnb tüüptingimuste hindamisel küsimus, kas võõrkeeles sätestatud tingimusi saab lugeda mudelreeglite ja määruse 2019/1150 mõttes sõnastatuks lihtsas ja arusaadavas keeles. Antud nõude eesmärk on eestkätt tagada keeleliselt selged tingimused, mistõttu ei hõlma see eelduslikul siiski keelenõuet. Kui Bolt Business, millel on samuti sätestatud ingliskeelsed tüüptingimused, on suunatud vaid ettevõtetele, siis Airbnb kasutustingimuste kohaselt on võimalik Airbnb internetiplatvormi kaudu osutada majutusteenust ka kauplejalt tarbijale. Sellise lepingulise suhte korral tuleb lisaks arvestada tarbija kaitseks seatud õigustega ning seejuures on näiteks tarbijakaitseaduse § 4 lõike 3 kohaselt kohustus esitada tarbijale antav teave eesti keeles, kui tarbija ei ole nõustunud selle esitamisega mõnes muus keeles. Tarbija, registreerides ennast kasutajaks ning nõustudes tüüptingimustega, vastavat nõusolekut aga ei anna.

Sarnaselt Airbnb platvormiga on ka teenuse osutamist või võõrandamistinginguid vahendav Booking.com.com internetiplatvorm sätestanud selged mudelreeglite artikliga 13 kooskõlas olevad tingimused, mille alusel reisiteenuse kasutamisel astub kasutaja lepingulisse suhtesse reisipakkujaga, kellega reis broneeritakse või kellelt ostetakse toodet või teenust. Samuti sätestatakse tüüptingimustest, et Booking.com.com on alates reisi broneerimise hetkest vaid vahendaja põhiteenuse kasutaja ning põhiteenuse osutaja vahel.⁷⁶

Lisaks teenuse osutamist vahendavatele platvormidele on veel levinud võõrandamistinginguid vahendavad platvormid, millest tuntumateks on internetiplatvorm Amazon ning Eesti-siseselt internetiplatvorm Osta.ee. Internetiplatvorm Osta.ee täidab mudelreeglite artiklist 13 sätestatud teavitamiskohustust, sätestades kasutajaks registreerimisel sõlmitavas kasutajalepingus, et

⁷⁵ Airbnb Terms of Service, p 1.2.

⁷⁶ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 1. – https://www.booking.com/content/terms.et.html?aid=376363;label=booking-name-L%2AXf2U1sq4%2AGEkIwcLOALQS410513707198%3Apl%3Aa%3Ap1%3Ap22%2C590%2C000%3Aac%3Aap%3Aneg%3Afi%3Atikwd-65526620%3Alp9061558%3Ali%3Adec%3Adm%3Appccp%3DUmFuZG9tSVYkc2RIIyh9YfqndqG8nt1XFzPnqOODws;sid=0c5c7783e6f49f7e448d0d6a339961c0#tcs_s1 (13.03.2020).

Osta.ee pakub klientidele teenusena virtuaalse platvormi ning müügilepingud sõlmivad kliendid omavahel ning vastutavad selliste lepingute nõuetekohase täitmise eest.⁷⁷

Kokkuvõtlikult saab asuda seisukohale, et vaadeldud internetiplatvormidel on täidetud läbinähtavuse tingimus põhiteenuse kasutaja suhtes ning seega ei ole internetiplatvorm teavitamiskohustuse täitmise tõttu vastutav põhiteenuse eest. Sellest on erandiks Wolt kullerteenuse pakkumine, mille osutamisele internetiplatvorm Wolt otseselt viitab. Isegi, kui internetiplatvormidel ei ole tingimustes sõnaselgelt väljendatud asjaolu, et põhiteenuse osutamiseks sõlmib põhiteenuse kasutaja lepingu põhiteenuse osutajaga, mitte internetiplatvormi pakkujaga, on sellisele järeldusele võimalik jõuda lihtsate tõlgendusreeglite kohaselt.

Mudelreeglites sätestatud läbinähtavuse kohustus ning sellise kohustuse rikkumisega kaasnev vastutus on eelkõige sätestatud selguse huvides ehk sätestatud vastutuse alus ei muuda otseselt varasemalt kehtinud vastutuse reegleid. Lihtsustatult öeldes sätestab mudelreegli artikkel 19, et juhul, kui internetiplatvorm ei väljenda sõnaselgelt oma tüüptingimustes, et põhiteenuse osutamiseks sõlmitakse leping kellegi muu kui temaga, loetakse leping sõlmituks internetiplatvormiga. Samasugusele järeldusele jõuab ka ilma eelnimetatud tüüptingimuseteta: teisisõnu, kui lepingu sõlmimisel ei ole öeldud teisiti, sõlmitakse lepingu teenuse osutamiseks teise lepingu poolega. Lisaks omab sätestatud läbinähtavuse nõue tähtsust vaid juhul, kui internetiplatvorm on kvalifitseeritav infoühiskonna teenuseks. Kui internetiplatvorm kvalifitseeritakse põhiteenuse osutajaks, ei ole õiguslikku tähendust, et platvorm on tingimuste kohaselt infoühiskonna teenuse osutaja.

⁷⁷ Osta.ee Kasutajaleping, p 2.1 ja 2.3. - [https://www.osta.ee/index.php?fuseaction=register.user_\(10.01.2020\)](https://www.osta.ee/index.php?fuseaction=register.user_(10.01.2020)).

3. Otsustav mõju platvormil sõlmitud lepingule infoühiskonna teenuse ja põhiteenuste eristamise alusena

3.1. Otsustava mõju kriteerium

Lisaks läbinähtavusele on internetiplatvormi poolt osutatava teenuse kvalifitseerimise lihtsustamiseks sätestatud ka otsustava mõju kriteerium, mille mudelreeglites sätestatud tingimuste täitmisel omab internetiplatvorm otsustavat mõju põhiteenuse üle. Kuigi otsustava mõju tulemusena saavutatavat kontrolli ei teostata klassikalises hierarhilises alluvuse vormis, ei tohi pealtnäha eraldiseisvates teenustes lasta ennast eksitada.⁷⁸ Alluvussuhte olemasolu ei sõltu tingimata järjepidevast juhtimis- või järelevalvetevõimest.⁷⁹ Rahalistel stiimulitel ja põhiteenuse kasutajate põhine detsentraliseeritud hindamine toob kaasa vähemalt sama tõhusa juhtimise kui tööandja formaalsetel korraldustel töötajatele ning selliste korralduste kontrollimisel.⁸⁰ Otsustav mõju ei ole ammendavalt nii mudelreeglites kui ka muudes õigusallikates defineeritud, kuid mõistet on võimalik selgitada kohtupraktikast ja mudelreeglites sätestatud tingimustest tulenevalt.

Mudelreeglite artikli 20 kohaselt on põhiteenuse kasutajal õigus esitada põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust ja mittenõuetekohasest täitmisest tulenevaid õiguskaitsevahendeid ka internetiplatvormi pakkuja suhtes, kui põhiteenuse kasutaja saab mõistlikult tugineda asjaolule, et internetiplatvormi pakkuja omab otsustavat mõju põhiteenuse osutaja üle. Sellise vastutusstandardi kohaldamisel tuleb silmas pidada mudelreeglites sätestatud tingimust, et internetipakkuja vastu on võimalik esitada vaid mittenõuetekohasest täitmisest tulenevaid nõudeid. Vastava vastutusstandardi kasutamisel ei ole selge, mida tähendab asjaolu, et põhiteenuse kasutaja saab mõistlikult tugineda asjaolule, et internetiplatvormi pakkuja omab otsustavat mõju ning tekib küsimus, miks ei ole vastutusstandard sätestatud ilma „mõistliku tuginemise“ tingimusega. Üheks võimalikuks põhjuseks võib olla Euroopa Õiguse Instituudi soov lihtsustada põhiteenuse kasutaja nõude esitamisel tõendamiskoormist ning laiendada nõudeõigust. Mõistliku tuginemise kriteeriumist lähtuvalt ei pea internetiplatvormi pakkuja otsustav mõju põhiteenusele olema kindlaks määratud nõude esitamisele eelnevalt ega järgnevalt.

⁷⁸ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 52.

⁷⁹ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.4.

⁸⁰ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 52.

Otsustava mõju hindamiseks on Euroopa Õiguse Instituut sätestanud mudelreeglite artiklis 20 avatud loetelu kriteeriumitest, mis viitavad otsustava mõju olemasolule. Avatud loetelus on otsustava mõju hindamiseks sätestatud järgmised kriteeriumid:

- a) põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimine toimub üksnes platvormi vahendusel;
- b) internetiplatvormi pakkuja hoiab informatsiooni põhiteenuse osutaja identiteedi või lepingutingimuste kohta kuni põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimiseni;
- c) internetiplatvormi pakkuja kasutab maksevahendeid, mis võimaldavad internetiplatvormi pakkujal pidada kinni põhiteenuse kasutaja makseid põhiteenuse osutajale;
- d) põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu tingimused on peamiselt määratletud internetiplatvormi pakkuja poolt;
- e) internetiplatvormi pakkuja on sätestanud põhiteenuse kasutaja poolt tasutava tasu suuruse;
- f) turundus on suunatud internetiplatvormi pakkujale, mitte põhiteenuse osutajale;
- g) internetiplatvormi pakkuja lubab jälgida põhiteenuse osutajate käitumist ning nõuab seaduses sätestatud standarditest kõrgemate standardite täitmist.

Eelnimetatud kriteeriume on lähemalt selgitatud peatükkides 3.2 - 3.6. Otsustava mõju tuvastamiseks ei ole vajalik tuvastada kumulatiivselt kõiki eelnimetatud tingimusi, vaid mida rohkem eelnimetatud tingimustest on täidetud, seda enam on võimalik eeldada internetiplatvormi otsustavat mõju põhiteenuse üle. Siiski on Euroopa Komisjon seisukohal, et internetiplatvormide poolt vabatahtlikult kasutusse võetavad meetmed nagu näiteks meetmed, millega aidatakse tegeleda võltsitud või eksitavate arvustustega, mida kasutatakse usalduse suurendamiseks ja konkurentsivõime parandamiseks, ei tohiks viia olukorrani, kus nendest meetmetest tulenevalt kvalifitseeritakse internetiplatvormi tegevus rohkemaks kui üksnes tehniliseks, automaatseks ja passiivseks tegevuseks.⁸¹ Seega iga üksiku tingimuse täitmisel ei ole otsustava mõju tuvastamine põhjendatud.

Sarnaselt mudelreeglite artiklile 19 on ka artikli 20 kohaldamisel oluline mudelreeglite artiklis 21 sätestatud internetiplatvormile seatav täiendav vastutus, mille kohaselt juhul, kui mudelreeglite artiklis 20 sätestatud vastutus kohaldub, on tarbijal õigus lisaks põhiteenuse

⁸¹ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.2.

osutajale internetiplatvormi pakkuja suhtes kasutada õiguskaitsevahendeid, mis oleksid võimalikud kui põhiteenuse osutaja oleks ettevõtja. See tähendab, et isegi juhul, kui põhiteenuse osutaja ei ole ettevõtja ehk põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelises suhtes ei saa kohalduda tarbijaõigused, on sellele vaatamata tarbija kaitseks sätestatud õigused ja kohustused kohaldatavad internetiplatvormi pakkuja ja põhiteenuse kasutaja vahelises suhtes, mis tulenevad põhiteenuse mittenõuetekohasest täitmisest.

Mudelreeglite artikli 20 allikateks on direktiivi 2015/2302 artikkel 13, mille kohaselt on pakettreisi korraldaja vastutav pakettreisilepingus sisalduvate reisiteenuste osutamise eest, olenemata sellest, kas selliseid teenuseid peab osutama korraldaja või teised reisiteenuse osutajad, ning Saksamaa siseriiklik regulatsioon Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 311 lõige 3.⁸² Euroopa Õiguse Instituut on vastavat BGB sätet tõlgendanud viisil, mis seab vahendajale vastutuse põhiteenuse eest ka juhul, kui seda õigustab lepingueelsetes läbirääkimistes tekkinud usaldus vahendaja kui lepingu poole vastu.⁸³ Vastav BGB säte on aluseks VÕS § 14 lõikele 2, mille kohaselt lepingueelseid läbirääkimisi pidav või muul viisil lepingu sõlmimist ettevalmistav isik peab teisele poolele teatama kõigist asjaoludest, mille vastu teisel poolel on lepingu eesmärki arvestades äratuntav oluline huvi. Kuigi Euroopa Õiguse Instituut on pidanud võimalikuks BGB sätet tõlgendada viisil, mis seab vastutuse ka usalduse korral, ei võimalda VÕS § 14 lõige 2 vastutuse sellist laiendamist vastavalt usaldusele. Lisaks on mudelreeglite artiklis 20 sätestatud kriteeriumite leidmisel võetaks aluseks kohtupraktika Euroopa Kohtu kohtuasjadest C-320/16 Uber France⁸⁴ ja C-149/15 Wathelet ning Ameerika Ühendriikide kohtulahend asjas Oberdorf v Amazon No 18-1041, 7/3/19⁸⁵.

⁸² Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Juli 2014 (BGBl. I S. 1218), § 311 (3). – <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html> (13.04.2020).

§ 311 Rechtsgeschäftliche und rechtsgeschäftsähnliche Schuldverhältnisse (GER) (3) Ein Schuldverhältnis mit Pflichten nach § 241 Abs. 2 kann auch zu Personen entstehen, die nicht selbst Vertragspartei werden sollen. Ein solches Schuldverhältnis entsteht insbesondere, wenn der Dritte in besonderem Maße Vertrauen für sich in Anspruch nimmt und dadurch die Vertragsverhandlungen oder den Vertragsschluss erheblich beeinflusst.

(ENG) Section 311 Obligations created by legal transaction and obligations similar to legal transactions (3) An obligation with duties under section 241 (2) may also come into existence in relation to persons who are not themselves intended to be parties to the contract. Such an obligation comes into existence in particular if the third party, by laying claim to being given a particularly high degree of trust, substantially influences the pre-contract negotiations or the entering into of the contract.

⁸³ Model Rules, p 40.

⁸⁴ EKo C-320/16, Uber France SAS. ECLI:EU:C:2018:221.

⁸⁵ Oberdorf v Amazon, Third Circuit Court of Appeals, No 18-1041, 7/3/19 (USA). – <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca3/18-1041/18-1041-2019-07-03.html> (10.02.2020).

Mudelreeglite artiklis 20 sätestatud põhiteenuse kasutaja mõistliku tuginemise tingimus võib tuleneda nii C-149/15 Wathelet, C-320/16 Uber France kui ka C-434/15 Asociacion Profesional Elite Taxi⁸⁶ kohtulahendites viidatud „tarbija muljest“. Kohtuasjas C-149/15 Wathelet jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et siseriiklikul kohtul on kohustus kontrollida, kas ettevõtjast vahendajat võib pidada müüjaks, st kas ta jättis tarbijaga suheldes endast mulje kui kõnesoleva kauba müüjast.⁸⁷ Selleks, et teha kindlaks, kas tarbija oleks võinud aru saada, et vahendaja tegutseb eraisiku arvel, omavad eelkõige tähtsust kohtu hinnangul vahendaja osaluse ulatus ja tema tehtud pingutuste suurus asja müümisel.⁸⁸ Sarnasele seisukohale on asunud ka kohtujurist H. Saugmandsgaard Øe, kelle arvates on müüja suhtes kohaldatava vastutuse kohaldamine vahendaja suhtes erandjuhtum ja selleks peab viimane olema vähemalt osalenud aktiivselt müügitehingus, milles peab tarbijale jääma mulje, et ettevõtjast vahendaja tegutseb müüjana.⁸⁹ Kohtujurist H. Saugmandsgaard Øe on oma ettepanekus toonud välja järgmised asjaolud, mida mulje hindamisel peaks arvesse võtma:

- a) konkreetsed pingutused, mida ettevõtja müügi raames tegi;
- b) tarbija ja ettevõtja vahelise kirjavahetuse ulatus ja nende vaheline dialoog;
- c) asjaolu, et tarbija tasus kauba eest ettevõtjale;
- d) kulutused, mis ettevõtja seoses müügiga tegi, kui tarbija sai nendest teada;
- e) kas ettevõtja müüb tavaliselt seda konkreetset liiki tarbekaupa.⁹⁰

Kuigi mudelreeglites sätestatud kriteeriumid ei kattu täielikult eelviidatud kriteeriumitega, on siiski osaliselt võimalik leida neis sarnasusi.

Sarnaselt kohtuasjale C-149/15 Wathelet on põhiteenuse kasutaja muljele viidatud ka teises mudelreeglis artikli 20 allikaks olevas Euroopa Kohtu kohtuasjas C-320/16 Uber France, milles on olulises ulatuses viidatud varasemale platvormi Uber käsitlevale Euroopa Kohtu kohtuasjale C-434/15 Asociacion Profesional Elite Taxi. Mõlemas kohtuasjas nõustus kohus kohtujuristi arvamusega ja asus seisukohale, et internetiplatvormi Uberi tegevust tuleb analüüsida tervikuna, mis hõlmab nii internetiplatvormi kui ka taksoveoteenust, mis on kogu teenuse põhielement. Sellist teenust esitletakse põhiteenuse kasutajale taksoveoteenusena ning sellisel viisil seda ka põhiteenuse kasutajad tajuvad.⁹¹ Internetiplatvormi Uber kasutavad põhiteenuse kasutajad otsivad platvormi kasutades kindlate funktsioonidega ning kvaliteediga teenust, mida

⁸⁶ EKo C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi versus Uber Systems Spain SL. ECLI:EU:C:2017:981.

⁸⁷ C-149/15, Wathelet, kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe ettepanek, p 79.

⁸⁸ C-149/15, Wathelet, p 44.

⁸⁹ C-149/15, Wathelet, kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe ettepanek, p-d 82 ja 84.

⁹⁰ *Ibidem*, p 85 - 86.

⁹¹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 53.

tagab internetiplatvorm, mitte põhiteenuse osutaja.⁹² Kui internetiplatvorm osutab ise ka põhiteenust või muud teenust või avaldab muule teenusel otsustavat mõju, moodustavad kaks teenust lahutamatu terviku ja koguteenus tuleb kvalifitseerida kohtujurist M. Szpunari hinnangul määrates kindlaks teenuse majanduslik mõte ehk eesmärk, hinnates seejuures internetiplatvormi majanduslikku väärtust.⁹³

Otsustava mõju tuvastamine ei pruugi igakordselt tuua kaasa kogu teenuse kvalifitseerimist muuks kui infoühiskonna teenuseks. Näiteks on teenusteks, millel on võimalik tuvastada infoühiskonna teenuse otsustav mõju, peetud eelduslikult kaupade müüki internetiplatvormi vahendusel.⁹⁴ Sellisel teenusel toimuvad põhiteenuse peamised elemendid elektrooniliselt ja ostetud kauba kättetoimetamine on üksnes lepingulise kohustuse täitmine, mistõttu kättetoimetamist reguleerivad õigusnormid ei tohiks põhiteenuse osutamist üldjuhul mõjutada.⁹⁵ Eelviidatud juhul kuuluvad kauba müüki võimaldavad ja müügile suunatud teenused infoühiskonna teenuste hulka.⁹⁶ See aga ei tähenda, et iga kauba müügiga seonduv teenus oleks iseenesest kvalifitseeritav infoühiskonna teenuseks.⁹⁷

Näiteks on Ameerika Ühendriikide kohtuasjas Oberdorf v Amazon No 18-1041, 7/3/19 tuvastatud mitmed tingimused, millega internetiplatvorm Amazon omab otsustavat mõju kaupade müümisel, mistõttu on välistatud nii antud kohtuasjas siseriiklikult kui ka Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate infoühiskonna teenuse sätete kohaldamine. Amazoni või sellega sarnase platvormi hindamisel tuleb arvesse võtta, et arvestati asjaoluga, et internetiplatvorm Amazon müüb nii enda tooteid kui ka vahendab kaupade müüki. Seega võib põhiteenuse kasutajal tekkida kergemini arusaamatus, millises rollis antud kauba müümisel internetiplatvorm Amazon tegutseb. Kohus tuvastas, et internetiplatvorm redigeerib internetiplatvormil esitletavat toodete nimekirja, mille käigus on internetiplatvormil muuhulgas ainuõigus määrata kindlaks teenuse sisu, kujundus, disain, funktsionaalsus, mis tähendab ka õigust ümber kujundada, muuta, eemaldada ja keelata ligipääsu.⁹⁸ Vaidlusalune platvorm osutab täiendavat teenust „Amazon klikid“⁹⁹, mis pakub reklaamteenust tõstes esile ning

⁹² C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 53.

⁹³ *Ibidem*, p 35 ja 63.

⁹⁴ Direktiivi 2000/31 põhjenduspunkt 18.

⁹⁵ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 36.

⁹⁶ 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). 2000/31 18. novembril 1988 esitatud direktiivi ettepaneku [KOM(1998) 586 (lõplik)] seletuskiri.

⁹⁷ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 37.

⁹⁸ Oberdorf v Amazon No 18-1041, p 5.

⁹⁹ Inglise keeles „Amazon clicks“.

reklaamides põhiteenuse osutaja müüdavat kaupa,¹⁰⁰ ning „Amazoni täitmine,“¹⁰¹ mille raames võtab internetiplatvormi pakkuja põhiteenuse osutaja müüdava kauba valduse ning toimetab ise saadud kauba põhiteenuse kasutajale. Seega leidis kohus, et kuigi internetiplatvormil Amazon ei ole otsest mõju toote disaini ning tootmise üle, omab see otsustavat mõju põhiteenuse osutajate üle. Otsustavat mõju on võimalik tuvastada ka tingimusest, mille kohaselt on platvormil ainuõigus katkestada, keelata või eemaldada toode nimekirjast ning hoida kinni makse laekumist põhiteenuse kasutajale.¹⁰²

Eelnevalt kirjeldati olukordi, kus otsustav mõju on tuvastatud ning erinevus on tulenenud sellest, millist teenust on peetud primaarseks, siis leidub ka teenuseid, kus otsustav mõju infoühiskonna teenuse ning põhiteenuse vahel ei ole tuvastatav. Internetiplatvormi teenuse otsustava mõju puudumine põhiteenuse üle on näiteks eelduslikult võimalik tuvastada hotelli- ja lennuettevõtetal, sest lisaks muudele tingimustele on internetiplatvorm vaid üks mitmetest viisidest, mille kaudu enda teenust turundatakse ning internetiplatvorm ei teosta kontrolli tulenevalt neile kohalduvatest sektoripõhistest õigusnormidest teenuse alustamise üle.¹⁰³ Taksoveoteenust vahendav platvorm seab kindlaks teenuse osutamise peamised tingimused, mistõttu valib põhiteenuse kasutaja kõige kiiremini saabuva põhiteenuse osutaja, lendusid ning majutusteenuseid vahendavate internetiplatvormidel seavad põhiteenuse osutajad aga ise kindlaks paljud põhiteenuse olulised tingimused.¹⁰⁴

Teenuste otsustavat mõju ei tuvastatud Euroopa Kohtu kohtuasjas C-108/09 Ker-Optika,¹⁰⁵ kus tekkis küsimus, kas kontaktläätsesid müüva platvormi lahutamatuks teenuseks on arstlik kontroll, kui selline kontroll on siseriiklikest regulatsioonidest tulenevalt kohustuslik. Sellise teenuse hindamisel leidis kohus, et läbivaatus ei ole ka vaatamata siseriiklikele regulatsioonidele siiski kontaktläätsede müügi lahutamatu osa, sest kohustuslik on vaid retsepti olemasolu.¹⁰⁶ Samuti ei saa arstlikke korduskontrolle pidada kontaktläätsede ostmisele lahutamatuks osaks, sest sellised kontrollid toimuvad läätsede kasutamise ajal ehk pärast toote tarnimist.¹⁰⁷ Seega tuleb teenuste suhtes otsustava mõju hindamisel võtta arvesse ka ajalist mõõdet, millal teenused osutati.

¹⁰⁰ Oberdorf v Amazon No 18-1041, p 5.

¹⁰¹ Inglise keeles „*fulfillment by Amazon*“.

¹⁰² Oberdorf v Amazon No 18-1041, p 16.

¹⁰³ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 59.

¹⁰⁴ *Ibidem*, p 60.

¹⁰⁵ EKO C-108/09, Ker-Optika bt v ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet. ECLI:EU:C:2010:725.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p 37.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p 39.

Põhiteenuse ja internetiplatvormi vaheline sõltumatus on tuvastatud ka Euroopa Kohtu kohtuotsuses C-339/15 Vanderborght, mille kohaselt hambaravikabineti reklaam, mis teostatakse asjaomase arsti internetiplatvormil, on infoühiskonna teenus. Kuigi selline reklaam on tihedalt seotud hambaravi teenusega, puudub sellel siiski konkreetne seos hambaarstiteenusega ning seetõttu ei saa asuda seisukohale, et vastav reklaam on vahend, millega viiakse kokku arst ning patsient.¹⁰⁸

Kuivõrd enne mudelreeglite mustandi sätestamist puudusid tingimused, mida tuleks internetiplatvormide kvalifitseerimisel arvesse võtta, on kohtupraktikas võetud otsustava mõju hindamisel aluseks ka palju muid mudelreeglite loetelus nimetamata tingimusi. Kuna käesolevaks ajaks on mudelreeglid sätestatud vaid mustandi vormis ning mudelreeglites sätestatud otsustava mõju hindamise kriteeriumid ei ole sätestatud ammendavalt, on asjakohane otsustava mõju hindamisel võtta arvesse ka muid kohtupraktikast või hinnatava platvormi olemusest tulenevaid asjaolusid.

Üheks peamiseks kriteeriumiks, mida on Euroopa Kohus korduvalt kohtuasjades analüüsinud ning mida ei ole sätestatud mudelreeglites, on internetiplatvormi teenuse pakkumisega põhiteenuse osutamiseks võimaluse loomine. Eelnev tähendab, et internetiplatvormi vahendusel osutatavat põhiteenust ei ole olnud varasemalt võimalik osutada või seda on saanud osutada oluliselt erinevatel tingimustel.

Internetiplatvormi Uber kasutamisel sõlmitakse põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline leping üksnes internetiplatvormi vahendusel (vt punktist 3.2). Kui platvormid sellist lahendust lepingu sõlmimiseks ei pakuks, ei oleks mittekutselised põhiteenuse osutajad võimelised taksoveoteenust osutama. Ühelt poolt ei saa internetiplatvormi kasutada põhiteenuse osutajad, kes ei ole kutselised taksojuhid, muul viisil kui internetiplatvormi vahendusel ega osutakski sellist põhiteenust ning teisalt ei ole põhiteenuse kasutajatel võimalik leida muul viisil internetiplatvormi kasutavaid mittekutselisi juhte.¹⁰⁹ Seega loob Uber internetiplatvormi teenuse pakkumisega võimaluse mittekutselistele juhtidele taksoveoteenuse pakkumiseks.¹¹⁰

¹⁰⁸ EKO C-339/15, Luc Vanderborght. ECLI:EU:C:2017:335, p 39.

¹⁰⁹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 63.; C-320/16, Uber France SAS, p 21.; C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p-d 38 ja 39.

¹¹⁰ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 63.; C-320/16, Uber France SAS, 21.; C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p-d 38 ja 39.

Sarnaselt internetiplatvormiga Uber, on ka Euroopa Kohtu kohtuasjas C-610/15 Stichting Brein versus Ziggo BV ja XS4 All Internet BV hinnatud teenuse osutamiseks võimaluse loomist. Administraatorid, tehes kättesaadavaks internetiplatvormi, mille kaudu on võimalik alla laadida kaitstud teoseid, ning hallates sellist platvormi, loovad internetiplatvormi pakkujatele võimaluse selliseid teoseid jagada ning ilma sellise internetiplatvormita oleks teoste jagamine internetis keerulisem.¹¹¹ Internetiplatvormi abil teenuse loomine oli ka Prantsusmaa kohtuasjas internetiplatvormi eBay vastu üks tuvastatud tingimustest, mis võeti aluseks otsustava mõju tuvastamisel põhiteenuse osutajate suhtes, mis omakorda välistas platvormi eBay kvalifitseerimise infoühiskonna teenuseks.¹¹²

Nii Asociación Profesional Elite Taxi kui ka Stichting Brein versus Ziggo BV ja XS4 All Internet BV kohtulahendites seatud kriteerium põhiteenusele võimaluse loomisest ei ole aga nimetatud kohtuasjades ammendavalt selgitatud. Teisisõnu ei ole selge, kuidas tuleb tuvastada, kas internetiplatvorm on loonud võimaluse põhiteenuse osutamiseks. Selgitamisel omab tähtsust, millisel ajahetkel tuleb võimaluse loomine tuvastada ehk kas võimaluse loomine on vajalik tuvastada vaidlusaluse platvormi loomisel või konkreetse vaidluseseme tekkimise ajal. Samuti omab tähtsust võimaluse loomise territoriaalne määre ehk kas on oluline tuvastada põhiteenuse osutamiseks võimaluse loomine kindlas riigis või on võimaluse loomine välistatud ka olukorras, kus sarnast teenust osutatakse muudes riikides.

Esitatud küsimused ei oma aga olulist tähtsust pärast Euroopa Kohtu kohtuasja C-390/18, Airbnb Ireland, milles eitati internetiplatvormi poolt võimaluse loomist põhiteenuse osutamiseks. Käesolevas peatükis on eelnevalt selgitatud, et Uber lõi võimaluse teenuse osutamiseks vaid mittekutselistele juhtidele, kellel varasemalt ei olnud võimalik tulenevalt kohustuslikest tegevuslubadest teenust osutada. Internetiplatvormi Airbnb vahendusel osutatav lühiajaline majutusturg on aga olnud kutselistele ja mittekutselistele avatud ka enne Airbnb platvormi loomist nii traditsiooniliste kanalite kaudu kui ka üha enam levinud majutuskohtade enda internetiplatvormide vahendusel.¹¹³ Seega, kui varasemalt Asociación Profesional Elite Taxi kohtuasjas oli võimalik otsustav mõju tuvastada võimaluse loomise ning põhiteenuse üle kontrolli omamise koosmõju tõttu, siis Airbnb Ireland kohtuasja tuli hinnata neid tingimusi eraldi, samuti nende kahe tingimuse omavahelist seost. Kohtujurist M. Szpunar asus

¹¹¹ EKo C-610/15, Stichting Brein versus Ziggo BV ja XS4 All Internet BV. ECLI:EU:C:2017:456, p 36.

¹¹² Bruneau, M. Paris appeals court confirms eBay's liability for selling counterfeit and unauthorized LVMH perfumes on auction website. France: 2010. – <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=a9f0bfe2-c49e-479f-bb4c-3835e76658bb> (08.03.2020).

¹¹³ EKo C-390/18, Kriminaalmenetlus järgmise isiku suhtes: X. Airbnb Ireland. ECLI:EU:C:2019:1112, p 58.

arvamusele, et mitteelektroniliste pakumiste loomise kriteerium ei ole vaatamata varasematele Euroopa Kohtu lahenditele siiski otsustava tähtsusega, kui on vaja tuvastada mitteelektronilise ja infoühiskonna teenuse sõltumatus ning vaatamata võimaluse loomise puudumisele on võimalik tuvastada kahe teenuse sõltuvus, kui üks neist osutab kontrolli teise üle.¹¹⁴ Teisisõnu tähendab see, et infoühiskonna teenuse pakkuja ei ole seotud enda loodud mitteelektronilise teenusega, kui ta ei kontrolli seda.¹¹⁵

Eelviidatud kohtulahendid ilmestavad varem esitatud seisukohta, mille kohaselt ei ole internetiplatvormi poolt osutatava teenuse, sh otsustava mõju, hindamise kriteeriumid üheselt mõistetavad ning puudub ühtne regulatsioon vastutuse hindamiseks. Siiski saab kokkuvõtlikult asuda seisukohale, et otsustava mõju all mõeldakse olukorda, kus kontrollitakse osutatavat teenust, osaletakse aktiivselt teenuse osutamisel, luuakse põhiteenuse kasutajale mulje põhiteenuse osutamisest või kui osutatakse teenust, mis on koguteenuse põhielement või millel on koguteenuse majanduslik mõte. Vastavate kriteeriumite tuvastamiseks on vajalik hinnata internetiplatvormi poolt osutatavat teenust ning seda tuleb eelkõige teha internetiplatvormi poolt sätestatud lepingutingimustele tuginedes.

3.2. Kvalifitseerimine teenuse pakkuja alusel

Kuigi mudelreeglites sätestatud tingimused otsustava mõju hindamisel ei ole seatud ammendavalt, on siiski asjakohane tuvastada eelkõige mudelreeglites sätestatud tingimuste täitmine internetiplatvormi poolt osutatava teenuse poolt. Mudelreeglite artikkel 20 (a) kohaselt tuleb hinnata, kas põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline leping on sõlmitud üksnes platvormi vahendusel. See tähendab, et põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimine ei tohi täielikult või osaliselt toimuda põhiteenuse osutamisel või muul viisil. Lisaks võib sellise tingimuse all silmas pidada üldist nõuet, mille kohaselt ei ole põhiteenuse osutaja ja kasutajal lubatud väljaspool internetiplatvormi keskkonda sõlmida põhiteenuse osutamiseks sõlmitavat lepingut, kuid selline tõlgendus ei ole eelduslikult olnud antud sätte eesmärk. Sätestatud tingimust on võimalik laiendada kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe seatud tingimustega kohtuasjas C-149/15 Wathelet, mille kohaselt tuleb hinnata põhiteenuse kasutaja ja vahendaja vahelise kirjavahetuse ulatust ja nende vahelist dialoogi.¹¹⁶ Mõlema tingimuse hindamisel on

¹¹⁴ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szipunar ettepanek, p-d 65 ja 67.

¹¹⁵ *Ibidem*, p 63.

¹¹⁶ C-149/15, Wathelet, kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe ettepanek, p-d 85 - 86.

otsustava mõju tuvastamisel oluline, et suhtlus, sealhulgas ka oluliste lepingutingimuste läbirääkimine, ei toimuks otseselt põhiteenuse osutaja.

Tingimus, mille kohaselt tuleb leping sõlmida põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahel vaid internetiplatvormi pakkuja vahendusel, on enamasti täidetud, sest selline võimalus on lisaks osutaja ja kasutaja kokkuviiamisele üks peamistest internetiplatvormide eesmärkidest. Otsene suhtluspiirang muudmoodi kui internetiplatvormi kaudu suhtlemiseks on sätestatud näiteks Amazoni platvormil, mille kohaselt on põhiteenuse osutajad kohustatud suhtlema põhiteenuse kasutajatega vaid Amazoni internetiplatvormi vahendusel.¹¹⁷ Sätestatud suhtluspiirang oli üks internetiplatvormi poolt osutavatest asjaoludest, mis tingis otsustava mõju põhiteenuse osutajate üle, sest suhtlemine internetiplatvormi vahendusel annab põhiteenuse pakkujatele võimaluse varjata ennast põhiteenuse kasutaja eest.¹¹⁸ Sarnaselt on sätestatud ka suhtluspiirang Osta.ee internetiplatvormi tingimustes, mille kohaselt tuleb hoiduda käimasolevatel pakkumustel igasugusest internetiplatvormi välisele tehingule õhutamise ning sealhulgas oma kontaktandmete avaldamisest, kui see ei ole vajalik esemega tutvumiseks.¹¹⁹ Sama sätte alusel võib Osta.ee kontaktandmete avaldamist tõlgendada soovina sõlmida tehing väljaspool internetiplatvormi.¹²⁰ Lisaks on Osta.ee kasutustingimuste kohaselt müügileping müüja ja ostja vahel sõlmitud müügipakkumises esitatud tingimustele vastava ostupakkumise esitamisega või enampakkumisel parima pakkumise esitamisega ning sellised toimingud on teostatavad vaid platvormi vahendusel.¹²¹

Kuigi teised hinnatavad platvormid ei ole sätestanud konkreetset kohustust mitte suhelda muul viisil kui platvormi vahendusel, on põhiteenuse osutaja ja kasutaja suhtlus ning nendevahelise lepingu sõlmimine internetiplatvormide vahendusel tuletatav muudest lepingutingimustest ning platvormi toimimisest. Internetiplatvormide poolt vahendavate teenuste osutamiseks või tellimiseks on vajalik platvormil registreerumine. Vaid platvormi vahendusel suhtlemine on eelkõige tagatud viisil, mil põhiteenuse tellimine internetiplatvormi vahendusel on muudetud kiiremaks ja mugavamaks kui otsesuhtluse korral ning osadel juhtudel ei ole põhiteenuse osutajale ning kasutajale tehtud kättesaadavaks poolte kontaktandmed, mistõttu on ainus viis nii lepingu sõlmimiseks kui ka edaspidiseks suhtlemiseks internetiplatvormi poolt võimaldatud kanalite kasutamine.

¹¹⁷ Oberdorf v Amazon No 18-1041, p 6.

¹¹⁸ *Ibidem*, p 6.

¹¹⁹ Osta.ee kasutajaleping, p 3.1.15.

¹²⁰ *Ibidem*, p 3.1.15.

¹²¹ *Ibidem*, p 2.2.

Toidujagamisplatvorm Wolt tingimuste kohaselt jagatakse platvormil teavet toodete, teenuste ning nende tingimuste kohta.¹²² Põhiteenuse kasutaja, soovides tellida toodet või teenust, esitab siduva tellimuse platvormi keskkonnas, mille omakorda internetiplatvormi pakkuja edastab põhiteenuse osutajale, kes selle keskkonnas kinnitab, ning seejärel loetakse müügileping sõlmituks.¹²³ Sarnaselt internetiplatvormiga Wolt on ka konkureeriv platvorm Bolt Food ülesehitatud viisil, kus tellimine, kinnitamine ning lepingu sõlmimine käib platvormi vahendusel. Kuid sellele vaatamata lubab Bolt Food lepingutingimuste kohaselt põhiteenuse osutajal võtta ühendust põhiteenuse kasutajaga tellimuse muutmiseks seadmata piirangut, et selline suhtlus võib toimuda vaid platvormi vahendusel.¹²⁴ Asjaolust, et sellist tingimust ei ole sätestatud konkureeriva internetiplatvormi Wolt tingimustes, ei saa järeldada, et selline suhtlus oleks keelatud. Siiski, vaatamata sellele, et põhiteenuse osutajal on võimalik lepingu muutmiseks võtta ühendust põhiteenuse kasutajaga ka muul viisil kui platvormi vahendusel, ei ole siiski eelduslikult tegemist sagedase juhtumiga ning lepinguid sõlmitakse siiski kasutades ainult platvormi vahendust. Toidujagamisplatvormide kasutustingimuste kohaselt toimub lisaks toidutellimisele ka tellimuse kohaletoimetamiseks vajaliku lepingu sõlmimine internetiplatvormi vahendusel.¹²⁵

Taksoveoteenuseid vahendavad platvormid Bolt ning Uber on sarnased platvormid. Internetiplatvormide ülesehitusest tulenevalt on põhiteenuse osutaja ja kasutajaga võimalik leping sõlmida vaid platvormi vahendusel ning muu viis ehk telefoni teel suhtlus on võimalik alles pärast lepingu sõlmimist. Taksoveoteenuseid vahendavate platvormide kasutamisel loetakse leping sõlmituks, kui põhiteenuse kasutaja tellib rakendusest takso ning põhiteenuse osutaja teenuse vastuvõtmise kinnitab.¹²⁶

Sarnaselt eelnevatele sõlmitakse ka põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelised lepingud majutussektoris tegutsevatel internetiplatvormide Airbnb ja Booking.com vahendusel. Internetiplatvormi Booking.com vahendusel on võimalik põhiteenuse kasutajatel sooritada tellimusi, broneeringuid, oste ning makseid.¹²⁷ Booking.com saadab põhiteenuse kasutaja broneeringu andmed vastavale reisipakkujale, misjärel saadab platvorm reisipakkuja nimel seda

¹²² Wolt Kasutaja Kasutustingimused, p 3.2.

¹²³ *Ibidem*, p 3.2.

¹²⁴ Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 3.1. – https://food.bolt.eu/static/bolt_client_tc_ee-7198c27b9ff41ff1a885a323958f4ac7.pdf (20.04.2020).

¹²⁵ Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 4.1.

¹²⁶ *Ibidem*, p 3.1.

¹²⁷ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 1.

kinnitava e-kirja.¹²⁸ Lepingujärgselt võimaldab internetiplatvorm Booking.com vajadusel abi reisipakkujaga suhtlemisel.¹²⁹ Erinevalt internetiplatvormist Booking.com on platvorm Airbnb seadnud põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise suhtluskanaliga internetiplatvormil, mis võimaldab nii põhiteenuse osutamiseks sõlmitava lepingu eelselt kui ka järgselt lepingu osapooltel omavahel lihtsustatult suhelda.

Hinnates konkreetseid platvorme ning võttes aluseks internetiplatvormide olemust, on tingimus, mille kohaselt peab põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline leping olema sõlmitud üksnes platvormi vahendusel, kergesti kohaldatav.

3.3. Kvalifitseerimine isikuandmete või lepingutingimuste avaldamise viisi alusel

Mudelreeglite artikkel 20 (b) kohaselt on otsustava mõju tuvastamisel oluline tuvastada, kuidas ja mis määral teavitatakse põhiteenuse kasutajat põhiteenuse osutaja (kontakt)andmetest ning otsustava mõju olemasolul avaldab internetiplatvorm sellise informatsiooni põhiteenuse osutajale alles pärast põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist. Kuna internetiplatvorm hoiab nimetatud põhiteenuse lepingu olulisi tingimusi varjatuna põhiteenuse kasutaja eest, jääb põhiteenuse kasutajal mulje nagu astutakse lepingulisse suhtesse internetiplatvormiga.

Taksoveoteenust vahendavate platvormide Uber ja Bolt kasutamisel avaldatakse enne lepingu sõlmimist lisaks põhiteenuse kasutaja enda poolt seatud aadressile orienteeruv aeg lähtepunkti saabumiseks ning hind põhiteenuse eest.¹³⁰ Seejuures puudub põhiteenuse kasutajal igasugune teave põhiteenuse osutaja kohta. Osta.ee internetiplatvormil on põhiteenuse osutaja andmete teabe ulatus põhiteenuse osutajale osaliselt põhiteenuse osutajatest endist. Nimelt on tingimuste kohaselt põhiteenuse kasutajatele nähtav vaid põhiteenuse osutaja kasutajanimi, mistõttu on andmete avaldamise maht asjaolust, kuidas kasutajanimi on koostatud.¹³¹

Kõige enam on hinnatavatest platvormidest teavitatud põhiteenuse kasutajat põhiteenuse osutaja andmetest enne lepingu sõlmimist toidujagamisplatvormidel. Kuna põhiteenuse kasutaja jaoks on toidu tellimisel toidukoht oluline, ei ole võimalik seda põhiteenuse kasutaja

¹²⁸ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 1.

¹²⁹ *Ibidem*, p 6.

¹³⁰ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 4.7. – <https://bolt.eu/et/legal/ee/terms-for-drivers/> (20.04.2020).

¹³¹ Osta.ee on turvaline. – <https://www.osta.ee/turvalisus> (20.04.2020).

eest varjata. Nii Bolt Food kui ka Wolt avalikustavad internetiplatvormil toidukohtade asukohta, et anda esmalt tarbijale teada kui kaugel söögikoht asub, kuid samas võimaldamaks ka põhiteenuse kasutajal ise toidule järele minemist. Samuti on põhiteenuse kasutajale avalikustatud mõlemal internetiplatvormil toidukohtade telefoninumbrid, et saada täiendavat infot allergeenide kohta, aga vajadusel ka muuta tellimust.

Samuti avaldavad internetiplatvormid Airbnb ja Booking.com, lähtudes põhiteenuse eesmärgist ja võttes eelkõige arvesse internetiplatvormide majutusteenuse osutamist, informatsiooni põhiteenuse osutaja kohta. Platvormid avaldavad põhiteenuse osutaja asukohta ja nime. Mõlemal internetiplatvormil on loodud ka suhtluskanal, milles on Airbnb platvormil võimalik suhelda põhiteenuse osutajaga nii enne kui ka pärast põhiteenuse lepingu sõlmimist ning Booking.com platvormil pärast broneeringu teostamist. Põhiteenuse kasutajale turvatunde tekitamiseks on Airbnb platvormil ka põhiteenuse osutajate kontodel tuvastatav, kas nad on läbinud isikusamasuse tuvastamise, mille tulemusena on põhiteenuse kasutaja teadlik, et internetiplatvorm on tuvastanud isiku nime, aadressi, meiliaadressi ning telefoninumbri.

Kokkuvõttes oleneb põhiteenuse kasutajale enne lepingu sõlmimist avaldavate andmete hulk sellest, millise põhiteenuse vahendamisega tegeleb internetiplatvorm ehk on näha tendentsi, et andmeid avaldatakse ulatuses, mis on esmatahtsad põhiteenuse osutamiseks.

3.4. Kvalifitseerimine teenuse hinna kujunemise ja kasutatava maksevahendi alusel

Otsustava mõju tuvastamisel on oluline ka kindlaks teha, kuidas on reguleeritud tasu põhiteenuse eest ning kuidas toimub selle eest maksmine. Mudelreeglite artikkel 20 (c) ja (e) kohaselt on internetiplatvormi pakkujal otsustav mõju põhiteenuse osutaja üle, kui põhiteenuse eest tasutav summa on kindlaks määratud internetiplatvormi pakkuja poolt ning juhul, kui internetiplatvormi pakkuja kasutab üksnes maksevahendeid, mille kaudu on võimalik internetiplatvormi pakkujal pidada kinni põhiteenuse kasutaja makseid põhiteenuse osutajale. Maksevahendi valikul on võimalik kinni pidada makseid põhiteenuse osutajale, mis võimaldab platvormi tasu koheselt maha arvata põhiteenuse tasust ning põhiteenuseosutajal puudub otsustusõigus sellise tasu saamisel. Sellistest maksevahenditest on internetiplatvormi pakkuja mudelreeglite artikli 15 kohaselt kohustatud teavitama püsival andmekandjal põhiteenuse osutajat enne internetiplatvormiga lepingu sõlmimist. Lisaks on internetiplatvormi pakkuja kohustatud sama sätte alusel teavitama põhiteenuse osutajat platvormidel tasuvatest tasudest ning asjaoludest, mille alusel sellist tasu arvutatakse.

Hinna kindlaksmääramise olulisust internetiplatvormi poolt otsustava mõju tuvastamiseks on kinnitanud ka Euroopa Komisjon jagamismajanduse tegevuskavas. Euroopa Komisjoni hinnangul ei ole aga internetiplatvormi otsustav mõju tuvastatav, kui internetiplatvorm ei määra lõplikult põhiteenuse eest kindlaks hinda, vaid ainult soovitab hinda või juhul, kui põhiteenuse osutajal ja kasutajal on võimalik internetiplatvormi poolt määratud hinda vabalt muuta.¹³² Hinna määramise olulisust on Euroopa Komisjon eriti tähtsaks pidanud lühiajalise üüri sektoris, pidades seda määravaks asjaoluks otsustava mõju tuvastamisel.¹³³ Seejuures ei ole küll Euroopa Komisjon põhjendanud, miks lühiajalise üüri sektoris on selline tingimus määravam kui teiste põhiteenuste hindamisel.

Tasu ning sellega seonduvat on otsustava mõju hindamisel võetud arvesse ka kohtuasjas C-149/15 Wathelet, milles tuleb kohtujurist H. Saugmandsgaard Øe kohaselt arvestada, kas põhiteenuse kasutaja tasub kauba eest vahendajale ning kas vahendaja on teinud kulutusi seoses kauba müügiga.¹³⁴ Kuigi sellised tingimused ei ole otseselt kõrvutatavad mudelreeglites sätestatud tingimustega, tuvastatakse siiski ühendav seos nende vahel, kuivõrd maksevõimaluse loomine tähendab põhiteenuse eest tasu maksmist internetiplatvormile ning platvormi teenustasu arvestamisel on arvesse võetud põhiteenuse vahendamiseks tehtavaid internetiplatvormi kulutusi.

Kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi oli just asjaolu, et internetiplatvorm Uber võttis põhiteenuse kasutajalt tasu, millest ainult osa kandis põhiteenuse osutajale, üks kriteeriumitest, mille alusel tuvastati platvormi Uber otsustav mõju taksoveoteenuse eest.¹³⁵ Internetiplatvorm Uber määrab kindlaks ka maksimaalse sõiduhinna. Hinnaarvestuse aluseks on internetiplatvormi poolt määratava sõidutrajektoori vahemaa ja kestus, kuid lisaks võetakse hinna kujundamisel arvesse ka nõudlust vastaval ajahetkel. Tuginedes eeltoodule, määrab platvorm kindlaks taksoteenuse eest makstava tasu, peab selle kinni põhiteenuse kasutaja kontolt põhiteenuse lõppemisel ning kannab pärast vahendustasu maha arvutamist, milleks on umbes 20-25% teenuse hinnast, põhiteenuse osutajale.¹³⁶ Kuigi platvormi tingimuste kohaselt on selliselt arvutatud tasu põhiteenuse eest vaid soovituslik ning põhiteenuse osutajale on võimalik nõuda teenuse eest väiksemat tasu, tuvastas kohus, et sellise tasu määramise tõttu

¹³² Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

¹³³ *Ibidem*, p 2.1.

¹³⁴ C-149/15, Wathelet, kohtujuristi H. Saugmandsgaard Øe ettepanek, p 85 – 86.

¹³⁵ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p 38-39.

¹³⁶ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 15.

omab platvorm siiski otsustavat mõju. Kuigi põhiteenuse pakkujal on õigus alandada hinda, ei ole selline hinnaalandus põhiteenuse osutajale mõistlik, sest vaatamata kogu teenuse hinna alandamisele, on põhiteenuse osutaja siiski kohustatud internetiplatvormile tasuma vahendustasu, mille aluseks on võetud platvormi poolt määratud koguteenuse tasu.¹³⁷ Seega on tasu vähendamine põhiteenuse osutajate poolt äärmiselt ebatõenäoline ja kahjulik, mistõttu on põhiteenuse osutajatelt võetud ära otsustusõigus enda poolt osutatava teenuse tasu määramiseks. Lisaks eelnevale tasu määramisele ning maksevahendite võimaldamisele on otsustava mõju hindamisel tuvastatud kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi põhiteenuse osutajate surveamine tasu suuruse muutmiseks. Internetiplatvorm Uber saavutab kontrolli lisaks muudele tingimustele seetõttu, et põhiteenuse osutajatele pakutakse täiendavat rahalist tasu suurel hulgal sõitude sooritamisel.¹³⁸ Lisaks toob internetiplatvorm välja põhiteenuse osutajatele asukoha ning ajavahemiku, mil on võimalik teenida tavalisest suuremat tulu.¹³⁹

Eelnevalt kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi esitatud seisukohti tuleb arvestada ka internetiplatvormi Bolt tegevuse hindamisel. Bolt lepingutingimuste kohaselt on internetiplatvorm loonud ning haldamas maksevõimalusi, millega on krediitkaardi- ja mobiilmakset tehes tasu kasutajaks Bolt Technology OÜ.¹⁴⁰ Lisaks internetiplatvormi loodud maksevahenditele on põhiteenuse kasutajal võimalik tasuta põhiteenuse osutajale sularahas teenuse osutamise lõppemisel, kuid sellise maksevõimaluse kasutamist ei tohi põhiteenuse osutaja mõjutada.¹⁴¹ Nõutav tasu arvestatakse vaikimisi baashinna, sõidu GPS-seadmega määratud pikkuse ja kestuse alusel, kuid see võib kõikuda olenevalt turusituatsioonist.¹⁴² Nimetatud asjaolusid arvesse võttes on arvutatud fikseeritud hind konkreetse taksoveoteenuse eest, mis avaldatakse põhiteenuse kasutajale enne lepingu sõlmimist ehk tellimuse esitamist internetiplatvormil. Selline tasu võib siiski muutuda, kui põhiteenuse kasutaja muudab sõidu ajal sihtkohta, sõit võtab oluliselt kauem aega kui eelnevalt hinnatud, tulenevalt liiklusest või muudest asjaoludest, või kui muud ootamatud asjaolud sõiduga seotud detaile oluliselt mõjutavad.¹⁴³ Identselt platvormiga Uber, on ka Bolt sätestanud, et selline määratud tasu on soovituslik hind ning põhiteenuse osutajal on võimalik küsida väiksemat tasu, kuid seejuures

¹³⁷ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p 49-50.

¹³⁸ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 47.

¹³⁹ *Ibidem*, p 47.

¹⁴⁰ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 5.1.

¹⁴¹ *Ibidem*, p 4.10 ja 6.2.

¹⁴² *Ibidem*, p 4.6.

¹⁴³ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 4.7.

on ta kohustatud internetiplatvormile maksma siiski tasu, mis on kindlaksmääratud baashinna alusel.¹⁴⁴

Vaatamata küllaltki detailsele seletusele ei ole siiski platvormi hinnakujundus internetiplatvormi tingimustes täielikult lahti seletatud. Näiteks on Bolt Estonia taksoveoloa alusel tegutsevatele pakkujatele ehk põhiteenuse osutajatele, kellele iseseisvalt puudub luba taksoveoteenuse osutamiseks, eraldi sätestanud, et Bolt Estonia taksoveoloa alusel toimival taksoveol kehtestab teenuste hinnad Bolt Estonia ning põhiteenuse osutaja ei või kehtestada täiendavaid hindasid või teenustasusid.¹⁴⁵ Kuivõrd eelnevalt on kirjeldatud, kuidas tekib kõikide põhiteenuse osutajate poolt osutatava teenuse hind, jääb arusaamatuks miks on selline tingimus Bolt Estonia põhiteenuse osutajatele eraldi sätestatud. Kui seejuures arvestada ka asjaoluga, et Bolti teenuse valimisel on põhiteenuse kasutajal võimalik valida mitmete erinevate teenuseosutajate vahel, tulenevalt sõiduki liigist (Bolt, Protect, Premium, Electric, XL, Child Seat), ning sellest sõltub taksoveoteenuse hind, mida ei ole selgitatud tingimustes, on arusaadav, et tingimustes ei ole kajastatud kõik hinna aluseks olevad kriteeriumid.

Otsustava mõju hindamisel taksoveoteenuse üle on oluline arvesse võtta asjaolu, et Bolt on sätestanud endale õiguse viia läbi miinimumsissetulekut lubavaid kampaaniaid, mille kohaselt garanteeritakse põhiteenuse osutajale kindel miinimumsissetuleku, kui teenust osutatakse kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul, kuid internetiplatvorm jätab endale õiguse määrata omal äranägemisel, kas, mis tingimustel, millal ja millistele põhiteenuse osutajatele kampaanias osalemist võimaldatakse.¹⁴⁶

Vastupidiselt Uberile ja sellega sarnastele internetiplatvormidele, ei oma eelduslikult hotelli ning lennuettevõtteid vahendavad platvormid otsustavat mõju põhiteenuse osutajate üle tulenevalt määratavast tasu hinnast. Kuna enamasti on internetiplatvormi vahendus sellistel teenustel ainult üks võimalikest viisidest, mille kaudu põhiteenust turustatakse, määravad põhiteenuse osutajad ise enda poolt osutatava teenuse hinna.¹⁴⁷ Üheks selliseks näiteks on internetiplatvorm Airbnb. Airbnb on loonud maksevõimaluse, mille raames hoiab platvorm põhiteenuse kasutaja ehk üürniku nimel üüritasu ning kannab selle üle põhiteenuse osutajale ehk üürileandjale 24 tunni jooksul pärast üürniku sisenemist üüripinnale, andes seega üürnikule

¹⁴⁴ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 4.6.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p 14.3.

¹⁴⁶ *Ibidem*, p 9.2.

¹⁴⁷ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p 59.

tagatise, et majutuskoht on olemas, ja maksetagatise üürileandjale.¹⁴⁸ Seejuures võimaldab maksevõimalus maha arvata internetiplatvormi Airbnb teenustasu, mis on ligikaudu 6-12% üürisummast.¹⁴⁹ Kuigi platvorm võimaldab soovi korral kasutada internetiplatvormi vahendeid üürihinna hindamiseks jms, ei määra siiski Airbnb kindlaks põhiteenuse hinda ega selle ülempiiri.¹⁵⁰ „Vastupidi olukorrale Uberi kohtuasjas, ei pea Airbnb Iirlandi platvormi kasutavad üürileandjad hoiduma ise hinna määramisest, ning ainus tegur, mis võib panna neid sellest hoiduma, on pakkumise ja nõudluse loogika.“¹⁵¹ Kuivõrd internetiplatvorm ei oma otseselt ega kaudselt majutusteenuse hinnakontrolli, ei muuda vahendusteenuse olemust ka maksete tegemiseks loodud maksevõimalused.¹⁵²

Sarnaselt internetiplatvormiga Uber, tuvastati ka platvormi Amazon otsustav mõju osaliselt asjaolust, et platvorm määrab kindlaks maksimaalse tasu osutatava põhiteenuse ehk internetiplatvormil Amazon näitel kauba müügi eest. Nimelt ei ole põhiteenuse osutajatel lubatud müüa platvormi vahendusel kaupa odavamalt kui ühelgi muul platvormil.¹⁵³ Samuti on sarnaselt sätestatud üks võimalikest internetiplatvormi vahendustasudest, mis on tavaliselt 7-15% müüdava kauba kogusummast.¹⁵⁴ Teise tasuvõimalusena, mille vahel on põhiteenuse osutajal võimalik valida, on kuutasu müüdava ühiku pealt.¹⁵⁵ Samuti on otsustava mõju tuvastamisel oluline Amazoni sätestatud tingimus, mille kohaselt on internetiplatvormil õigus ainuisikuliselt muuta teenustasu olenevalt põhiteenuse osutaja riskist ehk kui usaldusväärne on antud müüja.¹⁵⁶

Kuigi internetiplatvorm Booking.com ei ole seadnud otseselt põhiteenuse osutajatele keeldu mitte pakkuda platvormi vahendusel müüdavaid kaupu ühelgi muul platvormil odavamalt, nagu on seda teinud Amazon, on siiski ka sellel platvormil seatud nn hinnagarantii. Hinnagarantii kohaselt, kui põhiteenuse kasutaja leiab pärast Booking.com platvormi kaudu oma soovitud majutusasutuse samadel reisingimistel, kuid madalama hinna eest, hüvitab internetiplatvorm põhiteenuse kasutajale kahe põhiteenuse hinnavahe.¹⁵⁷ Sarnaselt teiste platvormidega, on Booking.com määranud vahendusteenuse eest teenustasu ning suurema teenustasu tasumisel on

¹⁴⁸ C-390/18, Airbnb Ireland, p 19.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p 19.

¹⁵⁰ EKo C-390/18, Kriminaalmenetlus järgmise isiku suhtes: X. Airbnb Ireland. ECLI:EU:C:2019:336. kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek, p 71.; C-390/18, Airbnb Ireland, p 56.

¹⁵¹ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 73.

¹⁵² C-390/18, Airbnb Ireland, p 62.

¹⁵³ Oberdorf v Amazon No 18-1041, pp 6-7.

¹⁵⁴ *Ibidem*, pp 6-7.

¹⁵⁵ *Ibidem*, pp 6-7.

¹⁵⁶ *Ibidem*, pp 6-7.

¹⁵⁷ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 2.

võimalik suurendada enda kuulutuse nähtavust.¹⁵⁸ Samuti on sarnaselt teiste platvormidega loodud maksevõimalus veebimakse teostamiseks.¹⁵⁹ Kuigi internetiplatvormi lepingutingimustest ei nähtu, et Booking.com seaks tingimusi põhiteenuse osutamise hinnale, pakub siiski platvorm periooditi sooduspakkumisi jms.

Sarnaselt Amazoniga kauba müümisele keskendunud Osta.ee platvorm aga nii intensiivselt tasusüsteemi ei sekku. Osta.ee on loonud sarnaselt teiste platvormidega e-konto ning broneeringu ehk deposiidi teenuse, mille kasutamisest ei tohi kauba müüja keelduda ning põhiteenuse osutaja ei tohi sellise maksevõimaluse kasutamisel seada müüdavale kaubale täiendavaid tingimusi või lisatasu.¹⁶⁰ Internetiplatvorm Osta.ee seab ausa kauplemise tagamiseks kohustused, mille kohaselt on keelatud kunstlikult ise pakkumisi esitades tõsta esemete oksjonihinda või kasutada selleks seotud isikuid.¹⁶¹ Internetiplatvorm kauba müügihinna määramisse ei sekku, kuid vahendusteenuse osutamisel tuleb tasuda avamis- ja komisjonitasud sõltuvalt müüdava kauba väärtusest ning põhiteenuse osutajal on võimalik kasutada platvormi poolt osutatavaid lisateenuseid.¹⁶²

Toiduplatvormidel tuleb eristada kahte erinevat teenust – toidu valmistamist ning selle kohalevedu. Nii Wolt kui ka Bolt Food on loonud maksevõimalused, mis kohustuvad mõlema teenuse eest tasuma ainult vastava interneti maksemeetodi vahendusel.¹⁶³ Bolt Food tingimuste kohaselt määratakse kulleritasu võttes arvesse kohaletoimetamise aega, viisi ja muid kriteeriume ning Bolt Food jätab endale õiguse muuta kulleritasu arvutamise üksikasju.¹⁶⁴ Samuti on Bolt Food jätnud endale õiguse kehtestada minimaalne tellimuse väärtus, millest väiksema tellimuse esitamisel hüvitab põhiteenuse kasutaja konkreetse tellimuse ning minimaalse tellimuse väärtuse vahe.¹⁶⁵

Vaatamata eeltoodule, on Euroopa Komisjon asunud siiski seisukohale, et ainult maksevõimaluse loomine ei ole aluseks otsustava mõju tuvastamiseks ning sellist teenust on võimalik osutada ka infoühiskonna teenuse kõrvalteenusena.¹⁶⁶ Internetiplatvormi poolt

¹⁵⁸ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 4.

¹⁵⁹ *Ibidem*, p 5.

¹⁶⁰ Osta.ee kasutajaleping, p 3.1.17.

¹⁶¹ *Ibidem*, p 3.1.6.

¹⁶² Osta.ee Hinnakiri. – <https://www.osta.ee/index.php?fuseaction=support.page&id=1186> (17.04.2020).

¹⁶³ Wolt Kasutaja Kasutustingimused, p 3.2.; Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 6.4.

¹⁶⁴ Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 6.2.

¹⁶⁵ *Ibidem*, p 6.7.

¹⁶⁶ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

põhiteenuse kasutaja makstava tasu töötlemine ning edastamine ei tähenda, et internetiplatvorm määrab kindlaks põhiteenuse eest osutatava tasu.¹⁶⁷ Lisaks on Euroopa Kohus ühendatud kohtuasjades C-236/08 – C-238/08 Google France ja Google asunud seisukohale, et ka ainult tasu määramine ei saa olla piisavaks tingimuseks otsustava mõju tuvastamisel põhiteenuse üle ega välista platvormi kvalifitseerimist infoühiskonna teenuseks.¹⁶⁸ M. Szpunari hinnagul ainuüksi asjaolust, et elektrooniliselt osutatav teenus hõlmab võimalusi maksta teenuste eest, mida ei osutata elektrooniliselt, ei saa järeldada, et kõik need teenused on omavahel lahutamatu seotud.¹⁶⁹

3.5. Kvalifitseerimine turunduse subjekti alusel

Mudelreeglite artikli 20 (f) kohaselt on üheks otsustava mõju tuvastamise aluseks asjaolu, et turundus on suunatud internetiplatvormi pakkujale või põhiteenuse osutajale. Otsustava mõju hindamist turunduse vaatenurgast ei ole analüüsitud üheski mudelreeglite artikli 20 aluseks olevas kohtuasjas. Vaatamata sellele, on sätestatud kriteerium oluline, kuna turunduse suunamine vaid internetiplatvormi pakkujale loob põhiteenuse kasutajale mulje, justkui on temaga lepingulises suhtes olevaks pooleks internetiplatvormi pakkuja ning põhiteenuse osutaja jääb tagaplaanile.

Lisaks mudelreeglites sätestatud turunduse subjekti hindamisel, on Euroopa Kohus lähtunud ka otsustava mõju hindamisel sellest, kui suurel määral sekkub internetiplatvorm põhiteenuse osutaja turundusse. Täpsemalt on kohus leidnud, et olukorras, kus internetiplatvorm osutab abi müügipakkumiste optimeerimises ja nende edendamises, ei ole enam internetiplatvormi teenuse pakkuja roll põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahel neutraalne ning sellise aktiivse käitumisega saavutatakse teave ja kontroll pakutavate andmete kohta.¹⁷⁰ Sarnast vahendaja rolli ületamist on tuvastatud ka internetiplatvormi Amazon poolt, kuivõrd Amazon platvormi üheks lisateenuseks on „Amazon klikid“, mis pakub reklaamteenust tõstes esile ning reklaamides põhiteenuse osutaja müüdavat kaupa.¹⁷¹ Sellist lisateenust pakub ka Osta.ee, võimaldades

¹⁶⁷ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.4.

¹⁶⁸ EKO C-236/08 – C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. versus Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL versus Viaticum SA ja Luteciel SARL (C-237/08) ja Google France SARL versus Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja teised (C-238/08). ECLI:EU:C:2010:159, p 116.

¹⁶⁹ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 77.

¹⁷⁰ EKO C-324/09, L'Oréal SA ja teised versus eBay International AG ja teised. ECLI:EU:C:2011:474, p 116.

¹⁷¹ Oberdorf v Amazon No 18-1041, p 5.

põhiteenuse osutaja kuulutuse paigutamist nimekirjas ettepoole ning internetiplatvormi pealehele.¹⁷²

Hinnatavatest internetiplatvormidest on taksoveoteenuse vahendamisele suunatud platvorm Bolt sätestanud tingimustes turundusõiguse, märkides, et platvormil on õigus anda põhiteenuse osutajatele platvormile viitavaid märgiseid, silte, kleebiseid ja muid märke, viitamaks, et taksoveoteenust osutatakse internetiplatvormi Bolt vahendusel.¹⁷³ Lisaks sätestab Bolt endale lepingutingimustes õiguse viia läbi Bolt rakenduse turundamiseks põhiteenuse kasutajatele suunatud turunduskampaaniaid.¹⁷⁴

Internetiplatvorm Airbnb on aga turunduse eesmärgil sätestanud internetiplatvormi kasutajatele kohustuse platvormi kasutamisel nõustuda tingimusega, mille kohaselt annavad nad platvormile õiguse kasutada nende pilte reklaami- ja turunduseesmärkidel ilma täiendava nõusoleku või hüvitiseta, andes seejuures ka vajadusel platvormile täielikud õigused antud piltide kasutamiseks.¹⁷⁵ Sarnast turundusviisi kasutab ka internetiplatvorm Uber, mille tingimuste kohaselt annavad internetiplatvormi kasutajad täielikud õigused kasutaja poolt loodud sisu kasutamiseks turunduse eesmärgil.¹⁷⁶

Käesolevas magistritöös analüüsitavatest internetiplatvormidest ülejäänutel puuduvad turundust reguleerivad avalikud tingimused, kuid see ei tähenda, et sellistel platvormidel tegelik turundus puuduks. Nii Booking.com, Wolt kui ka Bolt Food teostavad aktiivselt enda internetiplatvormidele reklaame, millest osad on suunatud ainult internetiplatvormi turundamisele ning millest osades on veel lisaks kajastatud põhiteenuse osutajad. Näiteks kajastavad Bolt Food ja Wolt osades reklaamides populaarseimaid söögikohti. Internetiplatvormid Wolt ja Bolt Food osutavad platvormidele suunatud turundust veel ka kulleritele jagatud vahenditega ehk riietuste ning soojakottidega kullerteenuse osutajatele.

Kokkuvõttes ei ole internetiplatvormide poolt avaldatud tingimused enamjaolt piisavad hindamaks, kas osutatav turundus on suunatud põhiteenuse osutajatele või internetiplatvormidele. Ainsaks erandiks on platvorm Bolt, mille tingimuste alusel on võimalik

¹⁷² Osta.ee Hinnakiri.

¹⁷³ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 3.6.

¹⁷⁴ *Ibidem*, p 9.3

¹⁷⁵ Airbnb Terms of Service, p 5.6.

¹⁷⁶ Uber User Generated Content Terms and Conditions, p 1.1. – <https://www.uber.com/legal/et/document/?name=user-generated-content-terms&country=estonia&lang=en> (26.03.2020).

asuda seisukohale, et kasutades enda märgiseid on turundussubjektiks platvorm ning pole põhjendatud asuda seisukohale, et põhiteenuse osutamisel selliste märgiste kasutamise peamine eesmärk on reklaamida hoopis põhiteenuse osutajat.

3.6. Kvalifitseerimine tingimuste sätestamise võimaluse ja teenuse osutajale seadusest tulenevatele nõuetele täiendavate tingimuste seadmise alusel

Mudelreeglite artikli 20 (d) kohaselt on internetiplatvormi pakkujal tuvastatav otsustav mõju põhiteenuse üle, kui internetiplatvormi pakkuja on kindlaks määranud põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu põhilised tingimused. Lepingutingimuste määramine internetiplatvormi poolt viitab sellisel juhul selgelt, et nii põhiteenuse osutajal kui ka põhiteenuse kasutajal ei ole võimalust ise põhiteenuse osutamiseks vajaliku lepingu tingimusi sätestada ning sellisel juhul omab kogu teenuse üle kontrolli lepingutingimuste sätestaja. Lisaks eelnevalt analüüsitud eristamise kriteeriumitele, tuleb arvesse võtta ka muid varasemalt mittekajastatud tähtsamaid lepingulisi tingimusi, mis määravad kindlaks põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingulise suhte.¹⁷⁷ Mudelreeglite artikli 20 (g) kohaselt tuleb internetiplatvormi pakkuja otsustava mõju hindamisel tuvastada internetiplatvormi pakkuja jälgimine põhiteenuse osutajate üle ja seadusest tulenevate nõuetele täiendavate tingimuste seadmine. Internetiplatvormid on huvitatud täiendavate tingimuste seadmisest ja jälgimisest, sest selliste meetmete rakendamine tõstab teenuse kvaliteeti, mis omakorda suurendab internetiplatvormi populaarsust ning kasutajate arvu.

Käesolevas peatükis mudelreeglite artikli 20 (d) ning (g) samaaegne analüüsimine on asjakohane, sest mõlema tingimuse puhul on oluline, et internetiplatvormi pakkuja oleks sätestanud põhiteenuse osutamisele seatud tingimused. Samuti on selliste tingimuste samaaegne analüüsimine põhjendatud, sest internetiplatvormi poolt seatavad täiendavad tingimused on seejuures ka paljudel juhtudel põhiteenuse peamised tingimused.

Põhiteenuse osutajate jälgimiseks on internetiplatvormid loonud hindamissüsteemid. Euroopa Komisjon näeb reitingu- ja mainesüsteemidel platvormide hulgas või platvormis endas tähtsat kohta. Kasutatavad reitingu- ja mainesüsteemid takistavad turuosaliste kahjulikku käitumist ning võivad teatud juhtudel vähendada teabe ebäühtlusest tulenevaid põhiteenuse kasutajate riske, kuid selliste süsteemide loomine seob aga platvormi pakutava põhiteenusega üha

¹⁷⁷ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

enam.¹⁷⁸ Kui rakendatavad reitingu- ja mainesüsteemid on piisavalt usaldusväärsed, on võimalik lisaks põhiteenuse kasutajate riskidele vähendada ka vajadust reguleerimiselementide järele.¹⁷⁹

Euroopa komisjon on reitingu- ja mainesüsteemide loomisel asunud seisukohale, et selliste süsteemide loomine ei viita otsekohe otsustava mõju omamisest internetiplatvormile¹⁸⁰ ning seda on põhjendatud asjaoluga, et tegeliku reitingu või hinnangu andjaks on teenuse tegelik kasutaja, mitte internetiplatvorm. Sellele vaatamata tähendab üldiselt internetiplatvormi poolt üha enam haldamine ja korraldamine, et internetiplatvorm on siiski kvalifitseeritav põhiteenuse osutajaks.

Põhiteenuse haldamise ja korraldamise käigus seavad internetiplatvormid lisaks hindamissüsteemidele täiendavaid tingimusi teenuste kvaliteedi tõstmiseks. Täiendavate tingimuste seadmise ning nende jälgimise hindamissüsteemide abil tulemusena võib aga internetiplatvorm omada otsustavat mõju põhiteenuse üle. Euroopa Kohtu kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi peeti otsustava mõju tuvastamisel lisaks sätestatud tingimustele oluliseks loodud hindamissüsteemi ning seejuures asjaolu, et hindamissüsteemis kajastatud oluline kvaliteedi langus või halb käitumine võis kaasa tuua põhiteenuse osutaja või kasutaja väljaarvamise platvormilt.¹⁸¹ Lisatingimuste ja selle kontrollimisega teostab platvorm kaudset kontrolli juhtide teenuse kvaliteedi üle.¹⁸²

Euroopa Kohtu kohtuasjas C-434/15 Asociación Profesional Elite Taxi internetiplatvormi Uber suhtes esitatud põhimõtete kohaldamine on võimalik ka internetiplatvormi Bolt tingimuste hindamisel. Internetiplatvorm Bolt on samuti loonud nii platvormi kui ka taksoveoteenuse kvaliteedi parandamiseks hindamissüsteemi, mille kajastatud negatiivsed tulemused võivad kaasa tuua nii põhiteenuse osutaja kui ka kasutaja väljaarvamise internetiplatvormilt. Loodud tagasisidefunktsioonidest tulenevalt on internetiplatvorm seadnud endale muuhulgas ka õiguse korrigeerida põhiteenuse eest nõutavat tasu näiteks juhul, kui põhiteenuse osutaja valib ettenähtust pikema teekonna.¹⁸³ Hindamissüsteemi abil hinnatakse peamiselt internetiplatvormi seatavaid tingimusi põhiteenuse osutajatele, mis seavad kohustuse valida kõige vähem kulukam

¹⁷⁸ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p 2.1.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p 2.1.

¹⁸¹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p-d 38-39.

¹⁸² C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 48.

¹⁸³ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 4.9.

marsruut, keeld teha õigustamatuid peatusi, keeld võtta sõidukisse muid isikuid jms.¹⁸⁴ Selliste sätestatud tingimustega seatakse põhiteenuse osutamise peamised tunnused.

Kuigi tingimuste kohaselt valib põhiteenuse pakkuja ise, kunas tal on sobilik taksoveoteenust osutada,¹⁸⁵ kontrollib nii internetiplatvorm Uberi kui ka Bolt kaudselt teenuse osutamise sagedust. Kontroll saavutatakse platvormide poolt loodud aktiivsushinde andmisega igale põhiteenuse osutajale, mille hindamisel võetakse arvesse tellimuste vastuvõtmist, äraütlemist, vastamata jätmist ja teenuse osutamist.¹⁸⁶ Seejuures on põhiteenuse osutajad kohustatud vastama minimaalsele aktiivsushindele ning selle mittesaavutamine võib kaasa tuua platvormilt eemaldamise. Bolt seab lisaks teenuse osutamisele ka tingimused põhiteenuse osutamiseks kasutatavale sõidukile, mis peab olema tingimuste kohaselt kantud sõidukikaardile ja muuhulgas on Bolt Estonia taksoveoloa alusel osutava teenuse sõidukile keelatud paigaldada plafoon, taksomeeter, taksosümbolid ja hinnakiri ning neid matkivaid tunnused.¹⁸⁷ Eelnevalt nimetatud internetiplatvormi tingimused, mis seavad kindlaks teenuse osutamise viisi, vahendi, hinna ja aja, sätestavad põhiteenuse osutamise peamised tunnused.

Kaupade müüki vahendav Osta.ee seab täidetava kohustusena põhiteenuse osutajale mitte pakkuda internetiplatvormil müüdavaid esemeid samaaegselt väljaspool internetilehekülge¹⁸⁸ ning kohustuse hoiduda käimasolevatel pakkumustel igasugusest veebilehe välisele tehingule õhutamisest.¹⁸⁹ Sarnaselt eelmiste platvormidega, on ka Osta.ee loonud tagasiside võimaluse, mille tulemusena kujuneb internetiplatvormi kasutajale reiting. Selliseid täiendavaid tingimusi ei saa nimetada põhiteenuse peamisteks tingimusteks, sest need ei reguleeri otseselt kauba müüki.

Toidujagamisplatvorm Wolt seab platvormi kasutajale kohustuse olla kättesaadav telefoni teel ning telefonile mittevastamisel on sätestatud õigus tellimus tühistada ning nõuda siiski tasu teenuse eest.¹⁹⁰ Wolt seab kohustuse kulleriteenusele toimetada toit kohale nii kiiresti kui võimalik või kindlaks põhiteenuse kasutaja märgitud ajaks.¹⁹¹ Platvorm seab kohustuse põhiteenuse kasutajale viibida tellimuses märgitud aadressil alates tellimuse esitamisest kuni

¹⁸⁴ Bolt Üldtingimused Juhtidele, p 4.3.

¹⁸⁵ *Ibidem*, p 4.4.

¹⁸⁶ *Ibidem*, p 8.2.

¹⁸⁷ *Ibidem*, p 14.5.

¹⁸⁸ Osta.ee kasutajaleping, p 3.1.14.

¹⁸⁹ *Ibidem*, p 3.1.15.

¹⁹⁰ Wolt Kasutaja Kasutustingimused, p 7.2.

¹⁹¹ *Ibidem*, p 7.3.

toidu kohaletoimetamiseni, kui toit on tellitud kättesaamiseks nii kiiresti kui võimalik ja ettetellimise korral vähemalt 10 minutit enne märgitud kohaletoimetamise aega ning nõude rikkumise korral on õigus tellimus tühistada.¹⁹² Juhul, kui Wolt ei teosta kullerteenust ja põhiteenuse kasutaja läheb ise toidule järgi, on Wolt seadnud kohustuseks põhiteenuse osutajale hoida tellitud tooteid 60 minutit alates tellimuse valmimise teavitusest või kuni müügikoha lahtiolekuajani.¹⁹³

Bolt Food võimaldab enda tingimustes kullerteenuse pakkujal ja kasutajal kokku leppida erinevas kohaletoimetamise sihtpunktis, kui sihtkoht ei ole kaugemal kui paar tänavat.¹⁹⁴ Sarnaselt Woltiga on ka Bolt Food reguleerinud, et põhiteenuse kasutaja peab olema tellimuse kohaletoimetamise ajal tellimuses märgitud asukohas ning põhiteenuse kasutajale on seatud kohustus võtta vastu telefonikõnesid.¹⁹⁵ Bolt Food on kehtestanud endale õiguse oma äranägemisel teha toitudele ja kullertasudele sooduspakkumisi või allahindlusi.¹⁹⁶

Otsustamaks, kas kirjeldatud täiendavad tingimused on muuhulgas ka põhiteenuse osutamiseks seatavad peamised tingimused, on oluline jätkuvalt arvesse võtta, et sellistel toidujagamisplatvormidel vahendatakse kahte teenust – toidu müügilepingut ning kullerteenust ostetud toidu kohale toimetamiseks. Kuna internetiplatvorm ei sea põhiteenuse osutajale kindlaks, kuidas tuleb toit valmistada, ei sätesta platvorm sellisele teenusele peamisi tingimusi. Omaette erand on toidu müügi puhul platvormi Bolt Food sätestatud õigus teha oma äranägemisel toitudele sooduspakkumisi või allahindlusi, sest toidu müümisel selle tasu tingimuste sätestamine on sellise põhiteenuse osas oluline tingimus. Küll aga seavad toidujagamisplatvormid eelnimetatud tingimustega peamised tingimused kullerteenuse osutamiseks.

Majutusplatvorm Airbnb pool loodud hindamissüsteemis annavad nii põhiteenuse osutajad kui kasutajad hinnangu kas teenusele või selle kasutajale.¹⁹⁷ Hindamissüsteemi alusel on Airbnb sätestanud endale õiguse kuulutuste ajutiseks peatamiseks, broneeringu tühistamiseks või internetiplatvormile ligipääsu keelamiseks.¹⁹⁸ Nimetatud vahendid võimaldavad saada põhiteenuse kasutajatel täielikku ülevaadet majutuskohtadest ning põhiteenuse osutajatel on

¹⁹² Wolt Kasutaja Kasutustingimused, p-d 7.4 - 7.5.

¹⁹³ *Ibidem*, p 8.2.

¹⁹⁴ Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt, p 4.2.

¹⁹⁵ *Ibidem*, p 4.3.

¹⁹⁶ *Ibidem*, p 6.6.

¹⁹⁷ C-390/18, Airbnb Ireland, p 19.

¹⁹⁸ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p-d 30 ja 75.

võimalik saada teavet põhiteenuse kasutajate usaldusvärsuse kohta.¹⁹⁹ Kohtujuristi M. Szpunari hinnagul tekib siiski infoühiskonna teenuste kvalifitseerimisel küsimus platvormi osutatava võimu intensiivsusest, mis väljendub mõjus selle platvormi kasutajate pakutavate teenuste osutamisele.²⁰⁰ Internetiplatvorm Airbnb pakub üürileandjatele vormi pakkumise sisu kindlaksmääramiseks, fototeenust ning kindlustus- ja garantiilepinguid.²⁰¹ Kirjeldatud tingimuste seadmine ning selle jälgimine hindamissüsteemide alusel erineb internetiplatvormi Uber sekkumisest, sest kui Uber jälgib hindamissüsteemiga enda kehtestatud tingimuste seadmist, siis Airbnb põhiteenuse kasutajate poolt sätestatud tingimusi.²⁰² Kuna põhiteenuse peamised tingimused on sätestatud põhiteenuse kasutajate poolt, ei sätesta internetiplatvormide poolt seatud täiendavad tingimused põhiteenuse peamisi tingimusi.

Samuti ei sätesta põhiteenuse peamisi tingimusi internetiplatvorm Booking.com. Platvormi tingimuste kohaselt nõustuvad põhiteenuse kasutajad põhiteenuse osutajate sätestatud tingimustega, mis on kättesaadavad põhiteenuse osutaja infoleheküljel ning lisaks on need nähtavad broneeringu tegemise ajal ja broneeringut kinnitavas e-kirjas või piletil.²⁰³ Täiendavate tingimustena seab internetiplatvorm Booking.com kohustuse esitada nõuded ja kaebused mitte hiljem kui 30 päeva jooksul pärast toote või teenuse kasutamiseks määratud aega.²⁰⁴ Sarnaselt teistele platvormidele, on ka Booking.com loonud hindamissüsteemi, millega informeerida tulevasi põhiteenuse kasutajaid põhiteenuste kvaliteedi kohta.²⁰⁵ Erinevalt teistest platvormidest on Booking.com võimaldanud põhiteenuse osutajatel arvustusele vastata.²⁰⁶

Euroopa Komisjon on Euroopa jagamismajanduse tegevuskavas leidnud, et „reitingu- ja mainesüsteemid või muud mehhanismid, mis takistavad turuosaliste kahjulikku käitumist, võivad mõnel juhul vähendada tarbijate jaoks riske, mis tulenevad teabe ebaühtlusest,“ mis omakorda „võib parandada teenuste kvaliteeti ja vähendada vajadust teatavate reguleerimiselementide järele, tingimusel, et hinnangute ja reitingute kvaliteeti saab piisavalt usaldada.“ Seega näeb Euroopa Komisjon reitingu- ja mainesüsteemidel platvormide hulgas või platvormis endas tähtsat kohta. Sellise süsteemi loomine platvormil seob aga platvormi pakutava põhiteenusega. Euroopa komisjon on ka reitingu- ja mainesüsteemise loomisel asunud

¹⁹⁹ C-390/18, Airbnb Ireland, p 60.

²⁰⁰ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 75.

²⁰¹ C-390/18, Airbnb Ireland, p 59.

²⁰² C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 76.

²⁰³ Booking Reisi reeglid ja tingimused, p 7.

²⁰⁴ *Ibidem*, p 7.

²⁰⁵ *Ibidem*, p 8.

²⁰⁶ *Ibidem*, p 8.

seisukohale, et selliste süsteemide loomine ei viita otsekohe otsustava mõju omamisest internetiplatvormile²⁰⁷ ning põhjendanud seda asjaoluga, et tegeliku reitingu või hinnangu andjaks on teenuse tegelik kasutaja, mitte internetiplatvorm. Sellele vaatamata on aga tõdetud, et üldiselt tähendab internetiplatvormi poolt üha enam haldamine ja korraldamine, näiteks teenuse kvaliteedi kinnitamise või juhtimise näol, seda, et internetiplatvorm on siiski kvalifitseeritav põhiteenuse osutajana.

²⁰⁷ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

4. Internetiplatvormide eristamisaluste kasutamine platvormide kvalifitseerimisel

4.1. Internetiplatvormide kvalifitseerimise praktilised näited

Võttes aluseks teises peatükis analüüsitud läbinähtavuse kriteeriumi ning kolmandas peatükis analüüsitud otsustava mõju kriteeriumi tunnused, on võimalik lähtuvalt internetiplatvormide avaldatud tingimustest kvalifitseerida töös analüüsitud platvormid, kas infoühiskonna teenuse või põhiteenuse osutajateks.

Internetiplatvormi Uber võib kvalifitseerida põhiteenuse ehk taksoveoteenuse osutajaks. Kuigi kui vaadelda internetiplatvormi tegevust eraldi taksoveoteenusest, on tegemist infoühiskonna teenusega, ei ole siiski võimalik kahte teenust kvalifitseerida eraldisseivateks teenusteks. Internetiplatvorm on täitnud läbinähtavuse kohustuse, teavitades põhiteenuse kasutajat, et põhiteenuse osutamise lepingut ei sõlmita platvormiga. Teavituskohustus ei oma aga analüüsitava platvormi puhul olulist mõju, sest internetiplatvorm omab otsustavat mõju põhiteenuse üle. Põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline taksoveoteenuse leping sõlmitakse üksnes internetiplatvormi vahendusel ning kuni lepingu sõlmimiseni puuduvad põhiteenuse kasutajal andmed põhiteenuse osutaja ehk taksojuhi kohta. Vaatamata internetiplatvormi poolt sätestatud tingimustele, mõjutab Uber taksoveoteenuse osutamise hinda ning on loonud tasu maksmiseks maksevahendi, mis võimaldab kinni pidada makseid põhiteenuse osutajatele. Platvormi Uber turundus on suunatud täielikult platvormile. Viimaseks seab Uber mitmeid täienevaid tingimusi põhiteenuse osutamiseks, mis seejuures on põhiteenuse peamiseks tingimusteks ning teostab hindamissüsteemide abil sätestatud tingimuste üle kontrolli. Seega kokkuvõttes on täidetud mudelreeglites sätestatud otsustava mõju tunnused ning teenuse kvalifitseerimist ei mõjuta asjaolu, et Uberi teenuse eest on võimalik tasuda ka sularahas. Kuigi Euroopa Kohus on kvalifitseerinud internetiplatvormi Uber põhiteenuse osutajaks, hinnates osutatavat teenust vaid mittekutseliste juhtide osas²⁰⁸ ning pidades seejuures oluliseks mittekutseliste juhtidele taksoveoteenuse osutamiseks võimaluse loomist, on internetiplatvorm Uber põhiteenuse osutaja ka võimaluse loomise kriteeriumi äralangemisel, sest sellise viidatud kriteeriumi tähtsust on hiljem Euroopa Kohus vähendanud.²⁰⁹ Internetiplatvorm Bolt on äärmiselt sarnane platvormiga Uber, mistõttu on Bolti läbinähtavuse

²⁰⁸ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p 48.

²⁰⁹ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p-d 55-60.

ning otsustava mõju hindamisel jõutud samadele järeldustele. Seega on internetiplatvorm Bolt põhiteenuse ehk taksoveoteenuse osutaja.

Toidujagamisplatvormide Bolt Food ja Wolt teenuse kvalifitseerimisel tuleb eristada kahte teenust: toidu müügilepingut ning kullerteenust müüdüd toidu kohaletoomiseks. Mõlemad platvormid ei ole kvalifitseeritavad toidu müügilepingu kui põhiteenuse osutajateks. Platvormide otsustav mõju on tuvastatav, sest toidu müügileping sõlmitakse ning põhiteenuse eest tasutakse internetiplatvormi vahendusel ning platvormid haldavad maksevõimalust, millega on võimalik kinni pidada tasu maksmist põhiteenuse osutajale. Sellele vaatamata on aga lepingu sõlmimisel põhiteenuse kasutajale teada põhiteenuse osutaja ehk söögikoha vajalikud andmed ning teenuse eest on hinna määranud põhiteenuse osutaja. Kuigi üldiselt on teenuse reklaamimine suunatud siiski internetiplatvormile, on suures osas turunduses kasutatud ka põhiteenuse osutajaid. Samuti ei sea internetiplatvorm toidu müügilepingus olulisi tingimusi – platvormidel pole olulist mõju. Täidetud on ka platvormide teavitamiskohustus ehk põhiteenuse kasutajale on tehtud teatavaks, et põhiteenuse osutamiseks ei seata lepingut internetiplatvormiga. Sellele vaatamata on internetiplatvormidel otsustav mõju kullerteenusele. Lisaks eelnevalt tuvastatud otsustavale mõjule viitavad asjaolud, et kullerteenuse osutamisel lepingu sõlmimisel ei ole põhiteenuse kasutajale teada põhiteenuse osutaja ehk kulleri andmed ning kullerteenuse eest on määranud kindlaks hinna internetiplatvorm. Viimaks seab internetiplatvorm kindlaks ka kullerteenusele seatavad olulised tingimused.

Internetiplatvorm Airbnb on infoühiskonna teenuse osutaja ning seejuures on sellest teavitanud põhiteenuse kasutajat. Airbnb ei ole kvalifitseeritav põhiteenuse osutajaks, sest kuigi internetiplatvormi pakkuja eesmärk on majutuse üürimise võimaldamine, ei õigusta kahe teenuse omavaheline seos vahendusteenuse infoühiskonna teenuseks kvalifitseerimata jätmist.²¹⁰ Internetiplatvorm Airbnb ei ole suunatud majutusteenuse otsesele osutamisele, vaid majutusvõimaluste loetelu võimaldamisele, millega lihtsustatakse lepingute sõlmimist ning sellise loetelu koostamine omab põhiteenusele niivõrd suurt osatähtsust, et sellist teenust ei saa pidada põhiteenuse ehk majutusteenuse kõrvalteenuseks.²¹¹ Võrreldes platvormiga Uber ei osuta internetiplatvorm Airbnb teenuse osutamisel ulatuslikku kontrolli, mistõttu ei ole võimalik tuvastada otsustavat mõju põhiteenuse ega nende pakkujate üle.²¹²

²¹⁰ C-390/18, Airbnb Ireland, p 52.

²¹¹ *Ibidem*, p-d 53-54.

²¹² *Ibidem*, p-d 66 ja 68.

Internetiplatvormi Osta.ee abil sõlmitav põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline leping sõlmitakse platvormi vahendusel ning põhiteenuse osutaja soovil kasutatakse põhiteenuse tasumiseks platvormi hallatavat maksevõimalust. Põhiteenuse kasutajale avalikustatakse tingimuste kohaselt vaid põhiteenuse osutaja kasutajanimi, mistõttu ei ole põhiteenuse kasutajale teada põhiteenuse osutaja andmed lepingu sõlmimisel. Osta.ee põhiteenuse osutamise tasu määramisse ei sekku, seega kauba hinna määrab põhiteenuse osutaja. Samuti ei määrata põhiteenusele olulisi täiendavaid tingimusi. Võttes aluseks asjaolu, et Osta.ee ei määra müüdava kauba tingimusi ega tasu, ei ole internetiplatvormi ostustav mõju põhiteenuse üle tuvastatav. Luues maksevõimaluse ning võimaluse sõlmida leping platvormi vahendusel, osutab Osta.ee abistavaid infoühiskonna teenuse kõrvalteenuseid.

Hinnatavatest platvormidest kõige ebaselgemaks jääb internetiplatvormi Booking.com otsustava mõju tuvastamine. Põhiteenuse osutaja ja kasutaja vaheline leping sõlmitakse internetiplatvormi vahendusel ning tasu makstakse platvormi hallatava maksevahendi abil. Platvorm ei määra ühelt poolt kindlaks põhiteenuse osutamise eest tasutavat tasu, kuid on samas seadnud hinnagarantii. Hinnagarantii seadmine ei ole otseselt teenuse hinna määramine, kuid see on võrdsustatav tingimusega, mille kohaselt ei ole lubatud muudel platvormidel põhiteenust odavamalt osutada, mida saab aga pidada kaudse teenuse hinna määramiseks. Põhiteenuse oluliste lepingutingimuste sätestamisse Booking.com ei sekku.

4.2. Internetiplatvormide kvalifitseerimine infoühiskonna teenuse ja põhiteenuse samaaegsel osutamisel

Üha enam esineb juhtumeid, kus internetiplatvorm oma pakkumise konkurentsivõimelisemaks muutmiseks ei osuta enam infoühiskonna teenust, vaid laiendab oma pakutavate teenuste valikut, pakkudes muu hulgas teenuseid, mida ei osutata elektrooniliselt. Euroopa Komisjon on jagamismajanduse tegevuskavas leidnud, et internetiplatvorm ei pruugi igal korral, kui ületatakse infoühiskonna teenuses osutatavat, olla koheselt põhiteenuse osutaja ning leiab, et sellisel juhul võib tegemist olla üksnes teenuseosutaja abistamisega.²¹³ Sellisel juhul osutatakse infoühiskonna teenusele kõrvalteenuseid, kvalifitseerumata seejuures põhiteenuse osutajaks. Internetiplatvormi kvalifitseerimisel teenuseosutajaks tuleb silmas pidada, et sellisel juhul kohalduvad vaatamata jagamismajanduse ärimudeli eriomadustele ja meetmetele teenuseosutajast internetiplatvormidele kõik asjakohased sektoripõhised õigusaktid, sealhulgas

²¹³ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

tegevusloa ja litsentsinõuded, mida kohaldatakse üldiselt teenuseosutajatele.²¹⁴ Kui aga infoühiskonna teenuse osutaja osutab lisaks veel põhiteenust või muid kõrvalteenuseid, siis tekib küsimus, kas sellisel juhul on platvormi poolt osutatava vahendusteenuse kvalifitseerimine infoühiskonna teenuseks välistatud või kohalduvad infoühiskonna teenuse kohta sätestatud sätted üheaegselt muud teenust reguleerivate sätetega.

Euroopa Komisjon on Euroopa jagamismajanduse tegevuskava teatises asunud seisukohale, et olukorras, kus osutatakse lisaks infoühiskonna teenusele veel ka põhiteenust, ei ole automaatne infoühiskonna teenuse välistamine põhjendatud.²¹⁵ Komisjoni hinnangul juhul, kui osutatakse lisaks muid teenuseid, on oluline eristada, et Euroopa Liidu õiguse alusel on vastutusest vabastamine piiratud vaid veebimajutusteenuste ehk infoühiskonna teenuste osutamisega ega laiene muudele osutavatele teenustele.²¹⁶ Euroopa Komisjon on lisaks asunud seisukohale, et „seevastu pelgalt asjaolu, et platvorm teostab ka muid tegevusi (lisaks veebimajutusteenuste osutamisele), ei tähenda tingimata, et platvorm ei saa enam loota, et ta vabastatakse seoses oma veebimajutusteenustega vastutusest.²¹⁷“ Seega on Euroopa Komisjon väljendanud selgelt, et internetiplatvorm, kes osutab lisaks infoühiskonna teenusele muid teenuseid, kvalifitseerimine infoühiskonna teenuseks ning sellest tuleneva infoühiskonna teenuse erivastutuse kohaldamine ei ole välistatud. Euroopa Komisjon on aga ka lisanud, et „mis tahes juhul jääb koostööplatvormide infoühiskonna teenuse ülesehitamise ja veebis ebaseadusliku sisuga võitlemise vabatahtlike meetmete rakendamise viis põhimõtteliselt äriliseks otsuseks ning seda, kas neid võib vabastada vahendaja vastutusest, tuleks alati hinnata juhtumipõhiselt.“²¹⁸ Seega lisaks infoühiskonna teenusele muu teenuse osutamisel on internetiplatvormi võimalik kvalifitseerida ka infoühiskonna teenuse pakkujaks, kuid mõlemaks kvalifitseerimine ei ole alati tagatud ning iga üksikjuhtum vajab eraldi hindamist.

Hinnates juhtumipõhiselt internetiplatvormi teenuste kvalifitseerimist infoühiskonna teenuseks, põhiteenuseks või mõneks muuks teenuseks, on Euroopa Kohus mitmes kohtuasjas välistanud internetiplatvormi kvalifitseerimise infoühiskonna teenuse osutajaks. Näiteks on Euroopa Kohus välistanud internetiplatvormi Uberi kvalifitseerimise infoühiskonna teenuse pakkujaks nii kohtuasjas C-434/15 Uber Systems Spain SL kui ka kohtuasjas C-320/16 Uber France SAS. Kohtuasjas C-434/15 asus kohus seisukohale, et vahendusteenus ehk

²¹⁴ Euroopa Komisjoni teatis, p 2.1.

²¹⁵ *Ibidem*, p 2.2.

²¹⁶ *Ibidem*, p 2.2.

²¹⁷ *Ibidem*, p 2.2.

²¹⁸ *Ibidem*, p 2.2.

internetiplatvormi poolt osutatav teenus ei ole kvalifitseeritav infoühiskonna teenuseks direktiivi 2000/31/EÜ (seega ka infoühiskonna teenuse seaduse) mõistes, kui vahendusteenust tuleb pidada lahutamatuks osaks põhiteenusest.²¹⁹ Samas kohtuasjas on kohtujurist M. Szpunar selgitanud, et teenuste lahutamatuks lugemist ei võimalda ühe tunnuse puudumine, milleks on teenuse osutamine elektroonilisel teel ja vahemaa tagant. Kohtujurist M. Szpunari hinnangul selleks, et „saavutada direktiivi 2000/31 eesmärk ehk infoühiskonna teenuste liberaliseerimine, peab ainult elektroonilise komponendiga piirduv liberaliseerimine sellel tegevusalal tegutsemise võimalust tegelikult mõjutama. See on ka põhjus, mille pärast on seadusandja keskendunud teenustele, mis edastatakse üldjuhul täielikult elektrooniliselt, kusjuures võimalikud teenused, mida osutatakse muul viisil, on üksnes niisuguste teenuste kõrvalolevad. Oleks nimelt asjatu liberaliseerida vaid teisejärguline osa komplekssest teenusest, kui seda teenust ei saaks vabalt osutada õigusnormide tõttu, mis jäävad direktiivi 2000/31 kohaldamisalast välja.“²²⁰ Seega kokkuvõtlikult on kohtujurist öelnud, et internetiplatvormi poolt osutatava teenuse kvalifitseerimine infoühiskonna teenuseks on õigustatud vaid juhul, kui infoühiskonna teenus omab otsustavat mõju kogu kompleksse teenuse üle või on iseseisev ehk elektrooniliselt teostatakse just teenuse põhielement.²²¹ Sama seisukohta on kohtujurist M. Szpunari kinnitanud ka teises internetiplatvormi Uber käsitlevas ettepanekus.²²²

Kaheks eraldiseisvaks teenuseks on aga näiteks lennukipiletite müügi ning hotellibroneeringute platvormid, kus infoühiskonna teenuse pakkujal on küll tõeline lisandväärtus nii põhiteenuse kasutajatele kui ka kasutajatele, kuid põhiteenus jääb siiski majanduslikult iseseisvaks, sest põhiteenuse osutaja tegutseb sõltumatult.²²³ Kui nii põhi- kui ka kõrvalteenused on infoühiskonna teenusest lahutatavad, ei moonuta need infoühiskonna teenust.²²⁴ Infoühiskonna teenuse pakkuja poolt osutatavad kõrvalteenused ei muuda oluliselt infoühiskonna teenusele omaseid tunnuseid.²²⁵ Vastupidine arvamus tooks kaasa infoühiskonna teenuse osutajate soovi oma pakumise atraktiivsuse vähendamiseks või soovi allhankida kunstlikult materiaalse sisuga teenuseid.²²⁶

²¹⁹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, p 40.

²²⁰ EKO C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi versus Uber Systems Spain SL. ECLI:EU:C:2017:364, kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek p 31.

²²¹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 35.

²²² EKO C-320/16, Uber France SAS, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 15.

²²³ C-320/16, Uber France SAS, kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek, p 34.

²²⁴ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek, p 84.

²²⁵ C-390/18, Airbnb Ireland, p 64.

²²⁶ C-390/18, Airbnb Ireland, kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek, p 84.; C-390/18, Airbnb Ireland, p 64.

Seega lähtudes Euroopa Komisjoni teatisest, Euroopa Kohtu otsusest ning kohtujuristi M. Szpunari ettepanekust, on käesolevas magistritöös asutud arvamusele, et kui infoühiskonna teenuse osutaja osutab veel täiendavalt põhiteenust, ei ole võimalik vahendusteenust iseseisvalt kvalifitseerida infoühiskonna teenuseks ning kõrvalteenusele kohaldatakse nõudeid, mis tulenevad kohaldatavast põhiteenusest.

Eesti õiguse kohaselt tuleks antud õiguslikku küsimust hinnata VÕS § 1 lõige 2 alusel, mille kohaselt, kui leping vastab kahe või enama seaduses sätestatud lepinguliigi tunnustele, kohaldatakse nende lepinguliikide kohta seaduses sätestatud üheaegselt, välja arvatud sätteid, mille üheaegne kohaldamine ei ole võimalik või mille kohaldamine oleks vastuolus lepingu olemuse või eesmärgiga. Juhul kui internetiplatvorm osutab lisaks infoühiskonna teenusele muid teenuseid, kuid ei ole seejuures kvalifitseeritav vastutavaks põhiteenuse eest, on võimalik teenuste hindamisel jõuda järeldusele, et internetiplatvormiga sõlmitavale suhtele võivad kohalduda infoühiskonna teenusest tulenevad sätteid, sh nii vastutuse välistamine kui ka muust teenusest tulenevad lepingulised õigused ja kohustused. Kui aga sätete üheaegne kohaldamine ei ole võimalik või see on vastuolus lepingu olemuse ja eesmärgiga, tuleb kohaldada internetiplatvormiga lepingulises suhtes sätteid, mis on kõige enam kooskõlas lepingu olemuse ja eesmärgiga.²²⁷

Lähtudes Euroopa Kohtu kohtuotsustest ja kohtujuristi arvamustest võib järeldada, et mitme lepinguliigi sätete samaaegne kohaldamine võib minna vastuollu lepingu olemuse ja eesmärgiga eelkõige juhul, kui infoühiskonna teenus ja põhiteenus on lahutamatu seotud. „Infoühiskonna teenuseid käsitlevate liidu õigusnormide kohaldamine teenuste suhtes, mis ei ole ei sõltumatud ega põhiteenused võrreldes nendega, mis ei kuulu nende õigusnormide kohaldamisalasse, oleks vastuolus kõnesolevate õigusnormide sõnastuse ja eesmärgiga ning tekitaks õiguslikku ebakindlust, sest on võimalik, et neid teisi teenuseid reguleeritakse siseriiklikus õiguses erinevalt, nagu see on just niisuguses eripärasel valdkonnas nagu transport.“²²⁸ Sellist infoühiskonna teenuse laiendavat tõlgendamist mittekohaldamist illustreerib ta põhjendatud seisukohaga, et vastasel korral „võiks teoreetiliselt igasugune majandustegevus kuuluda elektroonilise kaubanduse direktiivi alla, sest iga ettevõtja on tänapäeval võimeline pakkuma teenuseid elektroonilisel teel ehk teavet oma toodete või teenuste kohta, reserveerimist, vastuvõtuaegade registreerimist või makse tegemist.“²²⁹

²²⁷ Kull, I. Võlaõigusseadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2016. §1/4.2.

²²⁸ C-320/16, Uber France SAS, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 15.

²²⁹ C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi, kohtujuristi M. Szpunar ettepanek, p 87.

Lähtudes eelnevast on võimalik asuda seisukohale, et infoühiskonna teenusest tulenevate Euroopa Liidu õigusaktide ning infoühiskonna teenuse sätete kohaldamine internetiplatvormidele, kes osutavad lisaks infoühiskonna teenustele veel muid teenuseid, on lubatud vaid juhul, kui muud teenust on võimalik vaadelda infoühiskonna teenuse kõrvalteenusena või infoühiskonna teenus on muust teenusest sõltumatu. Kui internetiplatvorm osutab aga ka põhiteenust, on internetiplatvormi poolt osutatava vahendusteenuse kvalifitseerimine infoühiskonna teenuseks välistatud.

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on välja selgitada, milliste tunnuste alusel saab kvalifitseerida internetiplatvormi ainult infoühiskonna teenuse pakkujaks ning millistel tunnustel on tegemist põhiteenust osutava või selle osutamises osaleva platvormiga. Töös analüüsiti kvalifitseerimiseks kasutatavaid kriteeriume ning kontrolliti nende kasutamist platvormidel Uber, Bolt, Bolt Food, Wolt, Osta.ee, Booking.com ja Airbnb.

Uurimisküsimustele vastates on töös jõutud järgmistele järeldustele.

1. Kui platvormi poolt pakutavad teenused on kvalifitseeritavad üksnes infoühiskonna teenusteks, ei vastuta internetiplatvorm platvormil sõlmitava põhiteenuse eest. Selleks, et tuvastada, kas internetiplatvormi poolt pakutav teenus vastab põhiteenuse tunnustele, võib kasutada lepingutingimuste läbinähtavuse kriteeriumi. Internetiplatvormide poolt kasutatavate teenuste tingimuste läbinähtavus infoühiskonna ja põhiteenuste eristamise alusena sõltub omakorda sellest, kas internetiplatvorm on täitnud vajalikud teavitamiskohustused ehk kas vastavate teavitustega luuakse läbinähtavus internetiplatvormi poolt osutatava teenuse suhtes.
2. Määrusest 2019/1150 tulenevad internetiplatvormidele kohalduvatest teavitamiskohustustest on kõige olulisemaks internetiplatvormi pakkuja kohustus teavitada põhiteenuse kasutajat esimesel võimalusel ja mitte hiljem kui vahetult enne põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimist, kas põhiteenuse kasutaja asub lepingulisse suhtesse põhiteenuse osutaja või internetiplatvormi pakkujaga. Kui teavitamiskohustust rikutakse ning põhiteenuse kasutajale ei ole seetõttu läbinähtav, kellega põhiteenuse saamiseks leping sõlmitakse, peab põhiteenuse kasutajal olema õigus kasutada põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust tulenevaid võimalikke õiguskaitsevahendeid ka internetiplatvormi pakkuja suhtes.
3. Kui põhiteenuse kasutaja saab mõistlikult tugineda asjaolule, et internetiplatvormi pakkuja omab otsustavat mõju põhiteenuse pakkuja üle, peaks põhiteenuse kasutajal olema õigus esitada põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelisest lepingust ja selle mittenõuetekohasest täitmisest tulenevaid õiguskaitsevahendeid ka internetiplatvormi pakkuja suhtes. Otsustava mõju all mõeldakse olukorda, kus kontrollitakse osutatavat teenust, osaletakse aktiivselt teenuse osutamisel, luuaks põhiteenuse kasutajale mulje põhiteenuse osutamisest või kui osutatakse teenust, mis on koguteenuse põhielement või millel on koguteenuse majanduslik

mõte. Otsustava mõju tuvastamine toimub mitmete tunnuste alusel, mida ei ole vajalik tuvastada kumulatiivselt. Mida rohkem tingimusi on täidetud, seda enam on võimalik eeldada internetiplatvormi otsustavat mõju põhiteenuse üle. Otsustava mõjule viitavate kriteeriumite tuvastamiseks tuleb hinnata internetiplatvormi poolt osutatavat teenust tuginedes eelkõige internetiplatvormi poolt sätestatud lepingutingimustele.

4. Internetiplatvormi poolt pakutava teenuse põhiteenuseks kvalifitseerimisel tuleb hinnata, kas:

4.1. põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimine toimub üksnes platvormi vahendusel. Põhiteenuse pakkuja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimine ei tohi täielikult või osaliselt toimuda põhiteenuse osutamisel või muul viisil;

4.2. internetiplatvormi pakkuja jätab edastamata informatsiooni põhiteenuse osutaja identiteedi või lepingutingimuste kohta kuni põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu sõlmimiseni, jättes põhiteenuse kasutajale mulje, et lepingu pooleks on internetiplatvorm, mitte põhiteenuse osutaja;

4.3. internetiplatvormi pakkuja kasutab maksevahendeid, mis võimaldavad internetiplatvormi pakkujal pidada kinni põhiteenuse kasutaja makseid põhiteenuse osutajale ja internetiplatvormi pakkuja on sätestanud põhiteenuse kasutaja poolt tasutava tasu suuruse;

4.4. turundus on suunatud internetiplatvormi pakkujale, mitte põhiteenuse osutajale. Turunduse suunamine vaid internetiplatvormi pakkujale loob põhiteenuse kasutajale mulje, justkui on temaga lepingulises suhtes olevaks pooleks internetiplatvorm;

4.5. põhiteenuse osutaja ja kasutaja vahelise lepingu tingimuste kujundamist on mõjutanud internetiplatvormi pakkuja – millises osas ta on seda teinud ning kuivõrd suures mahus jätab internetiplatvormi pakkuja endale õiguse jälgida põhiteenuse osutajate tegevust. Lepingutingimuste määramine internetiplatvormi poolt viitab selgelt platvormi kontrollile põhiteenuse pakumise üle;

4.6. põhiteenuse osutajate jälgimiseks on loodud hindamissüsteemid. Seatavad reitingu- ja mainesüsteemide loomine viitab tihedale seosele platvormi ja platvormi poolt pakutava põhiteenuse vahel.

Kohaldades eelpool nimetatud kriteeriume magistritöös uuritud platvormidele, võib jõuda järgmistele järeldustele. Internetiplatvormi Uber võib lugeda põhiteenuse ehk taksoveoteenuse osutajaks. Internetiplatvormi Bolt, mille tunnused on sarnased platvormiga Uber, tuleb samuti lugeda põhiteenuse osutajaks. Internetiplatvormid Bolt Food ning Wolt ei oma küll otsustavat mõju platvormil sõlmitavatele toidu müügilepingule, kuid internetiplatvormidel on otsustav mõju kullerteenusele. Seega on tegemist kullerteenuste osutajatega. Internetiplatvorm Airbnb tuleb kvalifitseerida infoühiskonna teenuse osutajaks, sest pakutav teenus on sõltumatu platvormi kaudu pakutavast majutusteenusest. Internetiplatvorm Osta.ee ei määra müüdava kauba tingimusi ega tasu, samuti ei ole muude tunnuste alusel tuvastatav internetiplatvormi ostustav mõju põhiteenuse üle, mistõttu on tegemist infoühiskonna teenuse pakkujaga. Magistritöö koostamisel uuritud platvormidest jääb kõige ebaselgemaks internetiplatvormi Booking.com otsustava mõju tuvastamine.

Olukorras, kus osutatakse põhiteenust, on infoühiskonna teenuse osutamine sellise platvormi poolt välistatud. Infoühiskonna teenuse eristamine põhiteenusest on lubatud vaid tingimusel, et infoühiskonna teenust on võimalik vaadelda põhiteenuse kõrvalteenusena või infoühiskonna teenus on sõltumatu sellisest teenusest. Kui internetiplatvorm aga osutab ka põhiteenust, on internetiplatvormi poolt osutatava vahendusteenuse kvalifitseerimine infoühiskonna teenuseks välistatud.

Kokkuvõttes selgus magistritöö tulemusena, et internetiplatvormi kvalifitseerimist infoühiskonna teenuse või põhiteenuse pakkujaks võimaldab eelkõige platvormi otsustava mõju kriteerium kui objektiivne kriteerium. Lepingutingimuste läbinähtavus kui subjektiivne kriteerium võimaldab platvormi põhiteenuse osutajaks kvalifitseerimisel arvestada teise poole usaldust asjaolude suhtes.

Differentiation of Information Society Service and the Underlying Service from Transactions Concluded via Internet Platform Upon Submission of Claims

Abstract

The sharing economy is one of the fastest developing business models in the era of technological development, where the emphasis is on collaborative platforms that facilitate operations, enable new business models and innovation whilst increasing the selection of goods and services and contributing to price competition, which is good for consumers.²³⁰ The business model of the sharing economy covers three types of market participants: service providers (both private persons and persons operating within the scope of their professional skills), recipients of the service and the intermediaries, who bring the other two market participants together and make communication between them easier.

The wish of the persons responsible for the service provided by online platforms is to qualify as service providers within the meaning of subsection 2 (1) of the Information Society Services Act, i.e. as an intermediary. The objective of the online platform is to operate as an intermediary to rule out the responsibility of the online platform service provider for the services provided or the goods sold via the platform, i.e. for the underlying service. Even more specifically, the online platform service provider wants to provide an information society service, which qualifies as one of the three different special information society services set forth in the Information Society Services Act, because in this case the online platform cannot be held liable for the content of the mediated information either. Even if an online platform qualifies as an intermediary, there may be features in its activities that make it possible to expand the liability of the platform. The increasing participation of platforms in the contractual relationships entered into on the platforms has created the need to offer more protection to the recipients and providers of the underlying service, which has also had an impact on the case law of national courts and the European Court of Justice in the assessment of the services provided by the platforms. Due to the diversity of the qualification criteria of an online platform's activities, it is not clear when the service of an online platform can be qualified as an information society service and how the contractual relationships of the parties are influenced by the situation where the service of a platform cannot be only qualified as an information society service.

²³⁰ Määruse 2019/1150 põhjenduspunkt 1.

Considering the above, the main focus of this thesis is to ascertain the criteria on the basis of which an online platform can only be qualified as an information society service provider as well as the criteria of qualifying it as a platform that provides a underlying service or participates in its provision. The case law of Estonian, foreign and international courts and the contract terms of the services provided by online platforms are analysed in the master's thesis, which will make it possible to determine the criteria on the basis of which online service providers can be held liable.

This thesis has been divided into four chapters in order to identify the criteria on the basis of which an online platform can only be qualified as an information society service provider as well as the criteria of qualifying it as a platform that provides a underlying service or participates in its provision. As it is possible to conclude that an online platform starts providing an information society service when it exceeds the terms and conditions specified in the offer of the information society service, an information society service has been defined according to subsection 2 (1) of the Information Society Services Act in the first chapter. The three special information society services that restrict the scope of an online platform's liability according to the Information Society Services Act are mere transmission of information and provision of access (§ 8 of the Information Society Services Act), storage of information in chase memory (§ 9 of the Information Society Services Act) and provision of information storage service (§ 10 of the Information Society Services Act). The wording of Article 12 of Directive 2000/31/EC is identical to the wording of § 8 of the Information Society Services Act. The wordings of Articles 13 and 14 differ in their verbal expression, but overlap with §§ 9 and 10 in their content.

As there are no clear conditions that could be used to determine whether an online platform starts providing a underlying service, the objective of the next three chapters is to map and analyse the criteria for assessment of underlying services arising from national, international and case law. The Model Rules on Online Platforms developed by the European Law Institute have been used as the basis for finding the criteria of a underlying service in the second and third chapters, more specifically the criteria of transparency of the contract terms and conditions of an online platform and the existence of the predominant influence of the platform over the underlying service. All the sub-chapters of the third chapter proceed from the conditions established in the Model Rules, which should be considered in the assessment of predominant influence. The transparency of online platforms as the basis for differentiation between information society and underlying services depends on whether the online platform has

performed all the necessary duties to inform, i.e. whether the respective notifications create transparency in respect of the service provided by the online platform.

The Model Rules on Online Platforms developed by the European Law Institute and Regulation 2019/1150 establish a number of duties to inform for online platforms, which differ from each other in terms of the subjects of the notifications as well as the scope of liability arising from breaches of the duty to inform. The most important of these is Article 13 of the Model Rules, which stipulates that the platform operator must inform the recipient of the underlying service (the customer), in a prominent manner, whether the customer will be entering into a contract with the underlying service provider (the supplier) or with the platform operator, at the earliest opportunity and directly before the conclusion of the provider-recipient contract. If the underlying service provider fails to perform this duty to inform, which means that this is not transparent for the recipient of the underlying service with whom it enters into a contract for the service, the recipient of the underlying service also has the right to use the legal remedies established in the provider-recipient contract in respect of the online platform operator.

In addition to the criterion of transparency, the predominant influence of the platform over the underlying service must also be taken into account when the operations of an online platform are assessed. Article 20 of the Model Rules stipulates that if the customer can reasonably rely on the platform operator having a predominant influence over the supplier, the customer can also exercise the rights and remedies for the non-performance available against the supplier under the supplier-customer contract against the platform operator. In order to assess predominant influence, the European Law Institute has provided a list of the criteria that indicate the existence of predominant influence in Article 20 of the Model Rules. Cumulative identification of all the aforementioned conditions is not necessary for the identification of predominant influence, but the more of these conditions have been met, the more likely it is that the online platform has a predominant influence over the underlying service. Predominant influence means that the platform controls the provided service, participates actively in the provision of the service, makes it seem to the customer that it provides the underlying service or provides a service that is an element of the total service or that has the economic concept of the total service. Identifying the respective criteria requires assessment of the service provided by the online platform, primarily on the basis of the contract terms and conditions stipulated by the platform.

The following criteria have been established for assessment of predominant influence in the list:

- a) the supplier-recipient contract is concluded exclusively through facilities provided on the platform. This means that the conclusion of the contract between the provider and the recipient of the underlying service may not occur fully or partly upon the provision of the underlying service or in another manner;
- b) the platform operator withholds the identity of the supplier or contact details until after the conclusion of the supplier-customer contract. As the online platform withholds the important conditions of the underlying service contract from the recipient of the underlying service, the recipient may be under the impression that they are concluding a contract with the online platform;
- c) the platform operator exclusively uses payment systems that enable the platform operator to withhold payments made by the customer to the supplier, and the price to be paid by the customer is set by the platform operator;
- d) the marketing is focused on the platform operator and not on the suppliers. The assessment of predominant influence from the viewpoint of marketing has not been analysed in any court cases that are the basis for Article 20 of the Model Rules. Irrespective of this, the established criterion is important, as focusing marketing solely on the online platform operator leaves the recipient of the underlying service with the impression that the platform operator is the party that is in contractual relationships with the recipient and the provider of the basis service remains in the background. All in all, the terms and conditions presented by online platforms are usually not adequate for assessing whether marketing is focused on the underlying service provider or on the online platforms.
- e) the terms and conditions of the contract between the provider and recipient of the underlying service are mainly determined by the online platform operator and compliance with standards higher than the ones stipulated by law is required, and the online platform operator promises to monitor the behaviour of the underlying service providers. The determination of contract terms and conditions by the online platform clearly indicates that the provider and recipient of the underlying service cannot set the terms and conditions of the contract required for provision of the underlying services themselves, and the platform that established the contract terms and conditions controls the service. Online platforms have established assessment systems for monitoring underlying service providers. The used rating and reputation systems hinder the harmful behaviour of the market participants

and in certain cases may reduce the risks of underlying service recipients resulting from the unevenness of information, but the establishment of such systems tightens the connection between the platform and underlying service provided by the platform even further.

The first sub-chapter of the fourth chapter describes the conclusions made about the application of the criteria for differentiating between an information society service and a underlying service in respect of the online platforms analysed in this master's thesis. The provision of services as well as the best known online platforms that intermediate transfer contracts was studied in this master's thesis on the basis of publicly accessible terms and conditions in order to find the criteria that make it possible to differentiate between information society and underlying services. The assessment of the rights and obligations arising from the information society service did not require the online platform to be located in Estonia. If the platform's place of business is in Estonia, the information society service provided with the assistance of the platform must comply with the requirements arising from Estonian law as set forth in subsection 3 (1) of the Information Society Services Act irrespective of the European Union or European Economic Area Member State in which the service is provided. This thesis includes analyses of taxi service platforms Uber and Bolt, food delivery platforms Bolt Food and Wolt, and the sales platform Osta.ee using the standard terms and conditions of the online platform Amazon and examples of international court rulings made in relation to Amazon, and accommodation platforms Booking.com and Airbnb. The analysis indicated that the online platform Uber is a underlying service provider, i.e. it provides taxi services, and the online platform Bolt is also a underlying service provider, as it is similar to Uber. Online platforms Bolt Food and Wolt do not have predominant influence over the food sales contract, but they do have predominant influence over the courier service. Online platform is an information society service provider, because it is independent of the accommodation service. As Osta.ee does not determine the conditions or the price of the goods sold, the predominant influence of the online platform over the underlying service cannot be identified. Identifying the predominant influence of the online platform Booking is the most difficult.

The author has analysed in the second sub-chapter of the fourth chapter whether the provision of an information society service by such a platform is ruled out in a situation where a underlying service is provided or whether the platform provides a underlying service and an information society service at the same time. The final conclusion is that the implementation of the provisions of European Union legislation arising from the information society service and

the provisions of information society service to the online platforms that also provide other services is only permitted if the other services can be regarded as ancillary services of the information society service or the information society service is independent of the other service. However, if the online platform also provides a underlying service, qualifying the intermediation service provided by the online platforms as an information society service is ruled out.

The conclusion reached in the thesis is that in order to qualify an online platform as an information society service or underlying service provider, it is necessary to ascertain the transparency of the online platform upon the provision of the service and, above all, whether the platform has a predominant influence over the underlying service.

Kasutatud kirjandus

1. Bruneau, M. Paris appeals court confirms eBay's liability for selling counterfeit and unauthorized LVMH perfumes on auction website. France: 2010. – <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=a9f0bfe2-c49e-479f-bb4c-3835e76658bb> (08.03.2020).
2. Frosio, F., G. Reforming Intermediary Liability in the Platform Economy: A European Digital Single Market Strategy. Northwestern University Law Review.
3. Koelman, K. J. Online Intermediary Liability. Copyright and Electronic Commerce. Legal Aspects of Electronic Copyright Management. P. B. Hugenholtz (ed.). Kluwer Law International 2000.
4. Lodder, A. R. Directive 2000/31/EC on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market. – eDirectives: Guide to European Union Law on E-Commerce. Commentary on the Directives on Distance Selling, Electronic Commerce, Copyright in the Information Society, and Data Protection. A. R. Lodder, H. W. K. Kaspersen (eds.). Kluwer Law International 2002. (viidatud: Tohvri, E. Interneti-teenuse vahendaja vastutus reprodutseerimisõiguse rikkumise näitel. – Juridica 2008/IV, lk 245).
5. Otsa, E. Jagamismajanduses osalejate vahelised õigussuhted. Tallinn: 2017.
6. Tohvri, E. Interneti-teenuse vahendaja vastutus reprodutseerimisõiguse rikkumise näitel. – Juridica 2008/IV.
7. Turk, K. Teabe talletaja deliktiõiguslik vastutus. Tartu: 2010.
8. Valberg, M. Veebiplatvormi kui vahendaja õigussuhete kvalifitseerimine Eesti õiguse järgi. Tartu: 2017.
9. Varul, P., jt. Võlaõigusseadus I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2016.

Kasutatud muud allikad

10. 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). 2000/31 18. novembril 1988 esitatud direktiivi ettepaneku [KOM(1998) 586 (lõplik)] seletuskiri.
11. Bolt rakenduse kasutustingimused. – <https://bolt.eu/et/legal/ee/terms-for-riders/> (07.01.2020).
12. Bolt Üldtingimused Juhtidele. – <https://bolt.eu/et/legal/ee/terms-for-drivers/> (20.04.2020).
13. Booking.com Reisi reeglid ja tingimused. – <https://www.booking.com.com/content/terms.et.html?aid=376363>; (13.03.2020).
14. EKo C-149/15, Sabrina Wathelet v Garage Bietheres & Fils SPRL, ECLI:EU:C:2016:217, kohtujuristi Henrik Saugmandsgaard Øe ettepanek.
15. EKo C-390/18, Kriminaalmenetlus järgmise isiku suhtes: X. Airbnb Ireland. ECLI:EU:C:2019:336. kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek.
16. Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Veebiplatvormid ja digitaalsne ühtne turg Euroopa võimalused ja probleemid. Brüssel: 25.05.2016. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288> (20.02.2020).
17. Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele. Euroopa jagamismajanduse tegevuskava. Brüssel: 02.06.2016. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0356&from=ET> (20.01.2020).
18. European Commission. Full report on the results of the public consultation on the Regulatory environment for Platforms, Online Intermediaries and the Collaborative Economy. 25.05.2016, p 2. – <https://perma.cc/5UJ2-RANY> (02.02.2020).
19. European Law Institute. Draft Report of the European Law Institute, Model Rules on Online Platforms. Vienna, Austria: 2019.
20. European Parliament. Draft European Parliament legislative resolution, on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on consumer rights (COM(2008)0614 – C7-0349/2008 – 2008/0196(COD)). –

- <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?reference=A720110038&type=REPORT&language=EN&redirect#title1> (03.02.2020).
21. Osta.ee Hinnakiri. – <https://www.osta.ee/index.php?fuseaction=support.page&id=1186> (17.04.2020).
 22. Osta.ee Kasutajaleping – <https://www.osta.ee/index.php?fuseaction=register.user> (10.01.2020).
 23. Seletuskiri infoühiskonna teenuse seaduse eelnõu juurde.
 24. Terms and Conditions for Bolt Business. – <https://bolt.eu/en/legal/ee/terms-for-business/> (07.01.2020).
 25. Uber B.V. Tingimused. – <https://www.uber.com/legal/et/document/?name=general-terms-of-use&country=estonia&lang=et> (07.01.2020).
 26. Uber User Generated Content Terms and Conditions. – <https://www.uber.com/legal/et/document/?name=user-generated-content-terms&country=estonia&lang=en> (26.03.2020).
 27. Wolt Kasutaja Kasutustingimused. – <https://wolt.com/et/terms> (07.01.2020).
 28. Üldtingimused Bolti toiduveo teenuse kasutamiseks Kliendi poolt. – https://food.bolt.eu/static/bolt_client_tc_ee-7198c27b9ff41ff1a885a323958f4ac7.pdf (20.04.2020).
 29. Osta.ee on turvaline. – <https://www.osta.ee/turvalisus> (20.04.2020).
 30. EKo C-236/08, C-237/08 ja C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. versus Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL versus Viaticum SA ja Luteciel SARL (C-237/08) ja Google France SARL versus Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja teised (C-238/08), ECLI:EU:C:2009:569, kohtujuristi M. Poiares Maduro ettepanek.
 31. EKo C-324/09, L'Oréal SA ja teised versus eBay International AG ja teised, ECLI:EU:C:2010:757, kohtujuristi Niilo Jääskinen ettepanek.
 32. Airbnb Terms of Service. - <https://www.airbnb.com/ee/terms> (07.01.2020).

Kasutatud õigusaktid

33. 18. detsembri 2019. aasta Euroopa Parlamendi Nõukogu Direktiiv 2019/2161 millega muudetakse Nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitsenorme ja tagada paremini nende täitmine, p 7–28. – ELT L 328/7.
34. 20. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks. – ELT L 186/57.
35. 21. mai 2013. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 524/2013, tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste internetipõhise lahendamise määrus). – ELT L 165/1.
36. 25. novembri 2015. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ. – ELT L 326/1.
37. 25. oktoobri 2011. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. – ELT L 304/64.
38. 27. novembri 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/2161, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitsenorme ja tagada paremini nende täitmine. – ELT L 328/7.
39. 8. juuni 2000. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta). – ELT L 178.
40. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Juli 2014 (BGBl. I S. 1218). – <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html> (13.04.2020).
41. Infoühiskonna teenuse seadus. – RT I, 12.12.2018, 39.
42. Tarbijakaitseseadus. – RT I, 08.01.2020, 3.
43. Võlaõigusseadus. – RT I, 08.01.2020, 10.

Kasutatud kohtupraktika

44. EKo C-324/09, L'Oréal SA ja teised versus eBay International AG ja teised. ECLI:EU:C:2011:474.
45. EKo C-108/09, Ker-Optika bt v ÀNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézete, ECLI:EU:C:2010:725.
46. EKo C-149/15, Sabrina Wathelet v Garage Bietheres & Fils SPRL, ECLI:EU:C:2016:840.
47. EKo C-236/08 – C-238/08, Google France SARL ja Google Inc. versus Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL versus Viaticum SA ja Luteciel SARL (C-237/08) ja Google France SARL versus Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ja teised (C-238/08). ECLI:EU:C:2010:159.
48. EKo C-291/13, Sotiris Pappasavvas versus O Fileleftheros Dimosia Etaireia Ltd jt, ECLI:EU:C:2014:2209.
49. EKo C-320/16, Uber France SAS, ECLI:EU:C:2018:221.
50. EKo C-339/15, Luc Vanderborght. ECLI:EU:C:2017:335.
51. EKo C-352/85, Bond van Adverteerders ja teised versus Madalmaade riik, ECLI:EU:C:1988:196.
52. EKo C-390/18, Kriminaalmenetlus järgmise isiku suhtes: X. Airbnb Ireland. ECLI:EU:C:2019:1112.
53. EKo C-434/15, Asociación Profesional Elite Taxi versus Uber Systems Spain SL, ECLI:EU:C:2017:981.
54. EKo C-49/11, Content Services Ltd v Bundesarbeitskammer Reference for a preliminary ruling from the Oberlandesgericht Wien, ECLI:EU:C:2012:419.
55. EKo C-610/15, Stichting Brein versus Ziggo BV ja XS4 All Internet BV. ECLI:EU:C:2017:456.
56. Oberdorf v Amazon, Third Circuit Court of Appeals, No 18-1041, 7/3/19 (USA). – <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca3/18-1041/18-1041-2019-07-03.html> (10.02.2020).
57. RKTko 3-2-1-118-05.
58. RKTko 3-2-1-135-15.
59. RKTko 3-2-1-59-05.